as

AMATÉRSKÁ SCÉNA

6/2005 ROČNÍK 51.

J. CÍSAŘ A HRON-OFF 05 – 2. ČÁST

KRAKONOŠŮV DIVADELNÍ PODZIM

RAKOVNICKÁ POPELKA 2005

VE ZLÍNĚ SE KLUBE ZBRUSU NOVÁ PŘEHLÍDKA

JAK MÁME SVÍTIT? ▮ IMPÉRIUM VRACÍ UHLO

OBSAH

HRON-OFF O5 aneb 75. Jirásků Hronov diskutabilní, konfrontační, kontroverzní 2. část / Jan Císař 3

ABY TO NAŠE DÍTĚ NESKONČILO POD MOSTEM K problematice národní přehlídky venkovských divadelních souborů Milan Strotzer 7

Cesty venkovského divadla a jeho MATEŘŠTINA / Milan Strotzer 10

Krakonošův divadelní podzim 2005 36. národní přehlídka venkovských divadelních souborů ve Vysokém n. Jiz. František Laurin 13

Seminář Krakonošova divadelního podzimu Rudolf Felzmann 16

POPELKA RAKOVNÍK 2005 Milan Schejbal 17

Rozhovor s Miroslavem Králem o 1. neratovické divadelní společnosti na rakovnické Popelce / Připravil M. Strotzer 22

Ve Zlíně se klube zbrusu nová přehlídka Vít Závodský 24

Vydařený patnáctý přelet / Alena Exnarová 27

Nahlížení 2005 / Jakub Hulák 28

Faustování, Veliký tůdle a labutí píseň Štěpán Filcík 30

Za tancem do Jablonce a z Jablonce za tancem / Zuzana Smugalová 32

Pedagogická poema v Liberci Jana Štefánková 33

Divadýlko v Černé vdově / Irena Koušková 34

Česko-francouzská spolupráce na ochotnických prknech / Karel Bárta st. 34

Odešel moravský teatrolog prof. dr. Zdeněk Srna, CSc. / Vít Závodský 35

Šedesátiletý Petr Slunečko / Jan Novák 36

Milý Františku Sokole / Vlasta Polednová 36

K pětasedmdesátinám Miloše Švarce Josef a Marie Videmanovi 37

Setkání s profesorem Vostrým Karel Bělohubý 37

SERVIS / Dramaturgický pozorník

Kdysi slavné... / Karel Čapek: R.U.R. Jan Císař 38

SERVIS / Divadelní literatura

Jednovýznamovost – základ hesla v pojmovém slovníku / Lucie Bartošová 39

Antická jména / -šrá- 39

SERVIS / Technika

Jak máme svítit? Pavel Hurych a Jaroslav Vondruška 40

Zprávičky 42

Kalendář akcí / leden - březen 2006 43

Repertoárová příloha Amatérské scény

Divadelní hry prověřené jevištěm Milan Strotzer I

Dramaturgický pendant ke hře Impérium vrací uhlo / Vladimír Zajíc I

IMPÉRIUM VRACÍ UHLO ING kolektiv III

Dramaturgický pendant ke hře Martina Františáka Doma Vladimír Zajíc VI

SERVIS / Dramaturgický pozorník

Hry významných dramatiků August Strindberg: Karel XII. Milan Strotzer VIII

Novinky světové dramatiky

Jevgenij Griškovec: Jak jsem snědl psa X

Jevgenij Griškovec: Současně XI

Sarah Kaneová: 4.48 Psychóza XII

Pavlína Morávková

AMATÉRSKÁ SCÉNA

Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu.

Ročník 42. (Ochotnické divadlo 51.), číslo **6 / 2005**.

Vydává Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Blanická 4, 120 21 Praha 2.

Vedoucí redaktor: PhDr. Milan Strotzer.

Redakce: Simona Bezoušková, Mgr. Pavlína Morávková, Mgr. Marie Poesová.

Redakční rada: prof. PhDr. Jan Císař, CSc. (předseda), Josef Brůček, Mgr. Alexandr Gregar, Mgr. Jiří Hraše, Mgr. Jaroslav Kodeš, Mgr. Jiřina Lhotská, Vlastimil Ondráček, PhDr. Vítězslava Šrámková.

Grafická úprava: Jitka Tláskalová (obálka a loga), Simona Bezoušková a Milan Strotzer.

Adresa redakce: NIPOS-ARTAMA, P.O.BOX 12, (Blanická 4), 120 2l Praha 2.

Tel.: 221 507 956-7, **fax:** 221 507 955, **e-mail:** mistr@nipos-mk.cz.

Tiskne: Kulturní agentura IKARUS firmy Josef Havelka JH&C Mělník.

Rozšiřuje: A.L.L. Production, s. r.o., P.O.BOX 732, 111 21 Praha 1,

e-mail: predplatne@predplatne.cz,

tel.: Callcentrum 234 092 851, **Fax:** 234 092 813.

Objednávky přijímá redakce a distributor (http://www.predplatne.cz).

Cena ročního předplatného 240,- Kč.

Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací.

Redakční uzávěrka tohoto čísla byla 25.11.2005.

Příští číslo vyjde v březnu 2006.

© NIPOS PRAHA 2005

ISSN 0002 – 6786. Registrační číslo: MK CR E 4608.

Foto na titulní straně: POPELKA, národní přehlídka činoherního amatérského divadla v Rakovníku uvedla na jevišti Tylova divadla jedenáct inscenací, z toho tři tzv. inspirativní. K nejzdařilejším inscenacím soutěžní části přehlídky patřila jevištní adaptace dvou příběhů z knihy Pavla Šruta Dlouhán Tom a prcek Tom a jiné velice americké příběhy. V dramatizaci členů souboru Františka Oplatka a Luďka Kováříka a pod společným názvem Čertova dcera ji uvedlo Divadlo Na Vyhlídce z Tábora. Inscenace byla doporučena k výběru do programu Jiráskova Hronova 2006. Foto ze hry: Milan Strotzer.

Foto na zadní straně obálky: Rakovnická POPELKA znovu potvrdila, zejména prostřednictvím reflexí získaných od zde pracujících třech dětských skupin vedených odborníky, jak vděčné a potřebné je v činoherním divadle dát na sílu příběhu s hrdinou, který si musí vytoužené zasloužit , na sílu kouzelné pohádky, ale také humoru. Příkladem tohoto přístupu byla inscenace hry Saši Lichého Kouzelná lampa Aladinova v nastudování souboru J.K. Tyla z Brodku u Přerova. Inscenace byla rovněž oceněna doporučením k výběru do programu Jiráskova Hronova. Foto ze hry: Milan Strotzer.

Zdá se, že není místa, které by bylo tak výmluvným obrazem společnosti jako je Jiráskův Hronov. Ochotnické divadlo hraje ve společnosti roli, která je divadlu nejvlastnější, a pro niž vůbec vzniklo: je obrazem obce, věcí veřejných i jednotlivých lidských osudů.

Alena Zemančíková

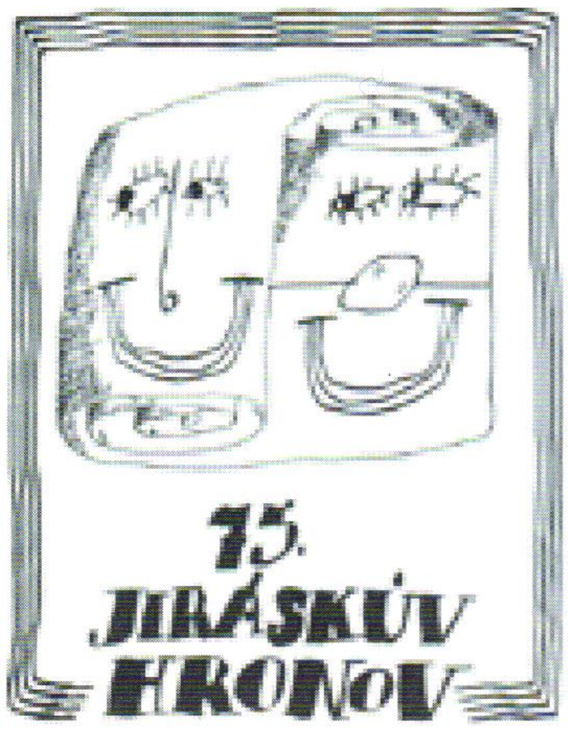
Když jsem poprvé přečetl tato slova z velmi zajímavého článku Aleny Zemančíkové (Divadelní ochotníci – jaký to obraz společnosti, Literární noviny č. 35, 29. srpna 2005), byl jsem jimi zaujat. A způsobil jsem proto redakci AS, čtenářům a koneckonců i sobě potíž tím, že se mně to zamyšlení nad JH 2005 rozrostlo na dvě části. Pořád jsem se totiž ptal sám sebe, zda nám, kteří jsme tak říkajíc součástí proudu našeho amatérského divadla neuniká něco velmi podstatného, ne-li nejpodstatnějšího; zda pro stromy nepřestáváme vidět les. A tak jsem se rozhodl navázat na pohled Aleny Zemančíkové na JH a problém, jejž jsem načal v 1. části, nahlédnout i pod zorným úhlem otázky, do jaké míry je současná podoba JH obrazem stavu obce i jednotlivých lidských osudů přítomnosti.

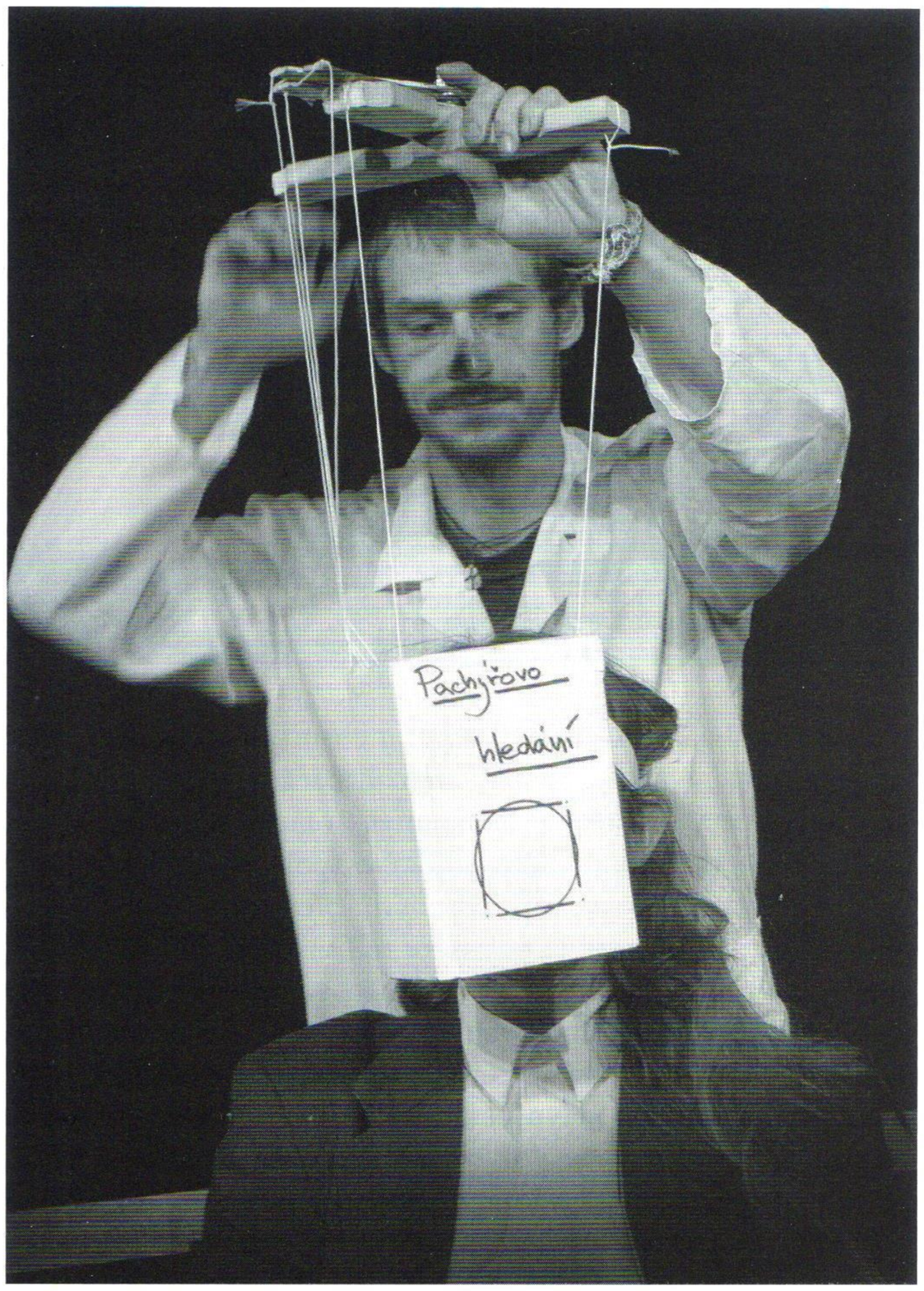
Když jsem tento svůj záměr formuloval, tak jsem se hned lekl. Neboť jakkoliv si o stavu obce něco myslím, jako asi každý občan, netroufám si nakreslit jeho obraz. Pro účely tohoto článku tedy vystačím s pojem hypermoderní, jak jej použil Martin Škabraha ve svém článku Život v trhlinách: jako označení pro dobu extrémní, eskalované modernosti, která je procesem neustálé modernizace. (A2, č. 6, 9.11.2005) Je–li taková celá doba, potom se tomu nemůže vyhnout ani amatérské divadlo; alespoň v jisté své části. Zemančíková připomíná ve svém hronovském ohlédnutí „státotvorné, buditelské a konzervativní“ tradice českého amatérského divadla, aby konstatovala, že od roku 1991 se ovšem tato tradice mění a JH má od roku 1991, co se stal mezidruhovou přehlídkou, podobu zcela jinou, již nazývá alternativní. Kdysi jsme si s tímto pojmem zažili své, dnes se pro mne váže nejspíše k divadlu chaosu, protože chaos integruje do sebe jako oblast zvláštního pnutí a plutí na vlnách tekutého modernismu, které – opět v duchu hypermoderny – proměňuje neustále sebe sama.

Budu-li z tohoto hlediska zkoumat 75. JH, pak v jeho programu podle mého soudu bylo jediné představení, jež tomuto současnému stavu odpovídá: už minule zmíněný **plzeňský Pachýř Pačejoff** se svým **Dont'Šajnem** a **Pachýřovým hledáním**. Chápu každého, kdo se více nebo méně podivoval nad tím, kdo sem tohle představení vybral a proč. A přiznávám, že jsem byl z těch, kdo se o to přičinili. Už na Loutkářské Chrudimi jsem se v diskuzi pokusil dost odmítavému a chaosem představení také neméně zmatenému a nechápajícímu obecenstvu vysvětlit, že toto představení má pro mne zásadní smysl: otázku o osudu divadla dneška a zítřka; jaké divadlo přijde ve společnosti elektronické informační doby? Tvar, jejž „Pachýři“ předvedli v celku i jednotlivostech, se dá snadno nazvat primitivismem, diletantismem. Ale v rámci „poetiky chaosu“ ta nedbalost a neudělanost ve všem mohla být provokací, upozorňující na to, že to, co je sdělováno, je o nejmodernější technice, o jejím drtivém a všemocném vlivu, v němž možná, jako slavný arabský filosof a znalec Aristotela Averroes, zapomeneme na to, co je staré dobré divadlo.

Vrátil jsem se k tomuto představení proto, abych alespoň trochu názorněji ukázal, odkud se dá vnímat, reflektovat a případně i hodnotit alternativnost 75. JH. Jen ještě dvě představení se mohla „Pachýřům“ rovnat: inscenace **studentů JAMU** textu ***Elfriedy Jelinekové*** **Nemoc aneb Moderní ženy**. Jenže scénování to divoké a běsnící vlnění, víření, proudění textu nepostihlo. Ale budiž: off-programu se alespoň dostalo odvážného dramaturgického oživení a setkání s textem, jehož cílem je zdrcující a krutý šok. A pak tu ještě byl dávný dlouholetý aktér našeho alternativního amatérského divadla ***Jan Číhal*** a jeho **ostravské Bílé divadlo** s performancí (spolu s ***Vladimírem Machkem***) **Z tohoto obrazu už nikdy neodejdu**, jejíž reálný pouťový kolotoč se stal symbolem bilanční přehlídky této uznání a obdivu hodné divadelní cesty. Všechna ostatní představení lze už dost těžko na začátku nového tisíciletí nazvat alternativními. Hypermoderní doba jistě přináší ohromné změny a divadlo se jako celek nemůže před nimi zavřít, musí je nějak zaznamenat, vyrovnat se s nimi. Jenže zároveň chci vyslovit hluboké přesvědčení, že alternativa je v přítomnosti *skutečnou alternativou* teprve tehdy, když chaos chápe jako něco, co „zvěstuje příchod nové doby“ a zároveň jej přemáhá úsilím o nový, jiný tvar.

Všechna další představení, jež byla na Hronově 2005, byla alternativní jenom ve smyslu konfrontace s nějakým jiným druhem, poddruhem, žánrem divadla. Ostatně, tak se ten pojem alternativní také chápal a chápe: jako opozice tradiční-netradiční. Tradiční amatérské divadlo respektovalo a

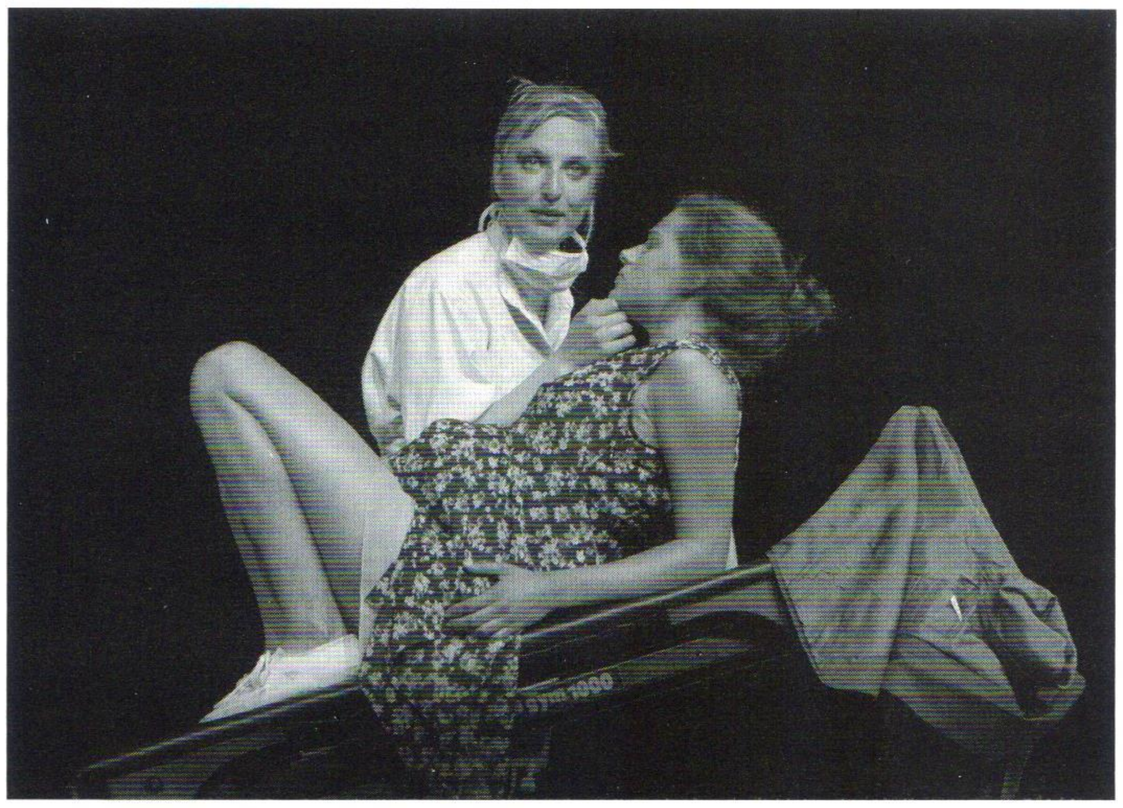

DS Pachýř Pačejoff / Pachýřovo hledání. Foto: Ivo Mičkal

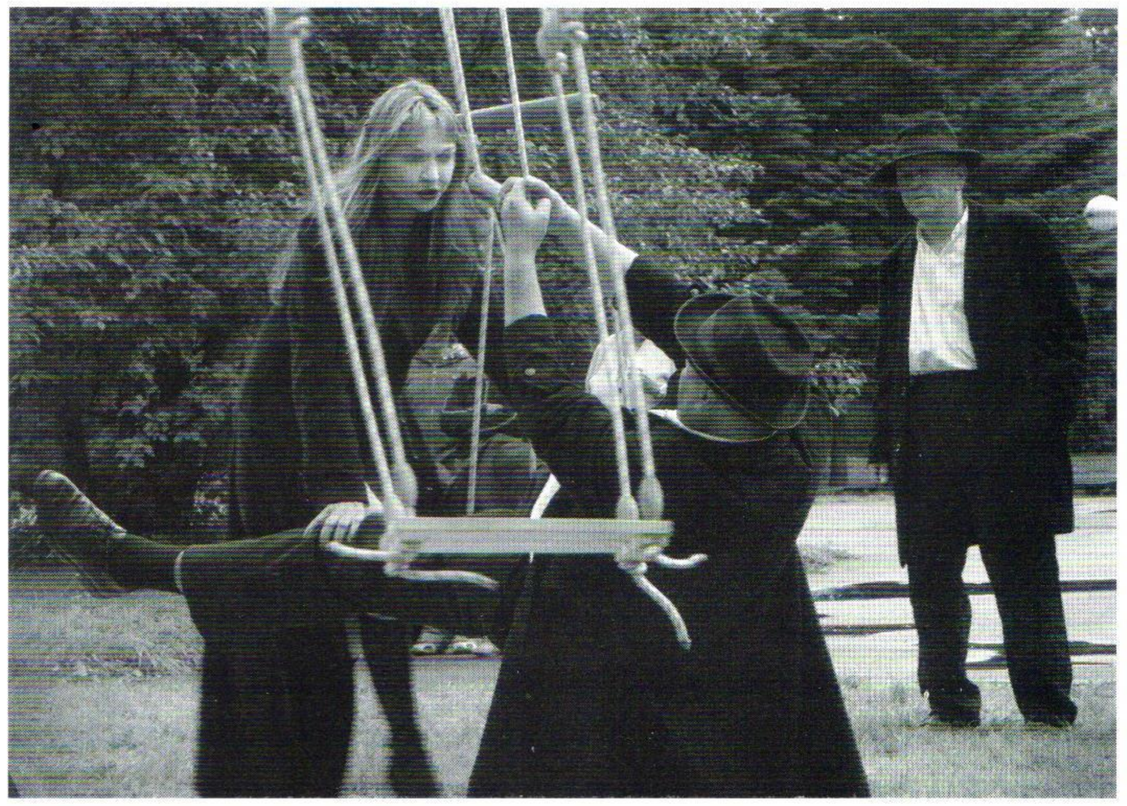
respektuje všechny normy a konvence, jež ustavily jeho podoby, zatímco netradiční je nemilosrdně nebo okamžitě likvidovalo, likviduje. A tak tedy pod vlivem hypermoderny zavládlo na 75. JH divadlo „...agresivní, provokativní, na pohled ošklivé a na poslech nelibozvučné, tradičním ctnostem se vysmívající, prostě alternativní“, jak to charakterizuje Zemančíková. To však amatérského divadlo zná už dost dlouho. Zajisté, že je to alternativa vůči tomu tradičnímu amatérskému divadlu, které se nepřestalo hrát, jenže na JH jej už nevidíme. Dokonce si myslím, že je to většinový proud, ať už se projevuje jako snaha pobavit své diváky (pojem sousedské divadlo neztratil na tomto poli svou platnost), nebo jako vědomé pěstování a udržování hodnot, o něž se opíralo české divadlo – nejenom amatérské – od svých počátků, včetně norem a konvencí, které je spolu konstituovaly. Nemohu prostě souhlasit s názory, jež tvrdí, že není rozdíl mezi amatérským a profesionálním divadlem. Pokud přihlédneme k celé šíři amatérského divadla, tak ten rozdíl existuje, a zatraceně velký. Pokud ovšem budeme zvažovat pouze jistou část amatérské produkce, která se představila na 75. JH, pak takové dělení skutečně mizí. Nikoliv zcela ve výsledcích, ale v tendencích a směřování úplně.

Neboť grossmanovský amatérismus, o němž jsem psal v první části této úvahy, se v přítomnosti prosazuje jako výrazná, otevřená, sebevědomá vůle realizovat divadlem *naprosto vlastní osobitý příběh*. Příběh jako uspořádaný *sled určitých událostí* má mnoho funkcí: poskytuje potěšení, žene jej touha něco se dovědět, možná dokonce poznat pravdu, je způsobem společenské kritiky, umožňuje poznat jiné lidi a porozumět světu, nebo alespoň některým jeho souvislostem. V tuto chvíli existuje v divadle velká otázka: jsou staré příběhy schopné plnit tyto funkce? Zdá se, že pro určitou část divadelníků – amatérských i profesionálních - existují silné pochybnosti, pro některé dokonce jistota, že ne. Takže: předvádí-li tito divadelníci staré příběhy, jež zachovala pro divadlo literatura (dramatické texty), cítí potřebu, ba nutnost je *scénováním* přepsat, přetvořit; vytvořit a sdělit alespoň do nějaké míry *jiný* příběh, jejž pokládají za současný. V tomhle světě tekuté modernosti už ovšem nemáme žádný velký mytologický ani dějinný subjekt, jenž by mohl stvořit velké všeplatné příběhy. Jediným konzistentním a pevným bodem zůstává subjekt individuální; jeho volba a jeho odpovědnost. A ten také v části dnešního divadla prodělávajícího proces trvalé dynamické modernizace rozhoduje o tom, jaké příběhy jsou aktuální i věrohodné. To platí dnes bez rozdílu pro profesionální i amatérské divadlo.

Po jednom představení plzeňského mezinárodního festivalu Divadlo 2005, které totálně a rasantně scénováním přebudovalo respektovaný klasický – skoro bych řekl paradigmatický – příběh, se mně někteří mladí a mladší účastníci ptali, jak to snáším. S Janou Paterovou, která u toho rozhovoru byla, jsme odpověděli, že tohle známe z amatérského divadla už poměrně dlouho a dost často ještě v radikálnější podobě. Dodal jsem, že kdyby někteří amatéři měli k dispozici prostor a techniku plzeňského divadla a někdo jim vysvětlil, jak s tím zacházet a nedopouštět se markantních diletantismů, že bychom asi zažili velká překvapení. Chci tím říci, že v tomto duchu je tento proud českého

Studenti JAMU Brno / Elfriede Jelineková: Nemoc aneb Moderní ženy. Foto: Ivo Mičkal.

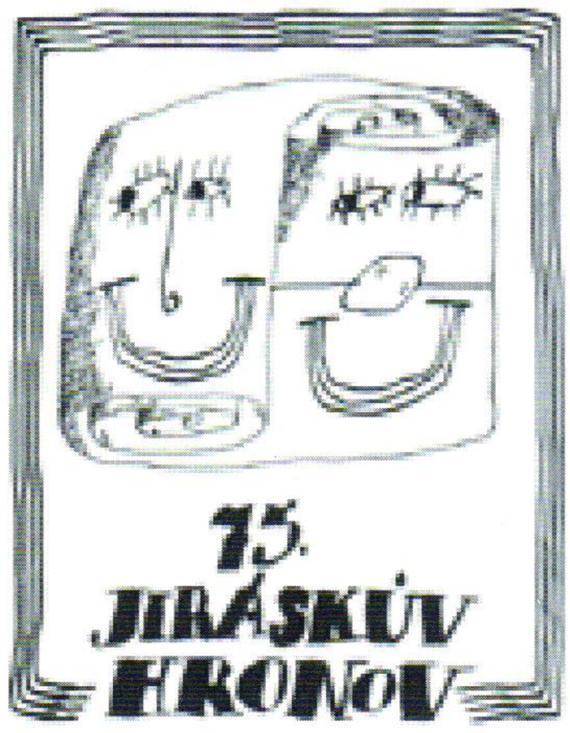

Bílé divadlo Ostrava / J. Číhal, V. Machek: Z tohoto obrazu už nikdy neodejdu. Foto: Ivo Mičkal.

divadla skutečně jednotný, že rozdíl je jedině v tom, jak kvalitní je provedení. Neboť musím s lítostí přiznat, že toto usilování dost často u amatérů zakryje a překryje neschopnost realizovat smělé a odvážné záměry. Ale i tohle k amatérskému divadlu patří. I když inscenace Velká stolice (Stuhl-Gang) Divadla Perpetuum mobile z Brunecku v Jižním Tyrolsku na letošním Hronově nad míru přesvědčivě svou pohybovou klauniádou ukázalo, že to zase neplatí absolutně. I když naše divadlo takovou brilantní preciznost, s jakou předvádějí scény ze života úředníků ti čtyři holohlaví klauni, nepřineslo, vyznačuje se jako oni stejným snažením, vytvořit a předvést alespoň v nějaké, dostatečně zřetelné míře své vlastní příběhy.

Uvedl jsem v předchozí části tohoto článku jména inscenací (i souborů), které se vzpírají v nějaké intenzitě být *tradičním interpretačním* činoherním divadlem a budují ve větší nebo menší míře scénováním svůj příběh, nebo alespoň vydatně porušují a rozrušují příběh napsaný autorem dramatického textu. Kdybychom – s jistou licencí a opatrností – využili té předpony off- pak bychom klidně mohli říci, že celý Hronov 2005 byl off-Hronov, protože v té touze po vytvoření vlastních či pozměněných příběhů všechny inscenace překračovaly tradiční postupy, jimiž se vyznačuje většinová část amatérského divadla, o níž byla řeč. Platí to i pro některá představení loutkového divadla, jež překvapivě na 75. JH uspěla. Jistě i díky novému prostoru Komorní scény ZUŠ, který znamenitě svědčí i komornosti a intimnosti takových vystoupení, jako byly arménská pohádka **O líné a lakomém Dddd ZUŠ Děčín** nebo o **Vojně s Turkem DS Poslední mravenec, ZUŠ Žamberk** půvabně, nápaditě a maximálním citem pro loutkovost jako specifickou hodnotu hranou ***Johanou Vaňousovou***. Tenhle off-Hronov opravňuje pochybovat o správnosti dělení na profesionály i amatéry.

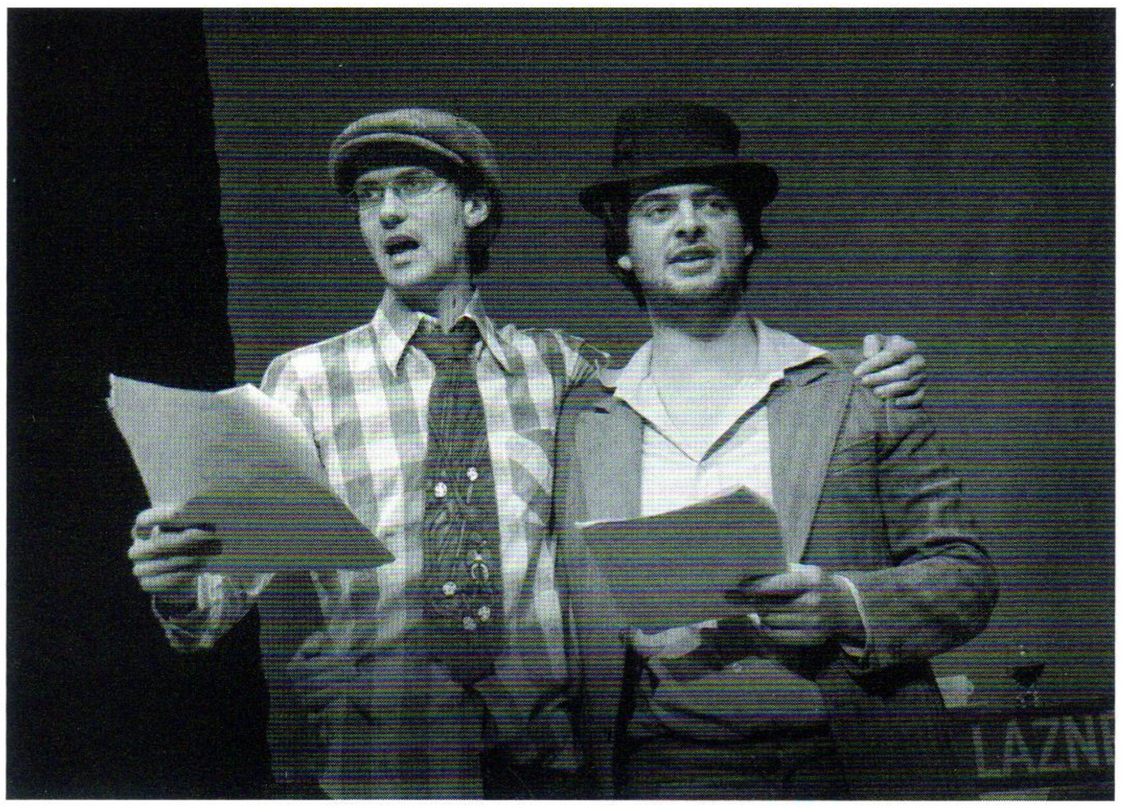
Prakticky to potvrdila pražská Vosto5, jež „přestoupila" do profesionálního tábora – i když důsledek vidí jenom v tom, že už nebude vystupovat v amatérských soutěžích, protože jinak pokládá označení „amatéři" za „zastaralé", jak prohlásil v rozhovoru Ondřej Cihlář. (Zpravodaj JH č. 5) V tomtéž Zpravodaji si pak Petr Macháček stěžoval na malý zájem o amatéry jak profesionálů, tak vůbec veřejnosti. A usoudil, že k tomu přispívají amatéři sami, neboť málo využívají toho, co je jejich „největší výhodou oproti institucionalizovaným divadlům: svobodu experimentu, možnost orientace na vyhraněné divácké segmenty, práci s kontroverzními náměty, žánry a styly, možnost jakékoli další vyhraněnosti". Neboli: šance amatérů je v tom, že vykročí jinam – a možná překvapivě dále – než je v našem divadle zvykem. Přidáme-li ještě jedno off, dostaneme se k pojmu off-off-Hronov, což by měla být divadla, soubory, představení, inscenace, které chtějí být od základu úplně jiné. Měly by jimi především být soubory, které přišly ze Šrámkova Písku jako přehlídky experimentujícího divadla.

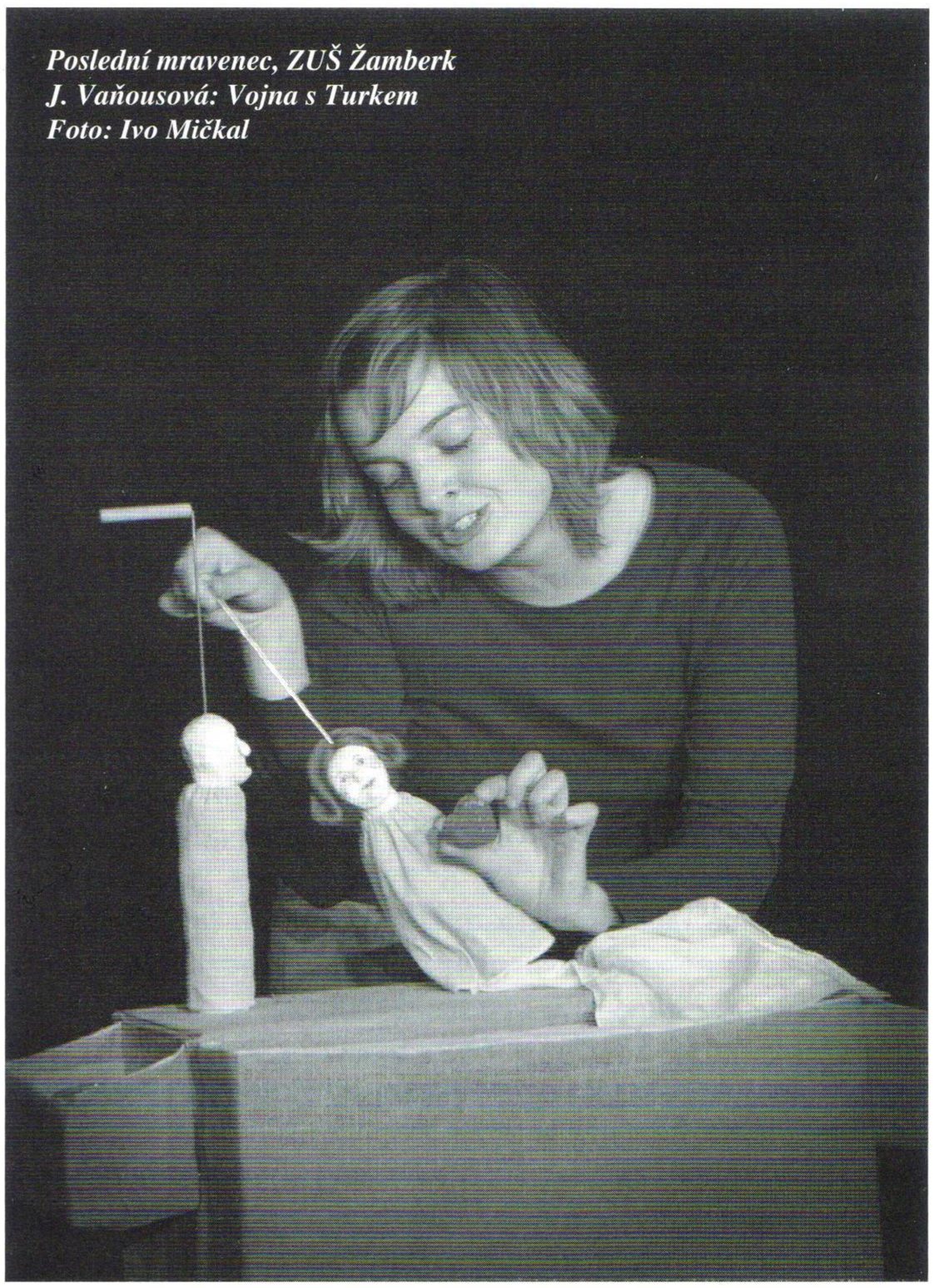
Celkem byly tři: Vosto5 Praha s Košičanem 3, pražský Kabaret Caligula s inscenací Hamlet: Přání zabít a Divadlo Kámen s inscenací textu Mlejnek. Nebudu se zabývat významem pojmu experimentální, zůstanu u off-off Hronova a o něco málo rozšířím pojem alternativní v tom SMĚRU, jejž formuluje Jan Roubal ve své studii Dvě alternativní tendence nedivadla Ivana Vyskočila. Jde o divadlo, které „nejen esteticky inovuje, ale také problematizuje, prověřuje, opouští nebo i staví na hlavu některé z hlavních konstant divadelní prezentace i reprezentace, zajímá se o hranice divadla i jeho širší, mimodivadelní smysl." Nemyslím si, že by některé z těch 3 představení naplňovalo dokonale toto pojetí alternativy, které je – domnívám se – dnes jedině přijatelné a udržitelné. Ale každé z nich některé z těchto rysů v menší nebo větší míře obsahuje; pokouší se po svém vytvářet a sdělovat svůj příběh. **Vosto5** neopustila v **Košičanu 3** vyzkoušenou a osvědčenou bázi svého přímého rozhovoru s obecenstvem, ale staví na něm – řekněme v kabaretním žánru – nostalgický příběh dvou moderátorů nočního programu radiostanice, kterou nikdo neposlouchá. ***Petr Macháček*** se ve svém textu **Mlejnek,** scénovaném s pozoruhodnou, promyšlenou úsporností, ubírá cestou maximálního minimalizmu, s naprostou důsledností se vyhýbá některým konvencím tradičního divadla, jako je např. gradace, aby naopak mohl dodržet postupy své, jako je opakování situací, floskulí a frází. Podařilo se mu takto vytvořit příběh, v němž nechybí zkušenost dnešních dnů, jež sice nabízí předem danou možnost odhadnout, jak to dopadne, ale zároveň v sobě ukrývá jakousi osudovou nutnost, která přerůstá individuální osudovost postav a je obrazem „mlejnku", který se nedá zastavit, dokud všechny nesemele.

dDDD ZUŠ Děčín / Jana Štrbová a Alena Pavlíková podle arménské pohádky v převyprávění Jaroslava Tafela: O líné a lakomém. Foto: Ivo Mičkal.

Divadlo Vosto5 Praha / Ondřej Cihlář a Petr Prokop: Košičan 3. Foto: Ivo Mičkal.

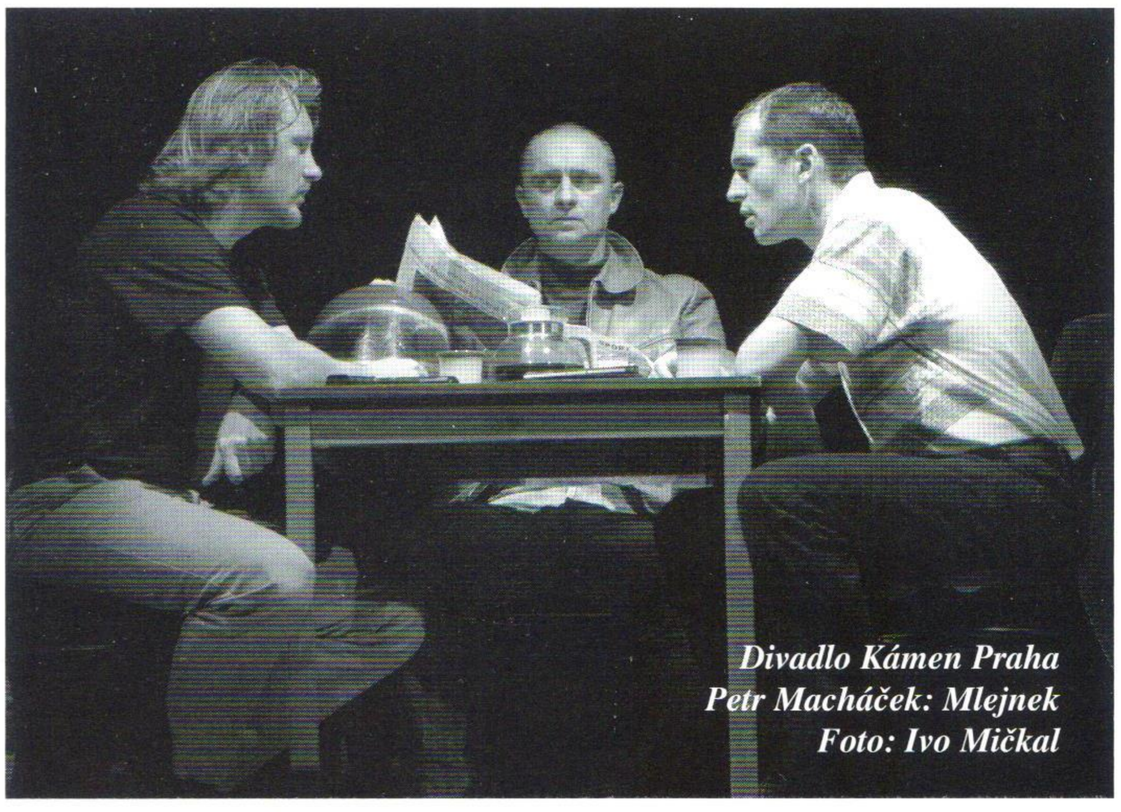

Poslední mravenec, ZUŠ Žamberk
J. Vaňousová: Vojna s Turkem
Foto: Ivo Mičkal

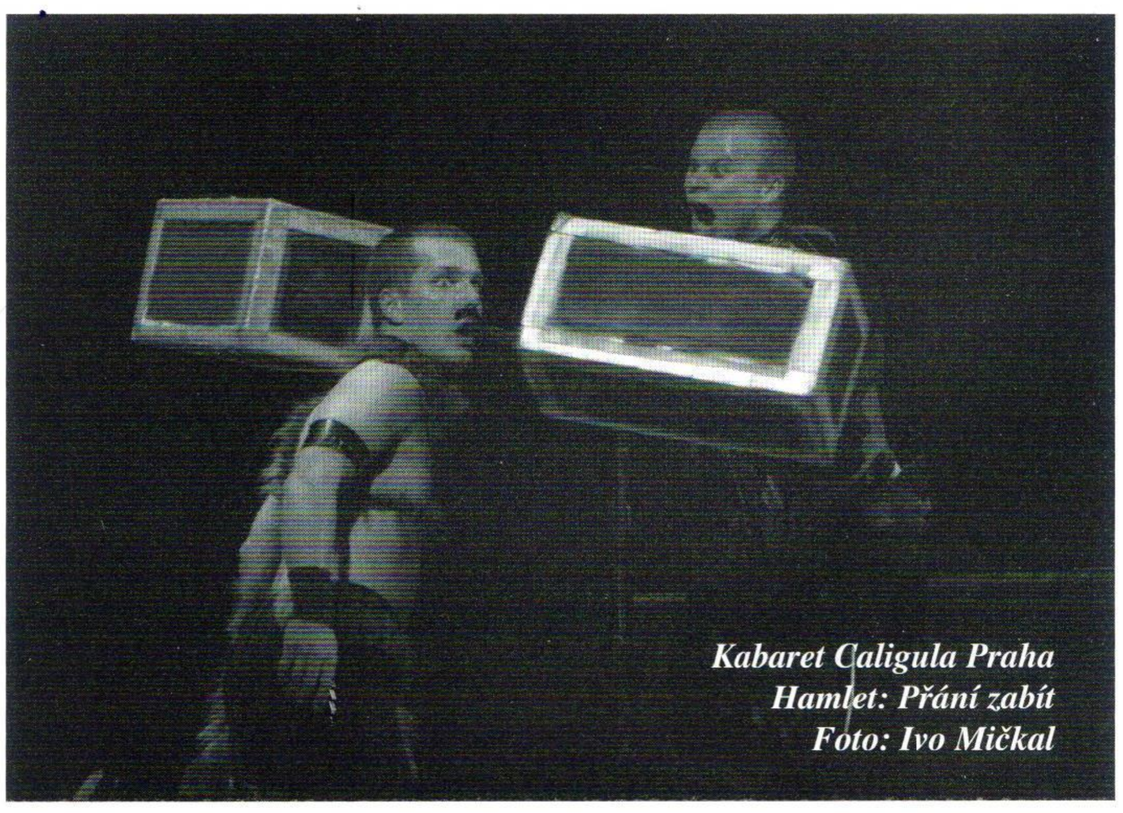
A konečně **Hamlet: Přání zabít** „známý příběh z jiného pohledu“ – jak se píše v programu – autorů ***Š. Benyovszkého, O. Gabriela, T. Petra a L. Rumleny***. V čase, kdy píšu tyto řádky, se dočítám, že na festivalu Next wave dostal kabaret Caligula ocenění Objev roku za tuto inscenaci. To dokazuje, že jsou jí přisuzovány vysoké kvality. Dovedu to pochopit, neboť je to záležitost, která v mnohém – dokonce se odvážím říci – skoro ve všem splňuje představy o „postmoderním“ díle. Jak napsal Karol Horváth ve své recenzi: zdroje této inscenace by se daly hledat „v popkultuře, která se vědomě a ráda hlásí k braku, cituje ho, variuje ho a v šťastných momentech z něho vytváří novou a překvapivě silnou kvalitu, schopnou často daleko pregnantněji vypovídat o dnešku než ‚velké umění‘.“ (Zpravodaj JH č. 5) Takto traktovaný příběh Hamleta může být ovšem chápán přes všechnu drsnost a nemilosrdnost jako příběh také zábavný, po vzoru filmové ‚krutosti bez výčitek‘, komiksů a akčních filmů, o nichž autoři prohlásili, že je milují, protože končí vítězstvím hrdinů (Zpravodaj JH č .5). Je to *jiný* příběh Hamleta, realizovaný s řadou nesporných scénických kvalit. Můžeme jej chápat jako obraz světa, v němž zabíjení, smrt jsou normální cestou vzhůru, na výsluní. Neboť Hamleta tohoto příběhu, slabošského, neurotického, zbabělého intelektuála naučí duch jeho otce, zabiják, vraždit. Hamlet zabije kdekoho a stane na vrcholu moci. Nemohl jsem se ubránit dojmu, že „popkultura“ Karola Horvátha smysl tohoto příběhu, jenž by mohl být i kritický (toto je hrdina našich dnů!) obrací skutečně ve svém definitivním vyznění k zábavě, jejíž podstata je v hromadění mrtvol. Upřímně řečeno: bylo mně líto, že takhle dopadl jeden z největších příběhů světové dramatiky, v němž se v souvislostech humanismu zkoumá, zda lidské jednání má ve světě, jenž se vymkl z kloubů a šílí, vůbec jakýkoliv smysl.

Možná, že tenhle nedostatek tradičně chápaného humanismu, jenž může ovšem být z jistého hlediska, které představil v plném lesku v knize Humanismus John Carrol jako slabost, která vede k rozvratu řádu, způsob určitého kontroverzního přijetí - jinak řečeno: zásadní světonázorové odmítnutí - této inscenace. Kontroverze jako propast se naplno otevřela v diskuzi kolem inscenace **Doma DS Jana Honsy z Karolinky**. Bylo o ní napsáno už hodně, v AS 5/2005 vyšel její text, takže nebudu zmnožovat známá fakta. Na 75. JH ovšem Vladimír Hulec vyrazil – jak on to sám nazval ve svém sloupku Hron-on-off- (Zpravodaj JH č. 7) jako Jan Hus jiráskovsky proti všem - tvrdě, nekompromisně, zavile. Vystoupil v tomto duchu už v diskuzi na PC, aby to ve svém sloupku formuloval s pádností Jana Zlatoústého, který takto proklínal ďáblem vynalezený hřích divadlo. Možná proto, že před tím došlo k oné kontroverzi kolem Kabaretu Caligula – spíše než Jan Hus Zorro Mstitel? - vždyť o pár dní později (15. srpna) píše v MF Dnes úplně jinak, dokonce uvažuje o tom, zda by nestálo zato inscenovat tento text v jiných divadlech, a doporučuje zvláště filmařům, aby mu věnovali pozornost, protože dává filmu jedinečnou příležitost autentičností svého prostředí.

Podstata je však v tom, jak čteme příběhy. Pro Vladimíra Hulce je Doma intelektuální slátanina vzniklá na valašském dvorečku, odvozenina ze všech možných minulých i současných textů od Preissové a Mrštíků přes Durycha a Čepa až k Syngemu a Mc Donaghovi. To cituji z toho sloupku ve Zpravodaji JH. Pro jiné tato inscenace vrátila divadlu „naléhavost, působivost a pravdivost“, neboť divadlo obsahující „archetypální situaci, archetypální postavy, proměňuje realitu na symbol, je to kus života těžkého“. (R. Hrdinová a Vladimír Štefko v tomtéž Zpravodaji).

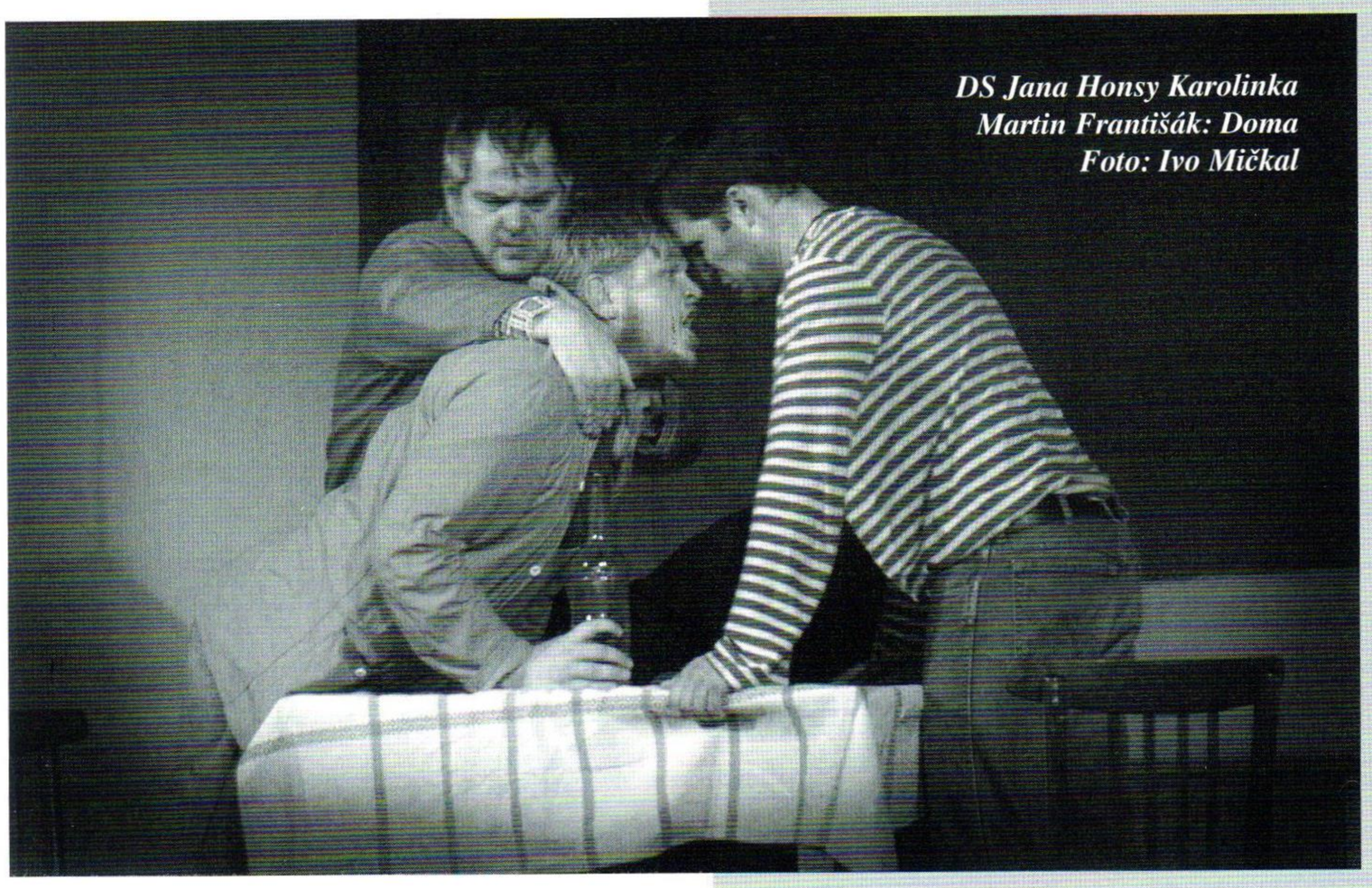

Divadlo Kámen Praha
Petr Macháček: Mlejnek
Foto: Ivo Mičkal

Kabaret Caligula Praha
Hamlet: Přání zabít
Foto: Ivo Mičkal

Takto nějak rozuměla smyslu inscenace drtivá většina hronovských diváků. To Vladimír Hulec nechápal a „naprosto nevěřícně zíral na závěrečné ohlasy ve stoje...“. Neberu Vladimíru Hulcovi jeho názor – velmi, skutečně velmi, mne překvapilo jeho už vzpomenuté smířlivé stanovisko v MF Dnes. Jde mně o něco jiného. Samozřejmě, že se dá ten text i jeho scénování „číst“ přes nejrůznější odkazy k různým jiným textům a scénickým postupům. Jenže my, kteří jsem vstali a tleskali, jsme jej takto nevnímali a nereflektovali. Jsme v podstatě – možná starosvětští, staromódní a hlavně intelektuálně nedostateční – rádi, že nemusíme provozovat složité operace intertextové, metatatextové a transdukační, jak by se to dalo nazvat, abychom se posléze složitě dobrali – někdy až překvapivě jednoduchého a zjednodušeného - smyslu. Stačí nám jasný nelomený smysl vyjevující cosi, co je pro naši současnost a tento svět naléhavé a důležité.

DS Jana Honsy Karolinka
Martin Františák: Doma
Foto: Ivo Mičkal

Pracoval jsem v této druhé části uvažování o 75. JH s anglickou předponou off už jinak než v části prvé; nešlo mně o organizaci Jiráskova Hronova. Nejsem zas až tak zpozdile naivní, abych nevěděl, že ovládly-li off–inscenace JH v roce 2005, bude tento trend postupovat; asi budou sílit i inscenace off-off. Ale opakuji znovu: to není celé amatérské divadlo; jistá jeho nezanedbatelná část nadále půjde jinou cestou. Možná se její výsledky nedostanou už nikdy na JH, koneckonců nedostávají se tam moc už dnes. Ale doufám pevně, že zůstane prostor pro to, aby se dala rozeznat a ocenit hodnota, která nebude ani off ani off-off.

Jan Císař

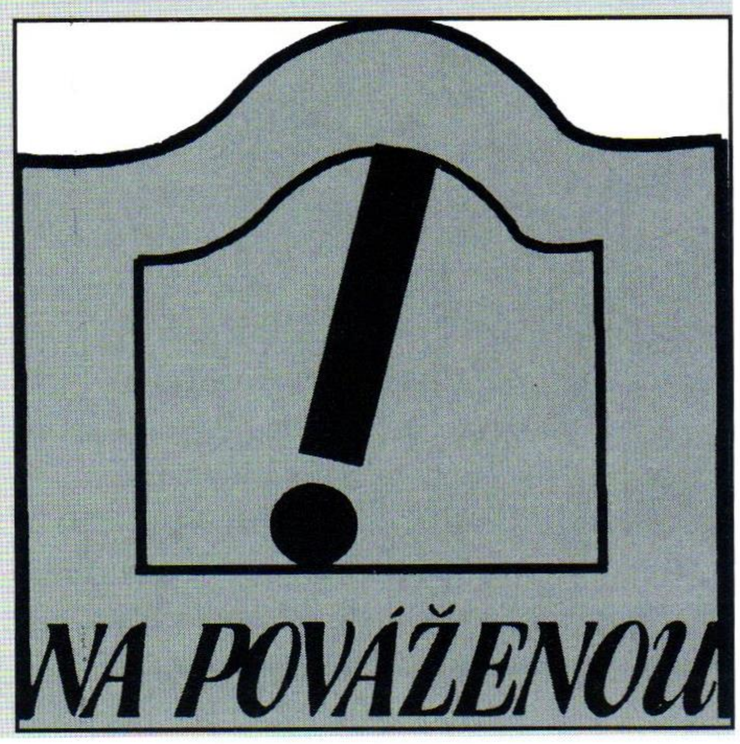
ABY TO NAŠE DÍTĚ NESKONČILO POD MOSTEM

K PROBLEMATICE NÁRODNÍ PŘEHLÍDKY VENKOVSKÝCH DIVADELNÍCH SOUBORŮ

Krakonošův divadelní podzim, národní přehlídka venkovských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou se stala v roce 2005 již po šestatřicáté zrcadlem nejzdařilejších počinů amatérského divadla, vyvíjejícího své aktivity v malých sídlech s počtem obyvatel do pěti tisíc. Takových obcí je u nás naprostá většina. Tato početní převaha nevede přímou úměrou ke kvalitě tvůrčích divadelních počinů. Daleko více inscenací na kvalitativně vyšší estetické úrovni vzniká v početně nevelkém „zbytku“ sídel městského typu. Příčiny toho budou všeliké, spíše personálně vzdělanostní než materiálně technické. Tak tomu vždy bylo a stále je. Ostatně, to byl také hlavní důvod k tomu, aby vznikla přehlídka umožňující příležitosti k souměřitelné prezentaci a konfrontaci výsledků práce venkovských divadelních souborů a zároveň ke kultivaci jejich divadelního usilování formou odborné reflexe inscenací, rozborových a tematických seminářů atp. Nic na tom nemění, že se důvody vzniku přehlídky pojmenovávaly tehdy jinak. Pokud se nemýlím, terminus technicus zněl vyrovnávání vesnice s městem apod.

Vznik přehlídky v roce 1970 (1. ročník v Žebráku, všechny další ve Vysokém n. J.) následoval bezprostředně po mohutném společensko-politickém, ale také divadelním kvasu šedesátých let minulého století. Na jedné straně tu byla tendence zbavit se zažitých divadelních konvencí měšťanského divadla, kopírujícího vzory profesionálních scén, a usilovat o moderní pojetí divadla. Avšak tyto tendence, zejména pro uvedený handicap, ale také vlivem tradičně větší míře konzervatizmu venkovského prostředí, se nemohly ve venkovských souborech rozhodující měrou prosadit. Zatímco se „městské“ amatérské divadlo proměňovalo takříkajíc před očima, venkovské soubory zůstaly ve vleku setrvačnosti a namnoze ani nechápaly, proč sousedé zůstávají raději u televizorů, proč navštěvují spíše produkce zájezdových divadelních skupin, než představení místního ochotnického souboru.

Na druhé straně se v době vzniku přehlídky projevil efekt, spjatý takřka s každým společensko-politickým vřením, kdy realita všedního dne je barvitější než nejlepší divadlo. Vlivem toho divadelní aktivity nesílí, ale kvantitativně ubývají. S nástupem „normalizační mašinérie“ se pak v tomto ohledu stav logicky ještě zhoršil. Po první velké vlně úbytku souborů zapříčiněného zrušením spolkové činnosti komunistickou mocí na základě tzv. Soběslavského plánu z roku 1950, přišla koncem 60. let a po roce 1971 jakási zdvojená úbytková vlna, která měla za následek ukončení činnosti značného počtu až do té doby existujících souborů. Navzdory státem a komunistickou stranou organizovanému úsilí o znovuobnovení činnosti souborů, se minulému společenskému režimu někdejší počty kolektivů, nebo alespoň existenci jednoho divadelního souboru v místě, kde

dříve býval, nepodařilo obnovit. Neznamená to, že v průběhu let nevznikla řada nových, že některé neobnovily svoji činnost, leč jen ojediněle šlo o soubory venkovské.

Proč to všechno vzpomínám? Nuže proto, že čas od času jsem přítomen diskuzím, na nichž se setkávám s postoji, které jakoby rezignovaly na výše uvedené premisy vzniku národní přehlídky venkovských divadelních souborů. Ba dokonce slýchávám názory, že je nesmyslné vydělovat venkovské divadlo, že je zbytečné mít pro něj samostatnou národní přehlídku s jí předcházejícími krajskými přehlídkami, že je zkrátka divadlo buď dobré, anebo špatné. Po nich přichází

obyčejně trumf navrch v podobě výtečné inscenace Roku na vsi divadelního souboru z venkovské obce Boleradice. Myslím, že je to falešný trumf. A to proto, že jsem přesvědčen o tom, že národní přehlídka venkovských a zemědělských divadelních souborů, jak se tehdy jmenovala, **vznikla na poslední chvíli, aby překlenula propast, před kterou venkovské divadlo na přelomu 60. a 70. let stanulo**. A byla to propast zvící nejméně třech pater – handicapů: personálně vzdělanostního potenciálu, „vrozeného" konzervatizmu a ruku v ruce s klimatem doby slábnoucí potřeby seberealizace na půdě divadelních a kulturních aktivit a kulturně společenských aktivit vůbec. Hodně jiné byly podmínky a přístup v oblasti divadelních aktivit mimo venkov. A úplně jiná nastala situace ve venkovském divadle po společenských proměnách započatých listopadem 1989, byť zvolna a až po určité etapě ve vývoji společnosti. Ale to už je jiná kapitola.

Vraťme se k onomu falešnému trumfu. Mohl by být vůbec vynesen, mohla by vzniknout inscenace jen tak, bez kontinuity divadelní práce souboru a jeho postupného růstu, bez poučené režisérky, bez příležitostí takové poučení průběžně nabývat, bez možnosti korigovat dosažené na základě odborné reflexe, bez možností konfrontace s výstupy činnosti jiných souborů, bez motivací přesahujících rámec potřeb malé obce? Teoreticky snad ano, a to v případě, že by to byl trumf ojedinělý. Jenže není.

Opustíme-li výsluní Jiráskova Hronova, kde se Rok na vsi zaskvěl v plné kráse, dobereme se početného seznamu taktéž výjimečných inscenací venkovských souborů. Vzpomeňme na výsledky práce souboru z Karolinky, Ořechovského divadla, DS Krakonoš z Vysokého n. J., Rádobydivadla Klapý, spojených souborů z Polné a Dobronína, Vojanu z Libice n. C., Žlutičanu Žlutice, někdejších souborů z Bystřice u Benešova, Divadla mladých Vysoká Libeň a dalších. U většiny zde jmenovaných souborů nešlo přitom o pouhou jednu povedenou inscenaci. Stejně jako boleradičtí zaznamenali na svém kontě vícero výjimečných opusů. Domnívám se, že tento letmý výčet skýtá dostatečný důvod odpovědět na otázku po oprávněnosti samostatné přehlídky pro venkovské divadelní soubory zřetelným ANO, stejně jako přiznat, že přehlídková půda ve Vysokém n. J. a dalších místech, v nichž se konají krajské přehlídky, byla podporou – mostem k překlenutí oné propasti, před níž se venkovské divadlo ocitlo před téměř čtyřiceti lety, mostem po kterém přešlo do dnešních dnů.

Národní přehlídka byla po dlouhou dobu své existence hojně navštěvována režiséry a dalšími vůdčími osobnostmi ochotnických souborů. Nebylo výjimkou, že se k pobytu na přehlídce hlásily celé divadelní kolektivy. Jistá část přehlídkového auditoria se rekrutovala z řad kulturně výchovných pracovníků, tzv. metodiků pro divadlo a organizátorů kulturního života obcí. Ti všichni, vedle početného domácího publika, přeplňovali divadelní sály, rozborové semináře a další akce vzdělávacího charakteru a v neposlední řadě akce společenského rázu, jimiž přehlídka vždy oplývala a nabízela pestrou paletu příležitostí tohoto typu. Výrazem tohoto klimatu byl mj. vznik Vobskočáku (dnes občanského sdružení), jehož členové všestranně pomáhali při chodu přehlídky, a to v rozmezí od škrábání brambor na pečení sejkor až po realizaci divadelních představení.

Tato situace se počala proměňovat po listopadu 1989. Vysočtí organizátoři udělali vše pro to, aby přehlídka nezanikla spolu s někdejším Svazem družstevních rolníků, který jí byl vyhlašovatelem a v nemalé míře ji podporoval finančně. Nalezla nové partnery, především SČDO, který se ujal role vyhlašovatele a NIPOS-ARTAMA, coby odborného garanta, a v této souvislosti i nezanedbatelnou finanční podporu Ministerstva kultury. Měli dost sil na to, aby získali mnoho dalších subjektů k finanční či věcné podpoře existence Krakonošova

DS Bratří Mrštíků Boleradice / Alois a Vilém Mrštíkovi / Rok na vsi. Foto z Jiráskova Hronova 1997: Ivo Mičkal.

divadelního podzimu. Jeho věrní návštěvníci v zlomových letech 1990 – 1991 přijížděli i přes to, že se podmínky zabezpečení jejich pobytu razantně proměnily a museli sáhnout hlouběji do svých kapes než kdy před tím. NIPOS-ARTAMA přiváděl na půdu vysocké přehlídky každoročně od roku 1993 dvě až tři desítky nových tváří, které by se zde jinak sotva objevily, a to prostřednictvím třech běhů Kurzu praktické režie. Podobnou roli sehráli tematické semináře organizované každoročně SČDO.

Navzdory těmto skutečnostem začalo postupně účastníků přehlídky ubývat. Změněné společensko-politické okolnosti a potažmo ekonomické a existenční podmínky dolehly na přehlídku v jakési „druhotné" vlně. Už ne, jak tomu bylo po listopadu 1989, ve smyslu existence přehlídky samotné, ale v možnostech těch, kterým byla určena, v jejich zcela nových existenčních podmínkách, promítajících se do pracovních vztahů, materiálních a ekonomických podmínek divadelních souborů atd. Celotýdenní pobyty amatérských divadelníků přestaly být samozřejmostí. Odpadli účastníci z řad kulturně výchovných pracovníků. Jen na úrovni krajských a okresních kulturních středisek, která byla zrušena, to byl potenciál čítající více jak 200 odborných pracovníků zabývajících se tzv. slovesnými obory. Kdysi hojně navštěvované rozborové semináře sloužily naposledy jen souboru, jehož inscenace byla na pořadu dne, a krom něho tu sedávalo několik málo (někdy dokonce na prstech jedné ruky spočitatelných) přísedících, a to ještě ne vždy vedoucích tvůrčích osobností z jiných souborů. V kdysi přeplněné „hasičovně", v níž se konaly společenské večery s tancem, zely prázdnotou celé neobsazené stoly atd. atd.

Nastala zkrátka tak očividná proměna, na kterou nemohli pozůstalí či náhodní návštěvníci přehlídky nereagovat, ať individuálně, či např. na jednáních odborné rady pro amatérské činoherní divadlo NIPOS-ARTAMA, složené z předních amatérských divadelníků a spolupracujících odborníků – profesionálů. A tak nemohla nepadnout otázka, zda současná podoba národní přehlídky ve Vysokém n. J. slouží venkovskému divadlu tak, jak by měla a jak tomu kdysi bylo po celá dlouhá léta. A opět, tentokrát zcela věcně, vytanula otázka po smyslu samostatné přehlídky venkovských divadelních souborů.

Rozprava na toto téma vyústila v potvrzení oprávněnosti přehlídky a zároveň v návrzích, jak této premise dostát. Ty spočívaly především ve změně jejího modelu. Jmenovitě ve zhutnění délky trvání a denního programu tak, aby nabyl na váze pracovní – divadelní rozměr přehlídky, aby podstatně větší měrou umožňovala účast vůdčích tvůrčích osobností venkovského divadla a dalších zájemců v soustředěném čase, který by mohli účastníci snáze svému zájmu propůjčit. Konkrétní návrh spočíval ve vymezení trvání přehlídky na 4 dny (namísto stávajících 8 – 9) a v realizaci 3 soutěžních inscenací denně (namísto jedné, výjimečně dvou). Vyloučen nebyl ani pětidenní model s dvěma inscenacemi denně.

Prostřednictvím NIPOS-ARTAMA byl tento návrh předložen vyhlašovateli přehlídky SČDO a OS Větrov, současnému hlavnímu organizátoru v místě. Ruku v ruce s tím NIPOS-ARTAMA dalo vyhlašovateli a vysockým organizátorům ke zvážení, zda chtějí, aby bylo nadále odborným garantem s tím, že garanci může nadále poskytovat za podmínky změny modelu přehlídky a možnosti rozhodovat o záležitostech, za něž z hlediska odborné garance odpovídá (především v oblasti tvorby programu a jmenování odborné poroty), čemuž tak dosud nebylo.

Oficiální stanovisko SČDO a OS Větrov Vysoké n. J. nebylo do chvíle, kdy uprostřed listopadu 2005 píši toto pojednání, navrhovatelům sděleno. Zatím jsem pouze zaznamenal tendenčně postavenou anketu, novinové články, oficiální vystoupení na konferenci SČDO, které byly výrazem nechuti cokoliv měnit. Tyto projevy hovořily ve jménu těch, „kterých se to týká nejvíce – ochotníků, hrajících na venkově" (citace z ankety). Je tomu tak opravdu? Neocitáme se v situaci, ne nepodobné té z přelomu 60. a 70. let, byť v jiných společenských a ekonomických podmínkách? Nebylo by moudré rekonstruovat onen pomyslný most, sloužící kultivaci divadla na venkově, dříve než spadne? Budeme mít tolik sil a prostředků, abychom postavili nový, anebo se vzdáme cesty přes něj vedoucí?

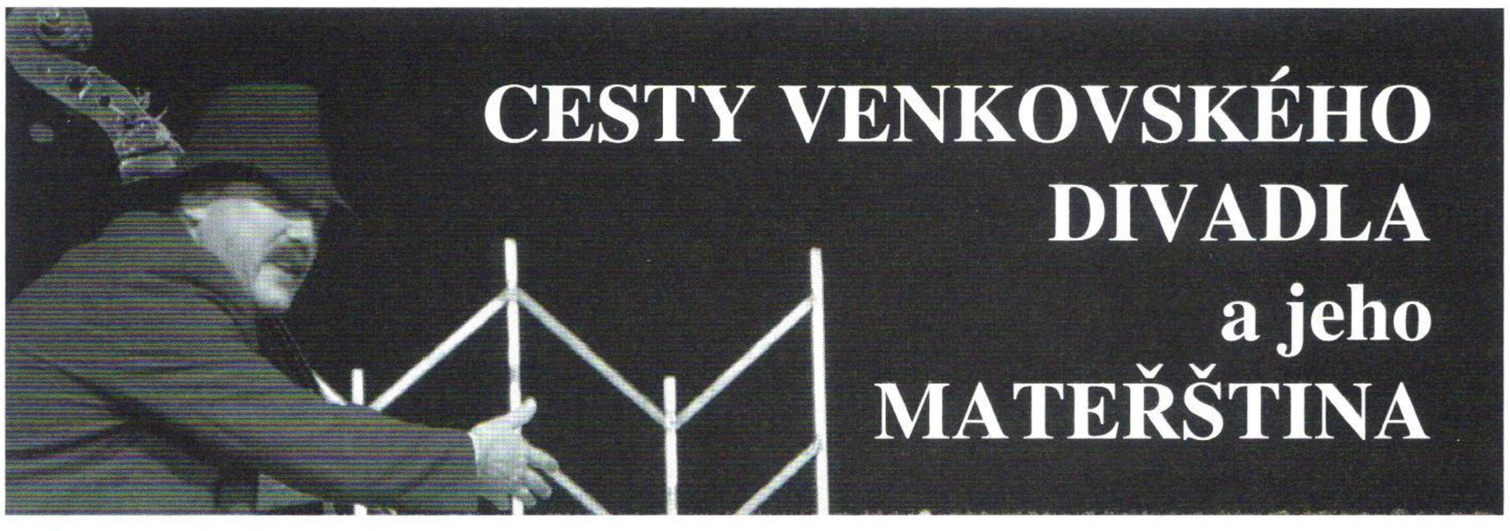
Vím, mé otázky, notabene v podobenstvích, vycházejí z mého subjektivního vnímání fenoménu, jakým je venkovské amatérské divadlo. Vím také, že když lidé něco nutně k životu potřebují, objeví si to a vytvoří. Nejsem v tomto ohledu skeptik. Jen mě mrzí, že jsme slepě nepoučitelní a stále znovu vyléváme s vaničkou i dítě. A tak mi to nedalo a napsal jsem tyto řádky. Aby to naše dítě, které jsme zrodili, piplali, nakonec neskončilo pod mostem.

Milan Strotzer

Poznámka po autorské uzávěrce AS: *SČDO právě zaslalo NIPOS-ARTAMA své vyjádření a redakci AS propozice Krakonošova divadelního podzimu pro rok 2006 (viz příloha d´ARTAMAn). Z propozic je stanovisko jasné. Se spoluprací s NIPOS-ARTAMA vyhlašovatelé nepočítají. Nic se měnit nebude. Přál bych si, aby počítali s životadárnými potřebami venkovských divadelních souborů.* ***MS***

DS Bří. Mrštíků Boleradice
A. a V. Mrštíkovi: Rok na vsi
Foto: Ivo Mičkal

CESTY VENKOVSKÉHO DIVADLA a jeho MATEŘŠTINA

ANEB OHLÉDNUTÍ ZA NÁRODNÍ PŘEHLÍDKOU VENKOVSKÝCH DIVADELNÍCH SOUBORŮ

36. národní přehlídka venkovských divadelních souborů Krakonošův divadelní podzim ve Vysokém nad Jizerou 2005 umožnila prostřednictvím svých představení velice zajímavý pohled na to, jakými cestami se ubírá divadelní snažení venkovských souborů, a navíc uvědomit si jeden fenomén, který je doma především v této bezkonkurenčně nejpočetnější oblasti divadelních aktivit.

Nejsem za jedno s pohledy na venkovské divadlo, které je lokalizují jako enklávu komediálního divadla, kterému jde v první řadě o zábavu. A to asi proto, že se s výsledky práce venkovských souborů setkávám ve své profesi bezmála 30 let a díky tomu vím, že je takový pohled poněkud zjednodušený. Tím nepopírám, že se vyskytne tu a tam, například na jedné divadelní přehlídce skrumáž inscenací, o kterých lze říci, že vyrábí legraci pro legraci.

Myslím, že právě letošní vysocký vzorek inscenací, byť jsem si vědom, že jde o přední počiny v dané oblasti, je poměrně trefným obrazem toho, kudy se ubírají cesty venkovských souborů. Nechyběly v něm komedie, ale také významně nepřevažovaly. Pokud jde o nepůvodní – převzatý repertoár - byly pouze dvě – fraška ***Maurice Hennequina*** Prolhaná Ketty (Zmatkaři Dobronín) a Blbec k večeři ***Francise Vebra*** (ŠAMU Štítina), oscilující mezi fraškou a konverzační komedií. Blbec k večeři má díky svému etickému obsahu od pouhopouhé zábavnosti zřetelný odstup. Ale ani Hennequinova komedie není jen zábavou pro zábavu. K těmto dvěma titulům měla nejblíže hra ***Karla Poláčka*** Otec svého syna (DS MKZ Horšovský Týn), která je víc než veselohrou veseloherně laděným nostalgicko-idylickým portrétem rodinné firmy, skýtajícím zprostředkování paralely podnikatelského prostředí prvorepublikového Československa a naší současné podnikatelské scény.

K tradiční dramaturgické volbě venkovských souborů náleží nepochybně báchorky a pohádkově laděné příběhy. Nechyběly. Zastoupeny byly podkrkonošskou báchorkou ***Marie Kubátové*** Jak přišla basa do nebe (DS Na Štaci Němčice nad Hanou), sociálně laděným příběhem přitakávajícím pozemskému bytí a dramaturgickou trvalkou, pohádkovou hrou pro děti i dospělé ***Jana Drdy*** Hrátky s čertem (Krakonoš Vysoké n. J.).

Solitérem v programu byla hra ***Dala Wassermana*** – dramatizace románu ***Kena Keseyho*** Vyhoďme ho z hnízda (SNOOP Opatovice n. L.), proslaveného filmem Miloše Formana Přelet nad kukaččím hnízdem.

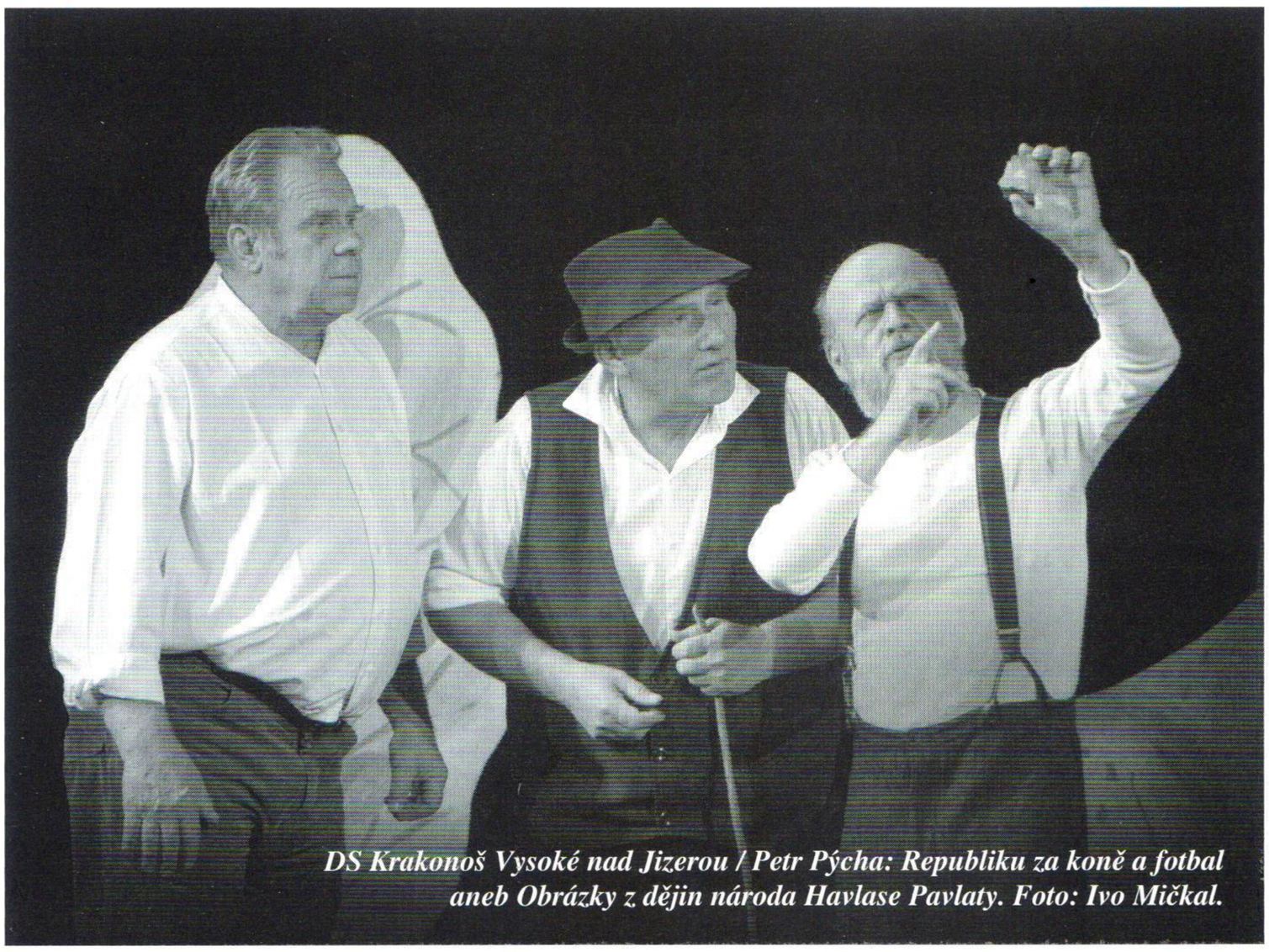
Tři zbývající inscenace (pokud připočteme závěrečnou hostující, tak dokonce čtyři), byly různorodými, leč autorskými počiny členů souborů či jejich režisérů. ***Petr Žák***, režisér inscenace Ze starých pověstí (Zmatkaři Dobronín), použil pasáže ze Starých pověstí českých ***Aloise Jiráska***, nicméně dal vzniknout autorskému divadelnímu tvaru,

který lze označit jako scénické leporelo demonstrující vybrané obrazy z českých mýtů. Raritním počinem z hlediska autorského přístupu byla hra ***Kryštofa Ungráda*** Smrtí to nekončí aneb V uličkách města Bakersfield (Doveda Sloupnice). Raritním proto, neboť základem pro vznik hry bylo patnáct textů známých country písní a k nim byl dopsán dialogizovaný text tak, aby spolu s texty písní tvořily logický příběh westernu, přesněji westernu naruby.

Zatímco tyto dva výše uvedené autorské opusy poukazovaly na mnohá úskalí, což se promítlo i v jejich jevištní realizaci, dva následující patří k tomu nejznamenitějšímu, co vzniklo v lůně venkovského divadla, ba dokonce, zdá se, že v kontextu současného českého divadla vůbec. Obě hry jsou zcela původní. Ta první s názvem Republiku za koně a fotbal aneb Obrázky z dějin národa Havlase Pavlaty je od člena souboru Krakonoš ve Vysokém n. J. ***Petra Pýchy***. Čerpá z místní pověsti a reálií místa a vědomě využívá principů sousedského divadla v sepětí s komediální nadsázkou cimrmanovského ražení. Lze ji označit slovy Jiřího Hrašeho jako „obrozenecko-secesní koláž, vytvářející pozoruhodný a půvabný apokryf“. A konečně v závěrečném představení uvedl host přehlídky Divadelní soubor Jana Honsy z Karolinky nastudování původní hry režiséra souboru ***Martina Františáka*** s názvem Doma, drama zakotvené v prostředí současné valašské vsi.

Fraška, konverzační komedie, veseloherně laděný nostalgický portrét, báchorka, pohádková hra, dramatizace románu se společensko-kritickým obsahem, scénické leporelo obrazů z českých mýtů, western naruby,

DS Krakonoš Vysoké nad Jizerou / Petr Pýcha: Republiku za koně a fotbal aneb Obrázky z dějin národa Havlase Pavlaty. Foto: Ivo Mičkal.

autorský apokryf a původní současné drama, to byla barvitá paleta dramaturgické, žánrové, ale i stylové rozmanitosti repertoáru a tvorby současného venkovského divadla. Tak se ve svých nejlepších výsledcích prezentovalo na jevišti divadla Krakonoš ve Vysokém n. J. Myslím si, že je to obraz potěšitelný, byť se ne vždy dařilo při vlastní jevištní realizaci dosíci adekvátních či výjimečných inscenačních výsledků. Bezpochyby jich bylo dosaženo v případě obou posledně zmíněných inscenací (Republika za koně a fotbal, Doma) a na úroveň nejvyšší dosahovalo i provedení Prolhané Ketty, což byly pro dobronínské Zmatkaře satisfakce za nevyvedené představení na národní přehlídce v Třebíči. Ale dost už hodnotících soudů. O tom, co se dařilo a nedařilo, se dočtete blíže na jiném místě v článku profesora Františka Laurina.

V úvodních řádcích jsem předeslal, že vysocká přehlídka umožnila uvědomit si jeden fenomén, který je doma především v divadelní tvorbě venkovských souborů. Ten jev jsem si nazval ***mateřština*** v souvislosti s hodnocením inscenace Republiku za koně a fotbal. Termín jsem si vypůjčil z oblasti divadla, které zpívá, hraje a tančí, tj. z muzikálu, v němž je pokládáno jeho naplnění za podmínku, bez které nelze dobrý muzikál udělat. Kdysi dávno jsem se o mateřštině jako sine qua non muzikálu doslechl od rozhlasového režiséra, původně hudebního vědce Zdeňka Štěrby na přednáškách věnovaných hudebnímu divadlu. Na jeho doporučení jsem si zakoupil knihu, jakýsi katechismus muzikálu od Siegfrieda Schmidta-Joose s lapidárním názvem Muzikál (Supraphon, Praha – Bratislava, 1968). V předmluvě k této knize od Iva Osolsoběho jsem na termín mateřština připadl znovu. Ivo Osolsobě zde uvádí, že ***„podle Leonarda Bernsteina je u muzikálu jako formy divadla podstatným a specifickým rysem vztah všech složek muzikálu k věcem, osobám a místům divákovi důvěrně známým a k jazykové i hudební „mateřštině diváka“.***

Jinými slovy, jen velice obtížně můžeme u nás s úspěchem inscenovat Oklahomu, My Fair Lady či West Side story apod., natož aby u nás cosi z toho mohlo vzniknout. Naproti tomu jsme mohli nechat vzniknout a s úspěchem realizovat např. Starce na chmelu, neboť v době jejich zrodu jsme velice důvěrně znali prostředí chmelových brigád, jazyk, hudební dobové cítění, ale i společenské klima poznamenané vládnoucí ideologií. V jiném příměru, přeloženo do činohry a na amatérskou půdu, jen obtížně s úspěchem stvoříme inscenaci Shawova Pygmalionu či Wildeova Jak je důležité míti Filipa, Charleyovy tety Brandona-Thomase a podobných her vyžadujících znalost prostředí, způsobů života, jazyka etc., které jsou nám na hony vzdáleny. O mizivých možnostech materializace mateřštiny těchto látek na jevišti ani nemluvě. Naproti tomu se amatérskému divadlu skýtá výsostná šance uplatnit mateřštinu na půdě jeho aktérům důvěrně známé, a to o to více, oč pevněji jsou spjati s jeho zvyky, jazykem, aktuálními problémy etc.

Nepochybným důkazem této výsostné možnosti a efektů plynoucích z jejího využití byly hned nejméně tři inscenace vysocké přehlídky. Patrně nejzřetelněji zafungovalo ctění mateřštiny v inscenaci hry **Doma**, jejíž textová předloha vznikla ve spolupráci autora se členy souboru. Jejich konkrétní životní osudy, klima doby a prožitá realita všedních i nevšedních dnů jsou ve hře integrovány takovým způsobem, že přímo čpí pravdivostí. Vše je v Doma doma, včetně jazyka, lidských typů, valašské tvrdosti na jedné a zranitelnosti na druhé straně. Oh, ta výsostná mateřština!

Druhým exemplárním příkladem využití mateřštiny je vysocká inscenace

DS J. Honsy Karolinka
M. Františák: Doma
Foto: Ivo Mičkal

DS Na štaci Němčice nad Hanou
Marie Kubátová:
Jak přišla basa do nebe
Foto: Ivo Mičkal

Republiku za koně a fotbal. Krom toho, co jsem uvedl již výše, tkví mateřština vysockých i v použití nářečí, ve scénografickém tvarování prostředí, v zemitých typech. Zakotvení v mýtu o Havlasu Pavlatovi, který se dostal do vysockého městského znaku, v pověsti o pokladu, který se smrtí na jazyku nechal zakopat loupeživý rytíř z hradu Nístějka poblíž Vysokého, by nebylo samo o sobě dostačující. Vysocká mateřština je proponována i k přesahu mimo místo. Prostředkem k tomu je pobyt básníka Viktora Dyka ve Vysokém, přebujelé vlastenčení ve slovech, zatímco v činech „odsaď posaď", ale zejména již vzpomenutá forma sousedského divadla, a to ruku v ruce s cimrmanovským duchem hry, v nadhledu tropícím si posměch z národní povahy a z nízkého či naopak okázalého přivlastňování si věcí (objevů) a činů. To známe u nás důvěrně všichni.

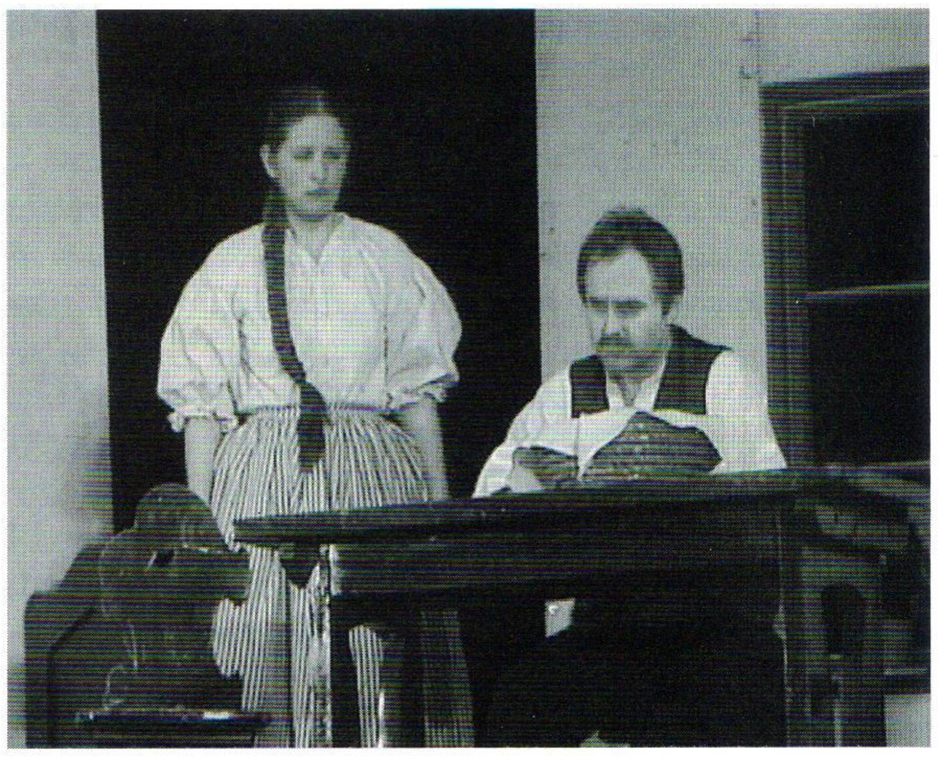
Může to vypadat paradoxně, ale třetím příkladem uplatnění mateřštiny z letošní vysocké přehlídky byl pro mě western naruby sloupnického souboru Doveda **Smrtí to nekončí aneb V uličkách města Bakersfield**. Nejde tu totiž o mateřštinu Divokého Západu, ale o jinou. Kdosi při rozborovém semináři k této inscenaci případně připomněl, že jsme v Čechách s naším vnímáním Divokého Západu raritní, že nenajdeme zemi, kde by si, a to i staří bardi, hráli na kovboje tak, jako u nás. Když si k tomu připojíme oblíbenost, až zprofanovanost Ladových pohádek naruby a oblibu v parodiích, jejichž žánrově trefným exemplářem je Brdečkův Limonádový Joe, máme mateřštinu hry i inscenace Smrtí to nekončí jako na dlani. Ostatně, není náhodné, že Jana Vašínová v roli šerifovy dcery Zuzany jakoby z oka vypadla filmové Winifred. To všechno je u nás doma. Uvádím tento raritní příklad ne proto, že by inscenace sloupnických ve všem všudy mateřštině dostála, měla svá bílá místa v pěvecké složce i jinde, ale proto, že mateřština a její uplatnění mohou mít také komplikovanější podobu.

Můžete namítnout, že je to náhoda, že se na jednom ročníku přehlídky objeví takový jev ve vícero exemplářích. Zalistujete-li v programech Krakonošova divadelního podzimu, nebo ve své dobré paměti, zjistíte, že se nejedná o jev zcela ojedinělý. Spolu s tím pak, že nejzdařilejší a nejzajímavější inscenace, na které se nezapomíná, prokázaly přítomnost atributů, v nichž mateřština tkví.

Vzpomeňme např. na soubor Krakonoš Vysoké n. J. a jeho inscenaci hry Jaroslava Kolára Komedyje vo dvouch kupcích a židoj Šilokoj (režie Josef a Marie Hejralovi, 1984) nebo na inscenaci téhož souboru, a sice hry Františka Vodseďálka a Jana Kopeckého Nová komedyje o Libuši a dívčí vojně v Čechách (režie Pavel Hora, 1986). Dále na soubor OB a JZD Nový život Boleradice a jeho nastudování hry L. Stroupežnického Naši furianti s cimbálovou muzikou Vonica (režie Alena Chalupová, 1988), na spojené soubory Duha Polná a Skláren Bohemia Dobronín se stejným titulem (režie Petr Vaněk, 1992), na Tylovo divadlo Ořechov a jeho inscenaci hry A. Jiráska v úpravě Vlastimila Pešky Lucerna aneb Z kroniky ořechovského divadla (režie Vlastimil Peška, 1992) a znovu na vysocký Krakonoš a hru Jana Kopeckého O umučení a slavném vzkříšení pána a spasitele našeho Ježíše Krista (režie Karel Palouš, 1993).

Mateřštinu svého specifického druhu uplatnily ve svých inscenacích i soubory Vojan Libice n. C. při nastudování hry F.F. Šamberka Blázinec v prvním poschodí (režie Jaroslav Vondruška, 1995) a Ořechovské divadlo Ořechov při uvedení hry Vlastimila Pešky Bylo nebylo... aneb Jak Švédové L.P. 1645 Brno marně dobývali, či také Jak generál Torstensson ostrouhal kolečka, chcete-li Komedie naučná o tom, kterak lid dle své potřeby dějiny obrací (režie Vl. Peška, 1995).

K vzorovým příkladům toho, jak může být mateřština určující pro inscenační výsledek a jeho působení, patří nepochybně jedna z nejvýznamnějších inscenací posledního desetiletí, a sice boleradické nastudování dramatizace románu Rok na vsi (režie Alena Chalupová, 1996). Jiným příkladem je soubor Žlutičan Žlutice a jeho uvedení původní hry Jaromíra Břehového Otylka (režie J. Břehový, 2002). A nemohu nevzpomenout inscenaci, kterou jsme při troše dobré vůle mohli vidět na loňské vysocké přehlídce, ale bohužel neviděli. Mám, na mysli soubor CHAOS Klubu přátel divadla Valašská Bystřice a jeho divadelní uvedení pozapomenutého románu Metoděje Jahna Selský práh v dramatizaci Miloše Kulišťáka (režie Ludmila Bolfová, 2004).

DS CHAOS Valašská Bystřice / Metoděj Jahn, Miloš Kulišťák: Selský práh. Foto: M. Strotzer.

DS Doveda Sloupnice / Kryštof Ungrád: Smrtí to nekončí aneb V uličkách města Bakersfield. Foto: Ivo Mičkal.

Tento letmý výčet čítá takřka půldruhé desítky inscenací z dohlédnutelného období, jejichž kvality, s výjimkou Selského prahu, byly potvrzeny nejen na přehlídce ve Vysokém n. J., ale mnohých i na Jiráskově Hronově. Uvedené příklady zřetelně napovídají, že jednou z nepominutelných, ne-li podstatných a předních možností amatérského divadla a venkovského divadla především, je jeho zakotvení v mateřštině místa svého působení. Slovy Leonarda Bernsteina ve vztahu všech složek divadelního výrazu k věcem, osobám a místům divákovi důvěrně známým a k jazykové i hudební mateřštině diváka. Myslím si, že by muzikálový pojem mateřština měl zdomácnět i v činohře, abychom prožili v divadle více Roků na vsi, Republik za koně a fotbal a cítili se více in Doma.

Milan Strotzer

VYSOKÉ nad Jizerou 2005

Letošní přehlídka představila celkem devět soutěžních inscenací sedmi divadelních souborů. Dvěma z nich se podařil husarský kousek být nominován či doporučen na Krakonošův divadelní podzim (KDP) se dvěma inscenacemi rozdílných žánrů. Jestliže loni porota konstatovala, že dramaturgie festivalu byla kromě jedné inscenace převážně komediální, což dokládalo, že: *„Současné venkovské divadlo hraje pro potěšení svého diváka, usiluje získat jeho zájem a být trvale na výsluní jeho přízně,"* pak letošní přehlídka přinesla širší dramaturgickou paletu nejen v tématech, ale i žánrech a stylotvorných úsilích. A to od původního textu ***Petra Pýchy*** **Republiku za koně a fotbal** přes ***Wassermanovu*** dramatizaci Keseyho románu, dvě divadelní frašky, ***Drdovu*** českou pohádku, pokus o zjevištnění mýtů českých dějin dle Jiráska, lidovou hru ***Marie Kubátové*** a opět původní text ***Kryštofa Ungráda*** se zpěvy a tanci z Divokého západu, až k dramatizaci prózy ***Karla Poláčka***. Výběr samozřejmě nezapřel snahu souborů těmito tituly dosahovat divácké přízně a jistého počtu repríz, nicméně osobitý přístup a nutnost řešit specifické problémy odlišných žánrů a tvarů inscenací dávaly užitečný prostor pro vzájemná srovnání a někdy u podobných žárů i užitečnou konfrontaci.

Domácí **DS Krakonoš** otevřel přehlídku inscenací znamenitého textu ***Petra Pýchy*** **Republiku za koně a fotbal**. Hra sama se zprvu opírá o místní pověst, aby se pak v jistém cimrmanovském duchu snažila doložit, kdo že vlastně měl hlavní podíl na zrodu Československa, a samozřejmě dochází k závěru, že to byli Vysočtí. Celou škálu stupňovaných situací využívá inscenace k použití prvků zdánlivě tradičního, milého sousedského divadla, ovšem použitého ve zcela moderních souvislostech. Inscenace je barvitá (více příležitostí pro mužskou část souboru), ve scénografické složce nápaditá a má svůj styl a řád. Přesná charakteristika postav (především Ivan Hanuš jako policajt, Martin Hnyk jako učitel a pánové Líbal, Vodseďálek a Šulc jako vysočtí občané) a situací umožňuje inscenaci přesáhnout vlastní příběh zakotvený ve svém prostředí a pokládá otázky o smyslu českého charakteru. Hra ve Vysokém vznikla a po poměrně dlouhém jevištním životě se na národní přehlídku zase domů vrátila. A právem.

Soubor **SNOOP Opatovice** se ambiciózně rozhodl pro ***Wassermanovu*** dramatizaci Keseyho románu **Vyhoďme ho z hnízda**. Režisérka se s nevšední vůlí snažila dovést tuto mimořádně obtížnou předlohu ke zdárnému výsledku. Situace vyložila přehledně, role byly vesměs dobře typově obsazeny, inscenace měla spád, hrála se na scéně odpovídající prostředí. Přesto však celek působil zjednodušeně, postavy ne vždy cítily významné dané okolnosti. Bohatství vnitřního života a vztahů bylo často nahrazeno tempem řeči a vnější výrazností. Inscenaci nepomáhal ne zcela vyjasněný vztah (i jeho vývoj) mezi hlavní sestrou Ratchedovou a McMurphym, jenž ovšem měl pro svou postavu dostatek energie, dravosti, provokativnosti a byl hlavní hybnou silou inscenace. Dovést inscenaci k průkaznějšímu výsledku bylo patrně již nad síly souboru, který ovšem svou snahou a nasazením doložil, že našel v této práci inspiraci pro další významné úkoly.

Soubor **ŠAMU Štítina** přivezl frašku ***Francise Vebera*** **Blbec k večeři**. Dobře napsaný text zkušeného autora řady proslulých komediálních filmů slaví úspěchy na mnoha jevištích. Režisérka k určení žánru volila střízlivější prostředky, odpovídající spíše realistické komedii ze života, a tak žánr, kde platí království náhody, zlomyslná a škodolibá nedorozumění, přesný situační mechanismus, se trochu rozdrobil do volnějšího vyprávění. Dva hlavní protihráči, určující rytmus a výstavbu situací, hráli spíše vedle sebe než spolu, takže motor vzájemného působení nefungoval v dostatečné intenzitě. Herci hráli vcelku přirozeně, s rozdílnou mírou

SNOOP Opatovice na Labem / D. Wasserman podle románu Kena Keseyho: Vyhoďme ho z hnízda. Foto: Ivo Mičkal.

nasazení. Z obsazení upoutal především Jaromír Glabazňa v postavě Pignona, a to svou inteligencí, civilní komediálností a odstíněním jednotlivých vztahů. Jistou nevýhodou inscenace bylo řešení scénografie, svazující možnosti bohatší mizanscény, i ne příliš šťastně volený materiál. Soubor si byl dobře vědom, co chce touto zábavnou hrou říct, a tak inscenace straní lidem třeba pošetilým, potrhlým, občas směšným, ale počestnějším než jsou ti, kteří s nimi chtějí hrát své zbohatlické hry urážející lidskou důstojnost.

Prolhaná Ketty ***Maurice Hennequina***, patřící k poslední vlně francouzské frašky, posloužila divadelnímu souboru **DS Zmatkaři Dobronín**, aby přivezl inscenaci vtipnou a v zásadních směrech dobře odpovídající zvolenému žánru. Předpokladem bylo dobré typové obsazení, svižné tempo, diváci reagovali velmi živě, a tak i herci lehce surfovali na vlnách smíchu. Především Vladimír Mátl jako Jimmy a Marian Srpoň jako Vili byli přesní, s bohatým průběžným jednáním a dobrou jevištní souhrou. Ne zcela organicky v představení působily menší postavy, které ve snaze po komičnu trochu přehrávaly a již předem očekávaly divácký ohlas. Nejasně působilo zcizení role postavy Zoe, nebylo domyšlené a fungovalo násilně. Diváci se dobře bavili a přes naznačené problémy dosáhla inscenace zaslouženého úspěchu.

DS Zmatkaři Dobronín inscenovali podle textu ***Aloise Jiráska*** a ***Petra Žáka*** text **Ze starých pověstí**. Ve své druhé inscenaci se soubor představil v nepříliš čitelném žánru, spíše scénickém leporelu, které oscilovalo mezi dvěma nesourodými liniemi. Na jedné straně dávné mýty herecky představované s jistou mírou obrozeneckého lyrického patosu, jindy v komediální metafoře, a v neposlední řadě jakousi klauniádou dvou průvodců inscenací. V diskuzi se souborem se vyjevilo, že původním záměrem byla linie vážná, ale čím více do záměru vstupoval soubor, tím většího prostoru nabývala složka komediálně-herecká. Spojit je obě na jevišti do organického tvaru se nepodařilo. Jevištní řešení je mimořádně šťastné, má svůj styl i řád. Inscenace působila především ve velkém kolektivním nasazení celého souboru, byla příjemná a chvílemi i zábavná.

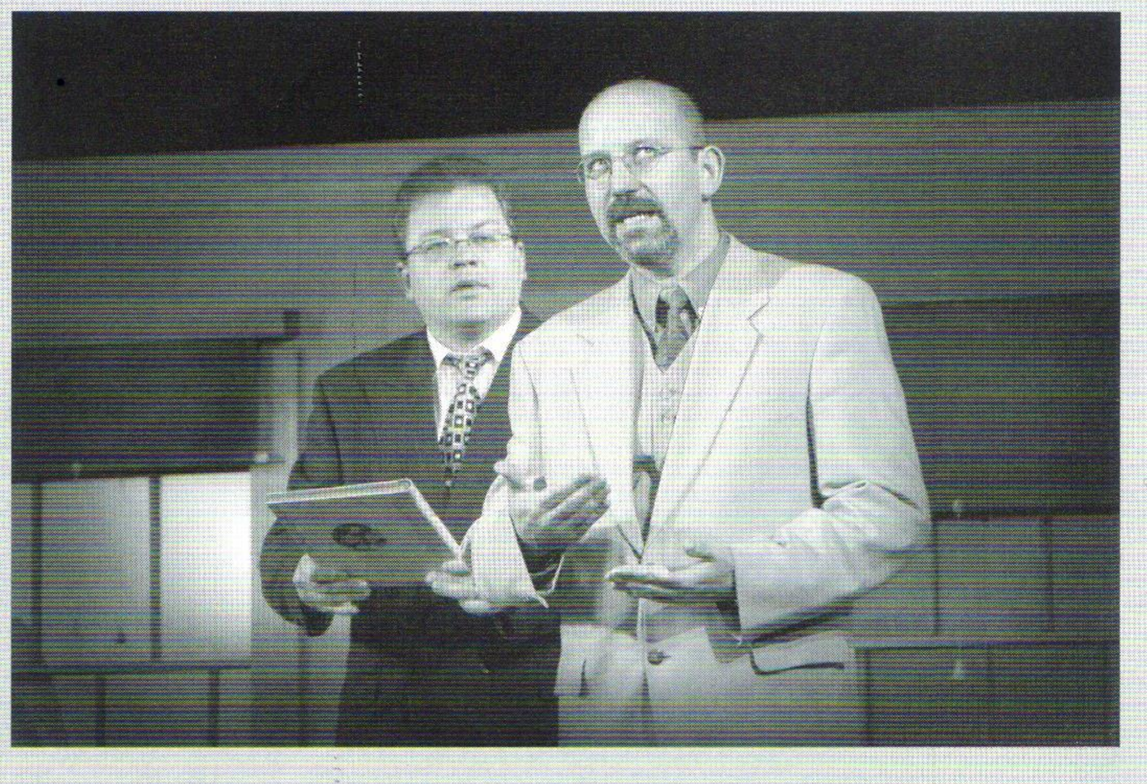
Drdova pohádka **Hrátky s čertem** byla druhou inscenací domácího vysockého souboru a lze ji charakterizovat jako typické představení pro rodiny s dětmi. Z témat hry byla akcentována pochopitelně ta, která se týkají lidské slušnosti, charakteru, poctivosti a také odporu k fundamentalismu. Režisér budoval inscenaci na prověřených hodnotách a realistických základech české pohádky, většinu situací vyložil přehledně, vedl herce k čitelné charakteristice, pravdivému jednání a v řadě situací i k dobré souhře. Ne všechny situace byly ovšem stejně dramaticky vystavěny, linie jednání některých postav v uzlových bodech hry volala po větší proměně a kontrastu. Herecké výkony byly vesměs na dobré úrovni (především vynikající Josef Hejral st. v postavě Školastyka), u některých byl veden dialog trochu lineárně, jinde se projevovala zatím menší herecká zkušenost. Problematická byla ovšem scénografie, která chtěla vytvořit neutrální prostor pro hru, nicméně působila neústrojně, nepoeticky a jakoby zcela mimo zvolený žánr. Celý večer měl pak u diváků velmi dobrý ohlas s celkově příjemnou atmosférou v hledišti.

Divadelní soubor Na Štaci Němčice nad Hanou nastudoval báchorku ***Marie Kubátové*** **Jak přišla basa do nebe**. Text má všechny znaky autorčiných půvabných „poudaček" a vyprávění zrozených a odpozorovaných ze života lidí v tomto kraji a napsaných pro potěchu srdce a mysli. Inscenace působila především tam, kde se v některých postavách (Tuláček Jiřího Chytila nebo Anče Zdeny Gragorové) projevoval lidový humor, soucítění i láska k muzice. Projdou peklem nebem a nakonec zjistí, že nejlepší život je tady, na zemi, v tom krásném kraji, kde se cítí v bezpečí, mezi svými. K velké škodě se inscenace opírá o zcela necitlivou úpravu, která znepřehledňuje vlastní děj, ničí motivaci postav, jejich vztahy, smysl jejich existence na jevišti a režijně pak působí jako klipový sled obrazů různé provenience. Ani scéna svou komplikovaností nepomohla bohatšímu řešení mizanscény. Přesto lze vycítit, že soubor měl potenciál (navíc s množstvím hravých dětí) vytvořit inscenaci plastičtější a emocionálnější.

Doveda Sloupnice: ***Kryštof Ungrád*** **– Smrtí to nekončí aneb V uličkách města Bakersfield**. Patrně největší inspirací pro vznik inscenace byla účast westernové skupiny Ponny Expres. Příběh byl traktován, jako by se odehrával na Divokém západě, se všemi náležitostmi, které k tomu patří. Desperád, naivní dívky, charakterní hrdina, pistolnické rvačky, ale především sled písniček hraných v provedení velmi dobré kapely. Herci zpívali tu dobře, tu trošku opatrně a nejistě, písničky herecky příliš nerozehrávali, ale i choreografie byla decentní, až nečitelná. Otázkou zůstává možnost většího zapojení hudební skupiny do vlastního příběhu. Práce režisérky i souboru byla často nápaditá, trpěla ovšem neurčitostí žánru, parodická linie

Divadelní soubor ŠAMU Štítina / Francis Veber: Blbec k večeři. Foto: Ivo Mičkal.

DS Zmatkaři Dobronín / Maurice Hennequin: Prolhaná Ketty. Foto: Ivo Mičkal.

byla méně zřetelná a právě tak výstavba situací s menší komediální nadsázkou. Výraznou devízou bylo ovšem přesné typové obsazení hereckého ansámblu. Scénografické řešení odpovídalo přesně zvolenému tématu, dávalo dostatek možností pro bohatší řešení mizanscén. Zdá se, že soubor by měl ještě dostatek sil inscenaci dále dotvářet.

Spisovatele ***Karla Poláčka*** šťastně připomněl svou inscenací **Divadelní soubor MKZ z Horšovského Týna**. **Otec svého syna aneb Vše pro firmu** je text lehce komediální s jednoduchou zápletkou, zabydlený žánrovými postavičkami maloměsta. Představení probíhalo v dobrém temporytmu, v situacích životně pravděpodobných, v dobrém typovém obsazení. Motorem inscenace byla postava Hustolesa (Václav Kuneš), hraná se smyslem pro přesné komediální pointy. Scénografické řešení umožňovalo dobré řešení mizanscény, kostýmy jsou dobově stylové, právě tak jako hudební složka. Karel Poláček by ovšem řekl: „Ale na druhé straně zase..." Dělo se na jevišti něco kromě řídkých situací? Je tato dramatizace novely (s využitím vlastní dramatizace autorovy) obrazem Poláčkova často hořkého humoru a ironického podtextu? Jaká je vlastně proměna postav? Jaký je celkový smysl inscenace? Přes příjemné představení a dobrý divácký ohlas některé otázky zůstávají.

Součástí přehlídky byly dva hosté: **DS z Hranic u Aše** s představením pro děti **Bubáci** a především slavná inscenace souboru **Karolinka Doma,** která důstojně zakončila festival. Dalším doplněním byly divadelně vzdělávací aktivity, mezi nimi pak Klub režisérů SČDO, velmi živý a bezprostřední Seminář KDP (často velmi plodně doplňoval diskuze se souborem), rozborové semináře k jednotlivým inscenacím, dále recenze a divácké ohlasy uváděné ve zpravodaji Větrník, beseda s Gabrielou Vránovou a konečně i pravidelné společenské večery, ve kterých neformální diskuze probíhaly dlouho do noci.

Závěrem: Letošní přehlídka přinesla poměrně široké žánrové rozpětí dramaturgie, inscenace se opíraly o bezpečný režijně-herecký výklad situací a v mnoha případech i pozoruhodnou hereckou tvorbu. A právě tento způsob charakterizuje a odlišuje tuto přehlídku od některých jiných přehlídek jiný. Poctivost, solidnost a svědomitost koneckonců nejsou v dnešní době zase tak málo.

Děkuji všem, kteří se zasloužili o dobrý průběh přehlídky, souborům, porotě, ale především obětavosti všech Vysockých. Soubory přicházejí a odcházejí, mění se dramaturgie i inscenační postupy. Mění se i složení poroty. Ale co zůstává, je Vysoké, obětaví nadšenci z Krakonoše i mimo něj a přehlídka, které nelze než přát do dalších let hodně úspěchů.

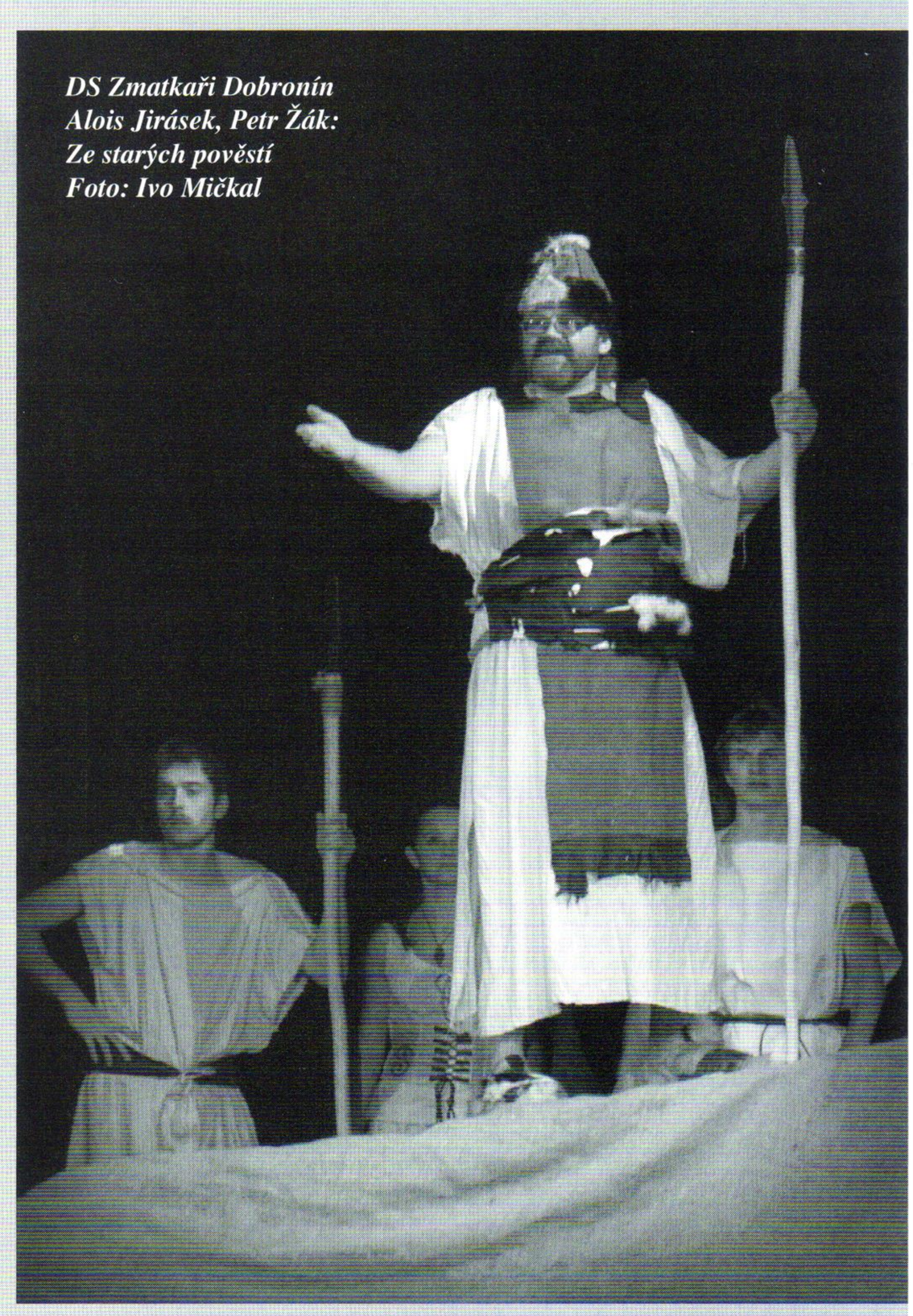
František Laurin

Převzato ze zpravodaje přehlídky Větrník ze dne 22.10.2005

VÝSLEDKOVÁ LISTINA
KRAKONOŠOVA DIVADELNÍHO PODZIMU
VYSOKÉ NAD JIZEROU 2005

Na návrh odborné poroty KDP 2005 byla udělena tato čestná uznání:

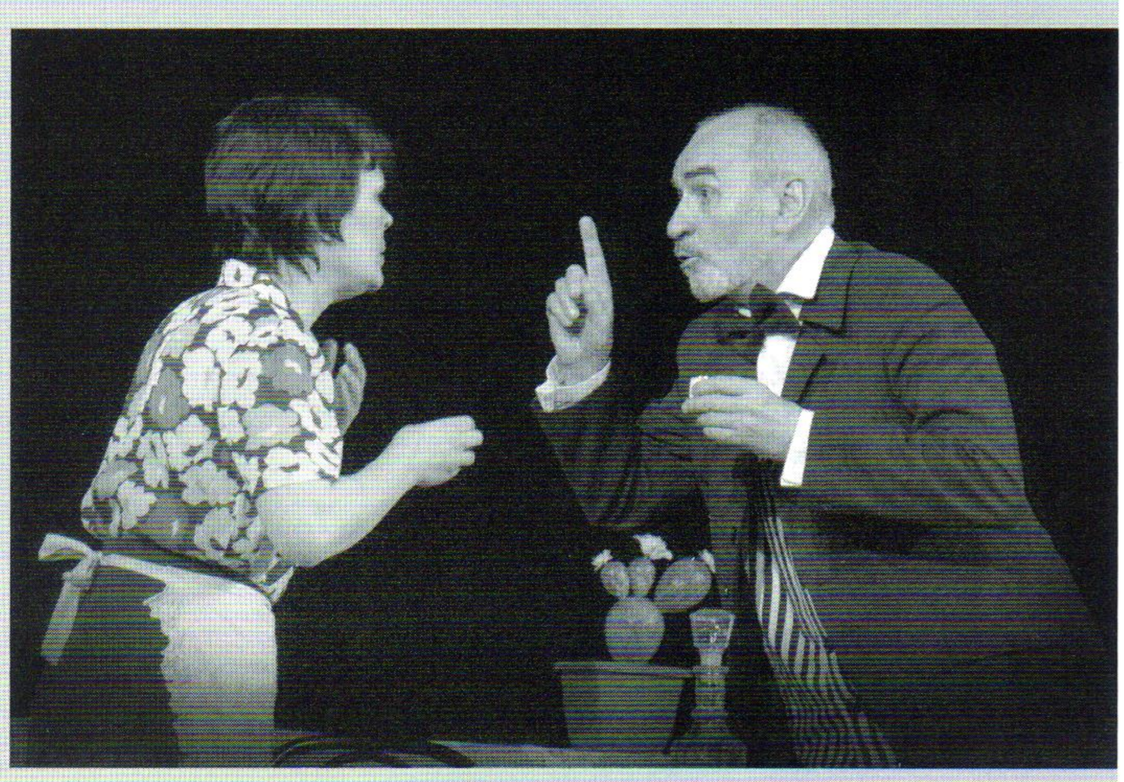
Jiřímu Líbalovi za roli Ševce Hlavatky v inscenaci **Republiku za koně a fotbal;**
Jaromíru Vodseďálkovi za roli Sedláka Metelky v inscenaci **Republiku za koně a fotbal;**

DS Zmatkaři Dobronín
Alois Jirásek, Petr Žák:
Ze starých pověstí
Foto: Ivo Mičkal

DS Krakonoš Vysoké nad Jizerou / Jan Drda: Hrátky s čertem. Foto: Ivo Mičkal.

DS MKZ Horšovský Týn / Karel Poláček: Otec svého syna aneb Vše pro firmu. Foto: Ivo Mičkal.

DS Na štaci Němčice nad Hanou / Marie Kubátová: Jak přišla basa do nebe. Foto: Ivo Mičkal.

Václavu Šulcovi za roli Písmáka Patočky v inscenaci **Republiku za koně a fotbal;**
Martinu Hnykovi za roli Učitele v inscenaci **Republiku za koně a fotbal;**
DS SNOOP Opatovice nad Labem za náročnou dramaturgickou volbu hry ***Dala Wassermana*** podle románu Kena Keseyho **Vyhoďme ho z hnízda;**
DS Zmatkaři Dobronín za kolektivní úsilí při tvorbě inscenace hry *Petra Žáka* podle Aloise Jiráska **Ze starých pověstí;**
Janu Hejralovi ml. za roli Lucia v inscenaci **Hrátky s čertem;**
Jiřímu Chytilovi za roli Tuláčka v inscenaci **Jak přišla basa do nebe;**
Zdeně Gregorové za roli Anči v inscenaci **Jak přišla basa do nebe;**
Janě Vašinové za roli šerifovy dcery Zuzany v inscenaci **Smrtí to nekončí;**
Jaroslavu Novákovi za roli kovboje Francise v inscenaci **Smrtí to nekončí;**
Milušce Baxové za roli Tetičky Valérie v inscenaci **Otec svého syna;**
Vlastě Langové a Františku Zahrádkovi za kostýmy v inscenaci **Otec svého syna.**

Na návrh odborné poroty KDP 2005 byly uděleny tyto ceny:

Ivanu Hanušovi za roli Policajta Pumra v inscenaci **Republiku za koně a fotbal;**
Aleši Dvořákovi za roli McMurphyho v inscenaci **Vyhoďme ho z hnízda;**
Jaromíru Glabazňovi za roli Françoise Pignona v inscenaci **Blbec k večeři;**
Marianu Srpoňovi za roli Villiho v inscenaci **Prolhaná Ketty;**
Vladimíru Mátlovi za roli Jimmyho v inscenaci **Prolhaná Ketty;**
Josefu Hejralovi st. za roli Školastyka v inscenaci **Hrátky s čertem;**
Václavu Kunešovi za roli Václava Hustolesa v inscenaci **Otec svého syna;**
Haně Pýchové za návrh scény pro inscenaci **Republiku za koně a fotbal;**
Karlu Kabelkovi za scénu k inscenaci **Ze starých pověstí;**
Gabriele Křížové za kostýmy k inscenaci **Ze starých pověstí;**
Skupině Ponny Expres za hudební složku inscenace **Smrtí to nekončí;**
Petru Pýchovi za text hry **Republiku za koně a fotbal;**
Divadelnímu souboru Zmatkaři Dobronín za inscenaci **Prolhaná Ketty;**
Divadelnímu souboru Krakonoš Vysoké nad Jizerou za inscenaci **Republiku za koně a fotbal.**

Na návrh odborné poroty KDP 2005 byl do programu Jiráskova Hronova 2006 nominován Divadelní soubor Krakonoš Vysoké nad Jizerou s inscenací hry *Petra Pýchy* Republiku za koně a fotbal aneb Obrázky z dějin národa Havlase Pavlaty. Doporučení k účasti dalších souborů a jejich inscenací nebyla odbornou porotou navržena.

SEMINÁŘ KRAKONOŠOVA DIVADELNÍHO PODZIMU

Šestatřicet ročníků Krakonošova divadelního podzimu je vskutku nádherná tradice. Má svá specifika, a snad proto se vyhlašovatel a pořadatelé pokusili také o inovaci. Tentokrát se rozhodli rozšířit programovou nabídku přehlídky o seminář. Divadelnické setkání ve Vysokém nad Jizerou má jednu výhodu: nemá tempo tryskového letadla jako jiné obdobné přehlídky, je tedy možné vedle jedenácti soutěžních i nesoutěžních inscenací v devatenácti představeních pořádat řadu dalších jednorázových i každodenních akcí. Vedle Klubu režisérů SČDO to jsou především rozborové semináře s porotou. Tentokrát ještě pokusně přibyl Seminář KDP, který měl plnit vzdělávací funkci. Po stručném zadání úkolu však přesná náplň onoho vzdělávání zůstala především na lektorovi. Jako posluchači byli pozváni zástupci hrajících souborů a také členové souborů z blízkého okolí, ovšem jistá nekonkrétnost v zadání se odrazila v počátečních rozpacích, kdo skutečně na proslulou „půdičku" u jeviště každý večer po představení přijde. Po nejistotách prvního večera se účast frekventantů ustálila, ba dokonce začala narůstat o další zvědavce až do plného využití vyhrazeného prostoru.

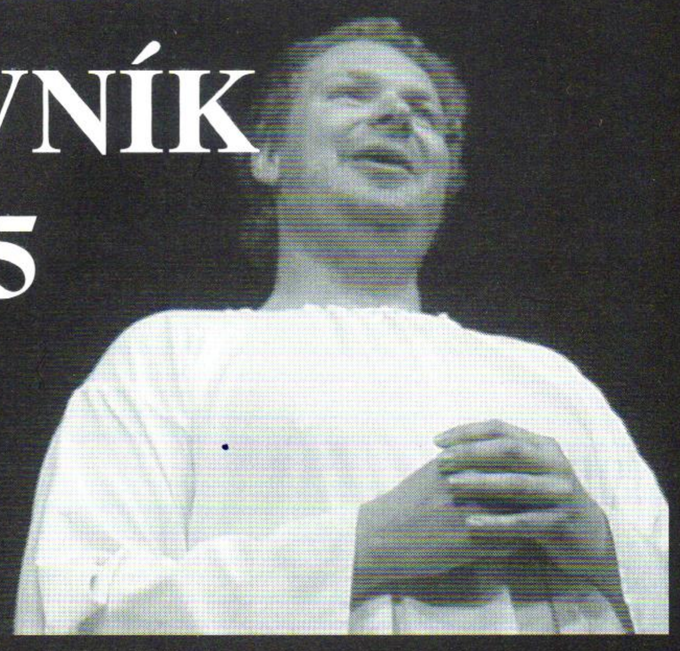
Bylo jasné, že nemá smysl napodobovat průběh zavedených rozborových seminářů, a to hlavně proto, že většina účastníků víceméně pasivně vyslechne výklad poroty a pak s pocitem nedostatečné kvalifikovanosti se obává vstoupit do diskuze. To se dalo vzít jako impulz pro otevření nového semináře. Prvním úkolem bylo prolomení bariéry ostychu při pokusu o pojmenování představení, tedy určení žánru, druhu či specifiky zhlédnuté inscenace. **Republikou za koně a fotbal** se otevřelo téma autorského divadla. Komediální tituly **Blbec k večeři** a **Prolhaná Ketty** umožnily porovnávat rizika bulvárního divadla na amatérském jevišti, přičemž zajímavě se téma znovu připomnělo po veselohře **Vše pro firmu**. Doslova oříškem se stalo originální uchopení klasické literární předlohy **Ze starých pověstí**, kdy diskuzi rozvířilo rozkrývání jak scénáře, tak režijních postupů při realizaci prozaického (tzn. formou odlišného od ryze dramatického) textu prostředky divadelními, včetně stylizace v herectví či výtvarné složce. A protože posluchači semináře byli především herci, vždy pozornost patřila herecké práci, tedy rozpoznání výrazových prostředků, schopnosti charakterizovat postavy a vytvářet vztahy mezi nimi. Zcela logicky se objevilo téma temporytmu, neboť většina souborů usilovala především o rychlé tempo řeči, což bez rytmické proměnlivosti mnohdy působilo až monotónně. Zajímavé bylo srovnání dvou předloh vycházejících z poetiky pohádek (**Hrátky s čertem** a **Jak přišla basa do nebe**). Westernový pokus, nazvaný **Smrtí to nekončí aneb V uličkách města Bakersfield**, pak rozvířil polemiku o hudebním divadle.

Seminární večery mnohdy trvaly až do půlnoci a ke slovu se mohl dostat každý. Podle názoru účastníků i organizátorů měl seminář smysl. Vycházel ze specifiky Krakonošova divadelního podzimu, neboť nešlo o hledání nových či experimentálních cest, ale spíše o naznačení možností, jak překračovat zúžené hranice vnímání amatérské tvorby, vznikající v menších obcích a městech, kde divadlo mívá širokou působnost nejen v umělecké sféře, ale významně zasahuje i do společensko-politického života své oblasti.

Rudolf Felzmann, lektor semináře KDP

POPELKA RAKOVNÍK 2005

Není žádným tajemstvím (a není na škodu to znovu a znovu připomínat), že činoherní divadlo pro děti patří již pěknou řádku let k nejproblematičtějším oblastem celého amatérského divadla. Je to dáno mnohými faktory, mimo jiné i tím, že tato tvorba je řadou divadelníků podceňována (i když třeba ne úmyslně), ale např. i minimálním počtem opravdu kvalitních textových předloh. Není to tak dávno, kdy se na vrcholné národní přehlídce divadla pro děti objevovaly tituly, jejichž kvalita byla, mírně řečeno, problematická, ba hraničila s dilletantismem. Díky mnohaleté usilovné systematické práci všech zainteresovaných se tato situace radikálně zlepšila, byť zatím jen právě na úrovni národní přehlídky. Nedělám si iluze, že se nadále neobjevují předlohy jako O líných strašidlech či Čertovy zlaté vlasy apod. (ze kterých nelze ani při nejlepší vůli „vytěžit" smysluplný jevištní tvar), ale tyto již nemají právem šanci, alespoň doufám, postoupit na rakovnickou Popelku, která by neměla mít funkci pouze soutěžní, ale měla by být také zdrojem inspirace, zde tolik potřebné. Výše zmíněnou skutečnost potvrdil i letošní již XXIV. ročník Národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2005, který proběhl ve dnech 9. - 13. listopadu a kterého se zúčastnilo celkem osm soutěžních inscenací - Divadelní studio D3 Karlovy Vary, jež mělo vystoupit s hrou Ženich pro čertici, se omluvilo z důvodu náhlého onemocnění v souboru.

Je samozřejmé, že kvalitativní posun v oblasti dramaturgie není dán tím, že by vznikly zajímavé a neotřelé předlohy nebo že by se objevili noví autoři, kteří by napnuli své síly do této poměrně nelukrativní činnosti, ale především tím, že se samotní tvůrci pouštějí na zdánlivě tenký led vlastní autorské tvorby. A to je rys v minulosti nevídaný, který je nutné vysoce vyzdvihnout, neboť dříve nebo

Nahoře: DS Krakonoš Vysoké nad Jizerou / Jan Drda: Hrátky s čertem. Foto: Ivo Mičkal. Dole: 1. neratovická divadelní společnost / Zdeněk Kozák: Sen zimní noci aneb Pohádka o Popelce. Snímek v titulku článku: Divadlo Na Vyhlídce Tábor / Pavel Šrut, František Oplatek, Luděk Kovařík: Čertova dcera. Foto: Jan Švácha a Vladislav Bouška.

později přinese své ovoce. Uvědomme si fakt, že ve všech osmi letošních soutěžních inscenacích stál na počátku výsledného tvaru zásadní autorský vklad vlastních tvůrců. Ve dvou případech šlo o výraznou dramaturgickou úpravu – mám na mysli *Drdovy* Hrátky s čertem a Kouzelnou lampu Aladinovu *Saši Lichého*. V případě předloh *Marie Kubátové* Jak přišla basa do nebe, *Zdeňka Kozáka* Sen zimní noci aneb Pohádka o Popelce a *Jindřicha Plachty* Pučálkovic Amina došlo dokonce k podstatnému zásahu do samé struktury původního textu. Táborský soubor se pak vydal nejednoduchou cestou, když *František Oplatek* a *Luděk Kovařík* zdramatizovali dva příběhy z knihy *Pavla Šruta* Dlouhán Tom a prcek Tom a jiné velice americké pohádky pod souhrnným názvem Čertova dcera. Původní dramatizaci Kocoura v botách z pera *Vladimíra*

DS J.K. Tyla Brodek u Přerova / Saša Lichý: Kouzelná lampa Aladinova. Foto: Jan Švácha a Vladislav Bouška.

Zajíce si vybral kolektiv z Ostrožské Nové Vsi, a dokonce vlastní scénář Ledové královny vznikl v dílně havlíčkobrodského Adivadla na motivy pohádky *H.Ch. Andersena*.

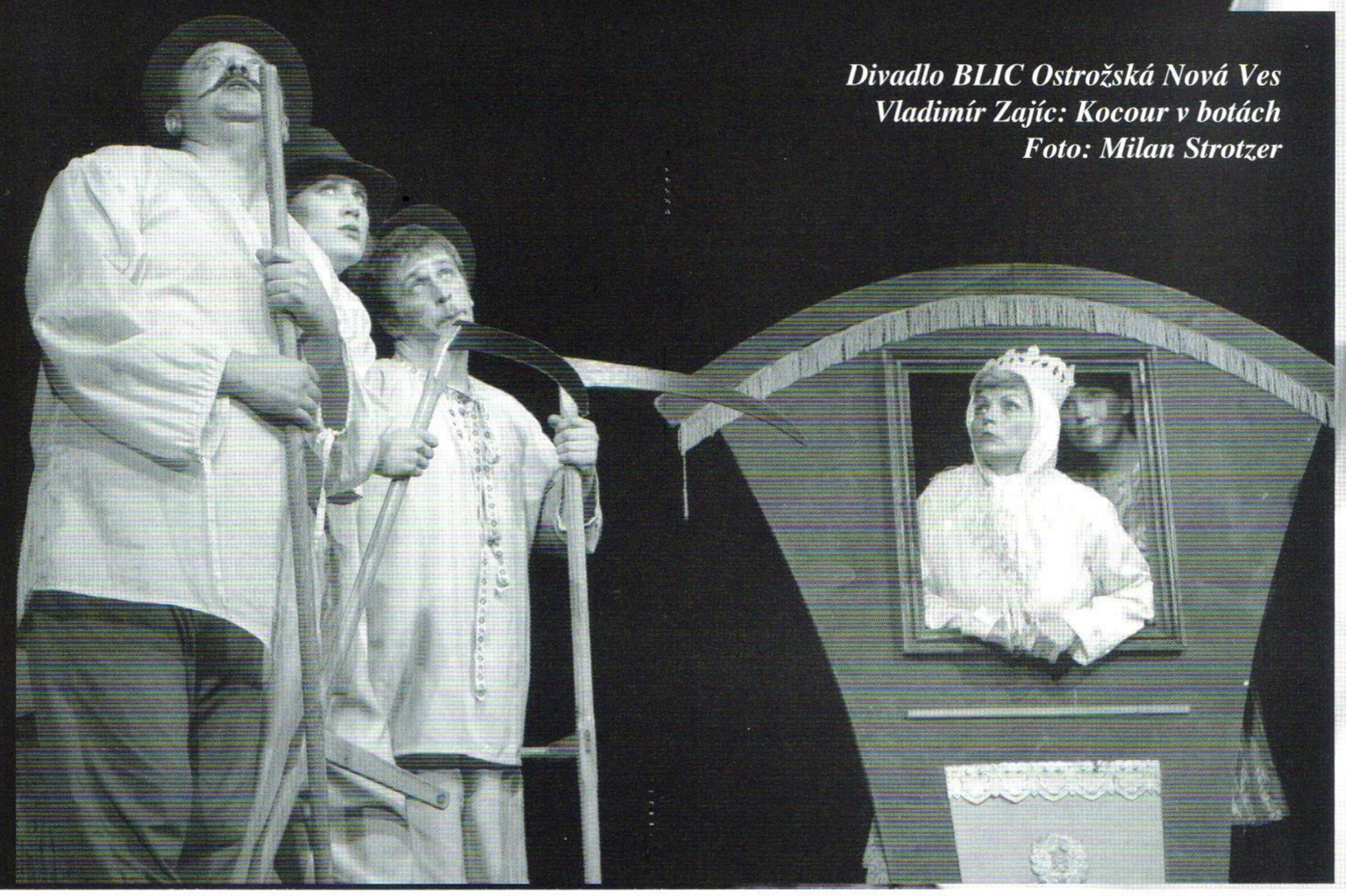
Z tohoto prostého výčtu titulů je více než evidentní, že dramaturgie na národní přehlídce tohoto typu divadla ušla za poslední dobu největší kus cesty. Dá se říci, že i v samotné jevištní realizaci došlo na poli národní přehlídky celkově k jistému krůčku k lepšímu, i když je to opravdu jen krůček. To se prokázalo v obou výrazných inscenačních liniích, které se v posledních letech na Popelce pravidelně objevují. Mám na mysli na jedné straně postupy tzv. iluzivního, interpretačního nebo chcete-li tradičního divadla a na straně druhé postupy divadla tzv. antiiluzivního, využívajícího v daleko větší míře autorství ve všech složkách a principů tzv. divadla na divadle. Zároveň se však ukázalo, že v režijní práci, nehledě na zvolený inscenační princip, jsou stále značné rezervy, a že je to oblast, kde asi činoherní divadlo pro děti nejvíce „pálí pata". I to je skutečnost, kterou letošní přehlídka opět, stejně jako v letech minulých, v plné nahotě ukázala.

Promítlo se to již v prvním soutěžním představení **DS Na štaci Němčice nad Hanou Jak přišla basa do nebe** autorky ***Marie Kubátové***, kde došlo k výrazné textové úpravě, jež redukuje předlohu až na holou dějovou kostru, postrádající ovšem namnoze půvab a myšlenku původního textu. Necitlivá úprava mnohdy značně zamlžila kauzalitu samotného příběhu i vztahů mezi jednotlivými postavami, takže se divák ztrácel v ději i v záměru tvůrců. Režie pak stereotypním řešením situací rozpaky ještě podpořila, a tím v zásadě znemožnila v celku talentovanému hereckému kolektivu realizovat smysluplné jevištní vztahy a situace.

Inscenací ***Drdových*** **Hrátek s čertem** se představil **DS Krakonoš Vysoké nad Jizerou**. Režisér Jiří Pošepný důsledně a přehledně rozkrývá situace hry, čerpá z typově velmi vhodně zvoleného obsazení a vypráví jasný a silný příběh na základě zřetelně vyloženého textu. Vedle některých výrazných hereckých výkonů, Jan Hejral ml. jako Lucius, Martin Hnyk v roli Solferna či Ivan Hanuš a Jiří Líbal coby staří čerti Omnimor a Karborund, je nutné ocenit vkusné a stylově jednotné kostýmní řešení. Problémy byly při soutěžním představení patrny především v hereckém ztvárnění postavy Martina Kabáta, jehož pojetí bylo zúženo do podoby zadumaného flegmatika, a ve ztvárnění Káči, jejíž verva byla zdůrazňována zbytečně naddimenzovanými vnějšími prostředky. Celkovému temporytmu by jistě prospěly i razantnější škrty (např. výstup Kabáta se Školastykem aj.). Celkově však lze říci, že inscenace vysockých se vyrovnala s Drdou se ctí a nabídla onen tolikrát vzývaný zřetelný příběh s výrazným hrdinou.

1. neratovická divadelní… Neratovice navlékla další korálek na pomyslnou nit divadelních zpracování klasické pohádky o Popelce, tentokrát ve vlastní razantní úpravě textu ***Zdeňka Kozáka*** s názvem **Sen zimní noci aneb Pohádka o Popelce**. Téma, kterým Kozák a následně neratovičtí oproti jiným pohádku obohatili, je důraz na střet mezi upřímností (Popelka neuchvátí prince jen svou krásou, ale pravdou o jeho vzhledu a povaze) a lživým pochlebováním, reprezentovaným intrikující Hofmistryní. Neratovickou inscenaci můžeme zařadit do oblasti tzv. tradičního iluzivního divadla, které klade v inscenačním systému důraz především na výraznou výtvarnou a hudební složku (režie, výprava a choreografie Miroslav Král). Výsledný tvar má poměrně působivou atmosféru s řadou silných jevištních obrazů, které ovšem mnohdy odsouvají příběh poněkud do pozadí. Samy o sobě působivé momenty se tak mění v ornamenty, odvádějící pozornost od samého smyslu. Dá se říci, že jsme viděli vcelku působivé dílo s řadou výrazných hereckých výkonů (Yvetta Holanová v roli Macechy, Marie Šindelářová jako Hofmistryně), kde je ovšem formální stránka téměř zcela nadřazena rovině obsahové.

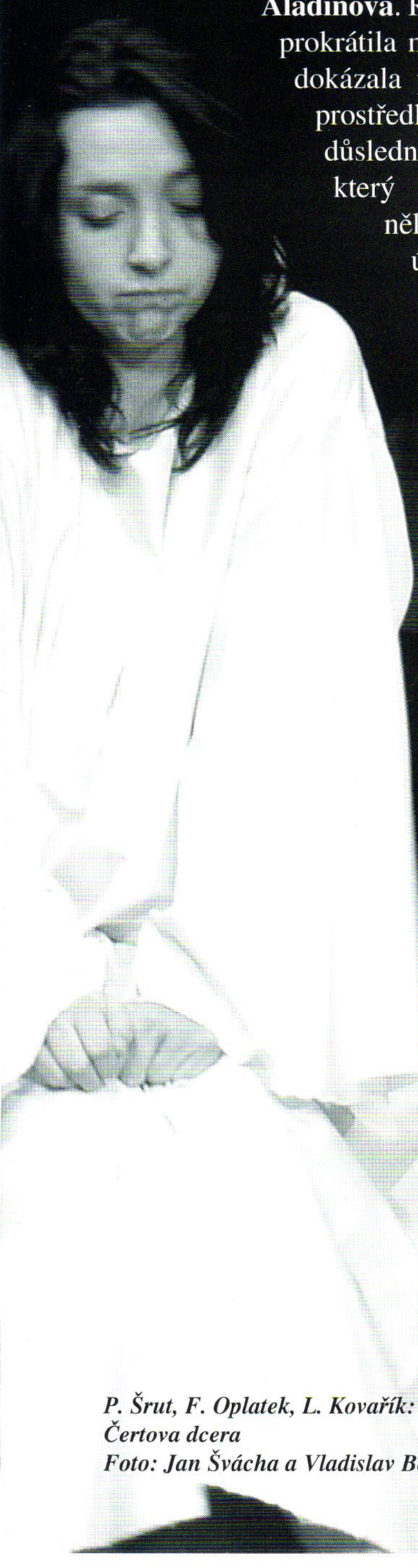
Dramaturg ***Vladimír Zajíc*** připravil pro jeviště dramatizaci známého bretaňského příběhu **Kocour v botách**. Jako základ jevištní princip zvolil tzv. divadlo na divadle, příběh o zchudlé komediantské rodině táhnoucí krajem, kte-

Divadlo BLIC Ostrožská Nová Ves
Vladimír Zajíc: Kocour v botách
Foto: Milan Strotzer

se rozhodne tuto pohádku sehrát. Zvolený princip vyžaduje především důsledné oddělování „reálu“ a hry a jasné akcentování přechodů mezi nimi a zároveň pregnantní režijní vedení obou rovin v jeden tematický celek. Sympatický soubor **BLIC z Ostrožské Nové Vsi** se s nástrahami takto zvoleného principu poctivě utkal, leč se mu nepodařilo zcela jasně oddělit obě výše uvedené roviny (již v předloze mnohdy velmi komplikovaně realizované), a tím na řadě míst docházelo k nejasnostem, až k chaosu. Je to škoda, neboť ostrožští dovedou v nastoleném systému divadla na divadle a v práci s ním vytvořit i velmi vtipné gagy (např. přiznané nahrazení neexistujícího rybníku kašnou apod.) či vynalézavým způsobem využít mimořádnou muzikálnost celého kolektivu, ve kterém tentokrát upoutaly herecké kreace Evy Koukolské.

Příjemným překvapením letošní rakovnické přehlídky byl rozhodně **Divadelní spolek J.K. Tyla Brodek u Přerova**, který přivezl pohádku ***Saši Lichého*** **Kouzelná lampa Aladinova**. Režisérka Eva Procházková důmyslně prokrátila mnohomluvný text a smysluplně pak dokázala převyprávět klasickými výrazovými prostředky iluzivního divadla (jež jsou laděny důsledně naivisticky) jasný a zřetelný příběh, který nepostrádal patřičný humor. Přes některé problémy (herecky váznoucí úvodní scéna, malý akcent na stav neustálého smrtelného ohrožení, v němž se Aladin ocitá aj.) jsme viděli kultivované představení, jehož výraznou složkou bylo vynalézavé scénografické řešení, a které zdobilo několik kvalitních hereckých výkonů: Vlastimil Krejčiřík v roli fakíra Háršahina (nejvýraznější herecký výkon celé přehlídky), Liběna Hasová jako Aladinova matka Ashra aj.

P. Šrut, F. Oplatek, L. Kovařík: Čertova dcera
Foto: Jan Švácha a Vladislav Bouška

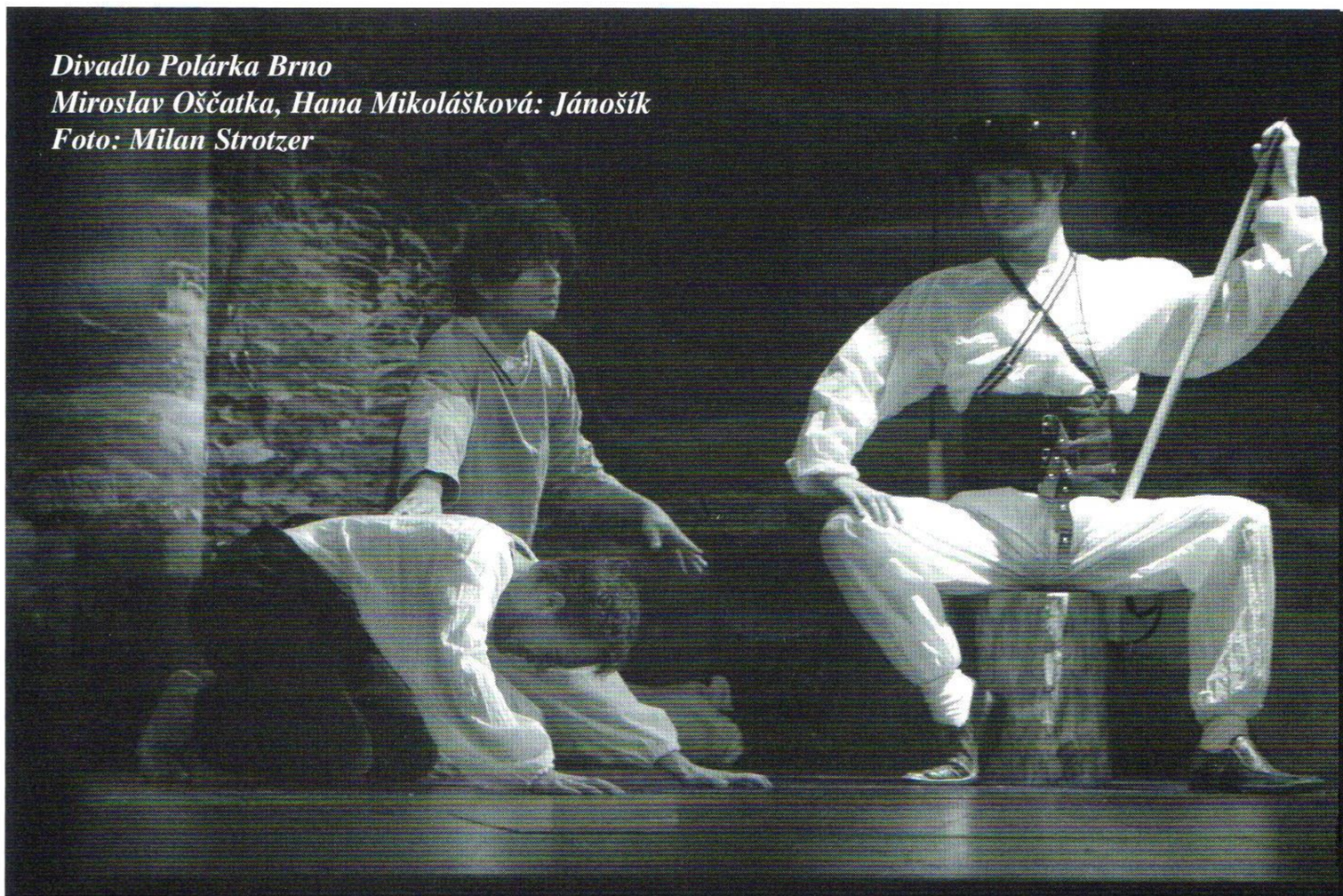
Příběhy z knihy ***Pavla Šruta*** Dlouhán Tom a prcek Tom a jiné velice americké pohádky zřejmě učarovaly členům **Divadla Na Vyhlídce Tábor**, neboť se již podruhé v řadě zúčastnili Popelky s vlastní dramatizací dvou jeho dalších povídek pod názvem **Čertova dcera**. Stejně jako vloni je však pro táborské tematicky daleko důležitější princip hry (tj. jakým způsobem jsou příběhy jevištně vyprávěny) než příběhy samy, k čemuž odkazuje i zvolený rámec, který obě povídky spojuje jen velmi volně – dva strážní andělé líčí dva zapeklité případy ze své praxe. Zatímco v první části (povídka Jakub a čertova dcera) inscenace hýří nápady a hercům se daří naplnit nadsázku, odstup a jevištní zkratku, tak typické znaky pro postupy tzv. divadla na divadle, v části druhé se již daleko více pouze ilustruje příběh (Jak se Pedro dostal do nebe a z nebe), který ovšem není nosný a připomíná spíše zbytečně natahovanou anekdotu. Přesto je nutné konstatovat, že táborská inscenace nese prokazatelnou divadelní hodnotu, kterou podtrhuje i výborná hudební složka.

Největší devízou inscenace **Malé scény Zlín Pučálkovic Amina** je právě uvedení tohoto příběhu ***Jindřicha Plachty*** o rodině, která nalezne po odjezdu cirkusu jím zapomenuté žirafátko a začne se o něj (v domnění, že se jedná o štěně) starat, na přehlídce určené pro děti. Po zdařilém začátku, kde se pracuje se zkratkou a kde je příběh zakotven v konkrétních reáliích domácnosti, je později odsunuta hlavní postava žirafy Aminy do pozadí a spíše se řeší kritika společenských a politických jevů. Zde však absentuje vynalézavost, situace se pouze popisují a herci se mnohdy uchylují k laciným karikaturám. Inscenace se tak rozpadá do jednotlivostí na úkor smysluplného celku. Je to nepochybně škoda, neboť zlínští již několikrát prokázali, že jsou souborem na velmi vysoké úrovni. V inscenaci sice nabídli několik pěkných hereckých výkonů (Renata Švrčková jako reportérka, Blanka Kovandová v roli Paní Pučálkové) a začátek sliboval mnohem víc, jako by ale tentokrát pozapomněli, že Pučálkovic Amina by měla být především o Amině.

Ledová královna z autorské dílny **Sdružení ADIVADLA Havlíčkův Brod** budila velká očekávání především díky silnému příběhu původní pohádky ***H.Ch. Andersena***.

Malá scéna Zlín / Jindřich Plachta, Simona Chalupová, Jakub Michálek: Pučálkovic Amina
Foto: Milan Strotzer

Divadlo Polárka Brno
Miroslav Oščatka, Hana Mikolášková: Jánošík
Foto: Milan Strotzer

Nutno však říci, že zmíněná očekávání se bohužel nenaplnila, a že přehlídkové představení havlíčkobrodských bylo největším zklamáním přehlídky. Velikým problémem je již samotná předloha, která nenabízí prakticky žádné dramatické situace, je mnohomluvná a postavy pouze vyprávějí či deklamují. Díky tomu jsme na jevišti neviděli jednající dramatické postavy, ale pouze herce, kteří slovně reprodukovali příběh. Nejvíce tím utrpěla postava Gerdy, jež místo aby překonávala překážky k osvobození Kaye, jen trpně v pozadí čekala, jak se děj vyvine. Je to škoda, protože evidentně herecky talentovaný soubor ve všech věkových kategoriích má na víc.

Dovolte mi znovu podtrhnout velký krok dopředu v dramaturgické práci souborů vystupujících na Národní přehlídce činoherního divadla pro děti v Rakovníku. Tento posun se promítá i v tom, že tvůrci již nespoléhají pouze na klasické pohádkové příběhy, ale hledají látky, které by mohly zaujmout děti, i v jiných teritoriích. Připomeňme v této souvislosti ***Drdovy*** **Hrátky s čertem**, hru původně určenou pro dospělého diváka na jedné straně, či ***Plachtovu*** **Pučálkovic Aminu** na straně druhé. Stejně tak je nutné připomenout jevištní zpracování ***Šrutovy*** prózy táborskými divadelníky či pokus přiblížit nám dílo ***Marie Kubátové*** **Jak přišla basa do nebe**. Pevně doufám, že tato objevitelská tendence bude pokračovat i v budoucnu, neboť přináší obohacení jak pro tvůrce, tak především pro děti. Celkově lze s klidným svědomím označit letošní ročník Popelky jako průměrný. Prakticky všechny inscenace, které zde byly uvedeny, nesly nesporné divadelní kvality, ale zároveň nebyly prosty problémů. Je škoda, že se zde neobjevila ani jedna opravdu špičková inscenace, která by bez šrámů obstála v konkurenci Jiráskova Hronova (vzpomeňme loňského Prince a chuďase či předloňské „Mrkvajzníky"), ale je pravda, že jsme se letos nesetkali (až snad na jednu výjimku) s vyloženým propadákem, na rozdíl od ročníků minulých. Takový je stav amatérského činoherního divadla pro děti v roce 2005 a tak je nutné ho vzít.

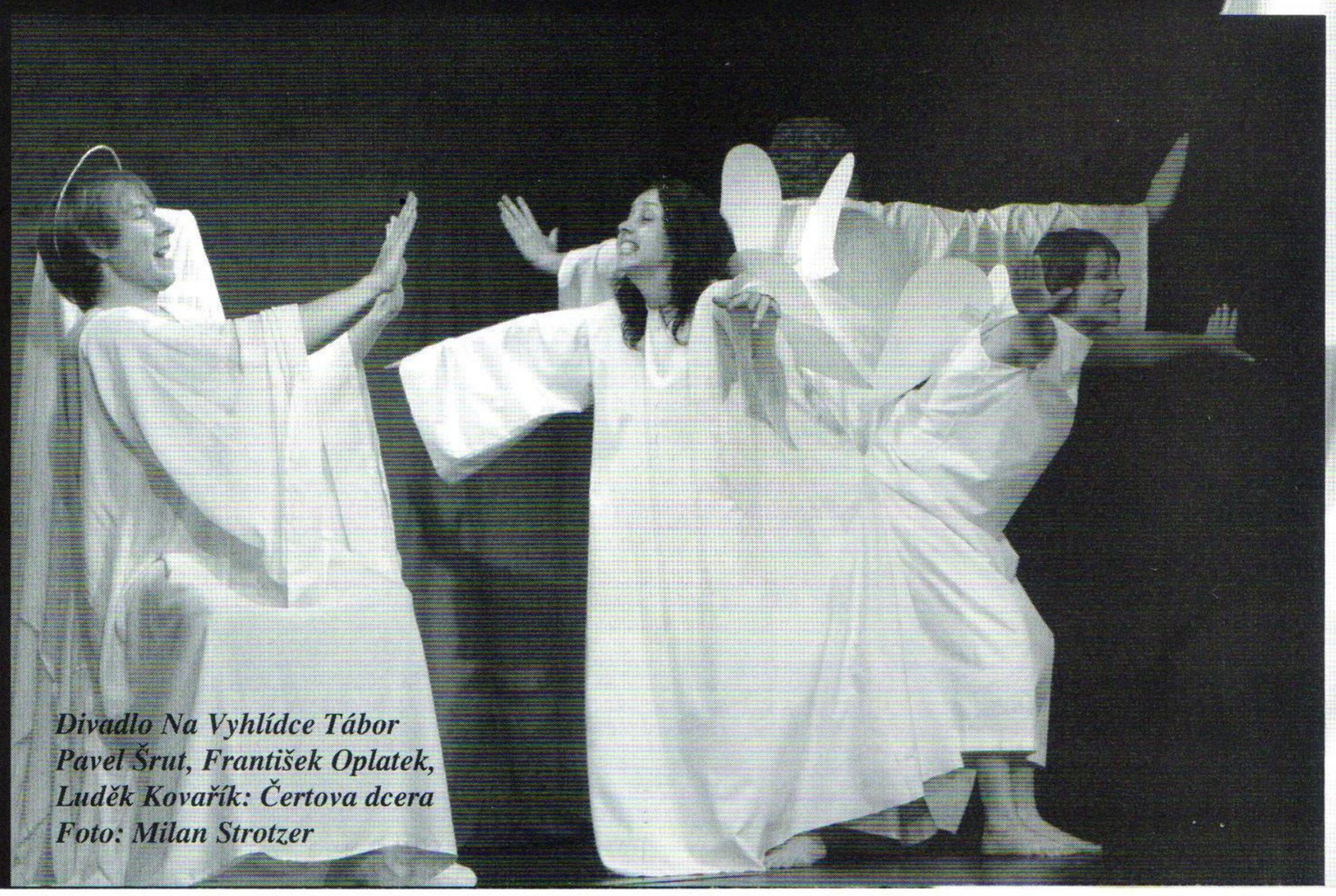
Je moc dobře, že se Popelka neomezuje pouze na soutěžní představení, ale že se zde zároveň věnuje pozornost v této oblasti tolik potřebné inspirativnosti. V letošním ročníku se jednalo o tři představení, přičemž každé z nich bylo něčím přínosné. Ať již to bylo Činoherní studio z Ústí nad Labem s cikánským příběhem z pera Františka Demetera O zlatém Sidorovi nebo Dětský divadelní soubor dDDD ZUŠ Děčín s malým maňáskovým muzikálem O líné a lakomém, ale především Divadlo Polárka Brno se svébytnou adaptací Jánošíka . Tradiční ozdobou Popelky v tom nejlepším slova smyslu jsou na rozborech prezentované reflexe dětských diváků (tentokrát tři skupiny), které jsou pro všechny, především pak pro vystupující soubory, nesmírně cenné. Tyto reflexe fundovaně zprostředkovávali PhDr. Marcela Škábová, Eva Kodešová, Marie Poesová, Pavlína Morávková, Bedřich Čermák a Marcela Škábová ml.

Odborná porota, která letos pracovala ve složení Marie Caltová, Rudolf Felzmann, Pavel Purkrábek, Milan Schejbal a Jan Šotkovský, se rozhodla nenominovat na Jiráskův Hronov žádnou z přehlídkových inscenací a doporučila k dalšímu výběru inscenace **Čertova dcera Divadla Na vyhlídce Tábor** a **Kouzelná lampa Aladinova DS J.K. Tyla Brodek u Přerova**.

Na závěr mi dovolte poděkovat pracovníkům KC Rakovník a členům domácího DS J.K. Tyla za již tradiční vytvoření skvělých podmínek jak pro hrající soubory, tak pro všechny další zúčastněné.

Vloni jsem na tomto místě přál Popelce, aby si pro ni nepřijel Chuďas, ale Princ. Letos se ještě nedostavil. Doufejme, že se alespoň přiblížil. Kéž by tomu tak bylo i za rok…!

Milan Schejbal

Divadlo Na Vyhlídce Tábor
Pavel Šrut, František Oplatek, Luděk Kovařík: Čertova dcera
Foto: Milan Strotzer

VÝSLEDKOVÁ LISTINA POPELKA RAKOVNÍK 2005

Odborná porota XXIV. národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2005 udělila tato čestná uznání:

Martinu Hnykovi za roli Solferna v inscenaci **Hrátky s čertem;**
Marii Šindelářové za roli Hofmistryně v inscenace **Sen zimní noci aneb Pohádka o Popelce;**
Evě Koukolské za herecký výkon v inscenaci **Kocour v botách;**
Liběně Hasové za roli Ashry v inscenaci **Kouzelná lampa Aladinova;**
Blance Kovandové za roli Paní Pučálkové v inscenaci **Pučálkovic Amina;**
Renatě Švrčkové za roli Reportérky v inscenaci **Pučálkovic Amina;**
1. neratovické divadelní Neratovice za kostýmy k inscenaci **Sen zimní noci aneb Pohádka o Popelce;**
Divadlu BLIC Ostrožská Nová Ves za hudební složku v inscenaci **Kocour v botách;**
Jiřímu Pošepnému za režii inscenace **Hrátky s čertem.**

Odborná porota XXIV. národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2005 udělila tyto ceny:

Janu Hejralovi ml. za roli Lucia v inscenaci **Hrátky s čertem;**
Yvettě Holanové za roli Macechy v inscenaci **Sen zimní noci aneb Pohádka o Popelce;**
Vlastimilu Krejčiříkovi za roli Háršahina v inscenaci **Kouzelná lampa Aladinova;**
Františku Oplatkovi za roli Čerta v inscenaci **Čertova dcera;**
Františku Oplatkovi za autorskou hudební složku inscenace **Čertova dcera;**
Divadlu Na Vyhlídce Tábor za kolektivní pěvecko-herecké ztvárnění inscenace **Čertova dcera;**
Evě a Jiřímu Procházkovým za scénu k inscenaci **Kouzelná lampa Aladinova;**

ADIVADLO Havlíčkův Brod na motivy H.Ch. Andersena: Ledová královna Foto: J. Švácha a Vl. Bouška

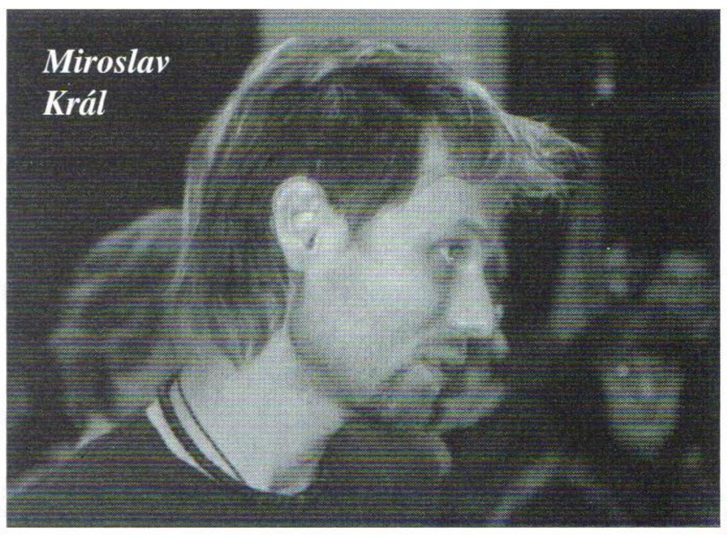
Evě Procházkové za režii a dramaturgii inscenace **Kouzelná lampa Aladinova.**

Odborná porota XXIV. národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2005 doporučila k výběru pro Jiráskův Hronov 2006 (bez uvedení pořadí a podle abecedy):

Inscenaci Čertova dcera Divadla Na Vyhlídce Tábor;
Inscenaci Kouzelná lampa Aladinova Divadelního souboru J.K. Tyla Brodek u Přerova.

Činoherní studio Ústí nad Labem / František Demeter: Pal O Somnakuno Sidoris (O Zlatém Sidorovi). Foto: Jan Švácha a Vladislav Bouška.

ROZHOVOR S MIROSLAVEM KRÁLEM O 1. NERATOVICKÉ DIVADELNÍ SPOLEČNOSTI NA RAKOVNICKÉ POPELCE

Divadelní soubor s poněkud zvláštním názvem ***1. neratovická divadelní společnost (1. ND)*** *z Neratovic vznikl v roce 1995. Je jedním z mála souborů, které se po celou dobu své existence zaměřují především na inscenování her pro děti. 1. neratovická má na svém kontě řadu inscenací (O. Wilde: Strašlivá sudba sira Simona aneb Cantervillské strašidlo, F. Hrubín: Kráska a zvíře, J. Žák podle J. Karafiáta: Broučci, B. Šimková podle B. Němcové: Sedmero krkavců, J. Jílek: Šípková Růženka, B. Šimková podle B. Němcové: O zakletém hadovi, J. Jílek podle K.J. Erbena: Pták Ohnivák a liška Ryška). V roce 2005 se soubor objevil poprvé na rakovnické POPELCE, národní přehlídce amatérského činoherního divadla pro děti. Notabene s nastudováním hry Zdeňka Kozáka v úpravě Miroslava Krále Sen zimní noci aneb Pohádka o Popelce. Inscenace nebyla rozhodně na POPELCE Popelkou, a to nejméně pro svou výjimečnou scénografickou, zejména kostýmní složku, ale také pro nejeden oceněníhodný herecký výkon, nemluvě o tom, že prokazovala zřetelné znaky poučené divadelní práce. Amatérská scéna požádala režiséra neratovické inscenace Miroslava Krále o rozhovor ve snaze přiblížit svým čtenářům 1. neratovickou divadelní společnost, její aktivity, zázemí pro činnost, jakož i osobnost režiséra souboru a v neposlední řadě získat reflexi o rakovnické POPELCE od nováčka přehlídky.*

1. neratovická divadelní společnost / Zdeněk Kozák: Sen zimní noci aneb Pohádka o Popelce. Foto: Jan Švácha a Vladislav Bouška.

Pane Králi, zprvu nám povězte, jak a proč 1. neratovická divadelní společnost vznikla. V Neratovicích v době jejího založení pracovaly Havlíček, činoherní soubor, hrající pro dospělé i děti, loutkářské Sluníčko, možná i další. V paměti ještě byla éra souboru netradičního divadla Specifik, s nímž spolupracoval Pavel Fiala. Na šestnáctitisícové město to bylo obstojné pokrytí potřeb realizace v oblasti amatérských divadelních aktivit.

Prošel jsem Havlíčkem, který v té době inscenoval pouze hry pro dospělé, byl jsem i členem loutkového Sluníčka. V obou souborech jsem se potkal s lidmi (mj. Y. Holanová, M. Šindelářová, J. Žáček), kteří toužili hrát činohru pro děti, inscenovat výpravné pohádky, což byla i má touha. Vzhledem k tomu, že ani v jednom z výše zmiňovaných souborů pro tento žánr nebylo místo, jsme si založili soubor vlastní. Postupně se k nám přidali členové zaniknuvšího souboru Specifik (M. Kýhosová, E. Junková, S. Mrňavý, L. Černý) i lidé „z ulice", někteří zůstali, jiní odešli. Soubor začal pracovat, pomalu se profiloval, vytvořil si svou dramaturgicko-inscenační tvář, našel si stálé štace, kam se vrací, prostě začal žít.

Jaké máte pro činnost souboru materiálně-technické zázemí?

Soubor pravidelně zkouší v Divadelním sále Společenského domu Neratovice, kde má i miniaturní příruční sklad. Kostýmní fundus a část rekvizit jsou umístěny v divadélku Lípa, velké dekorace pak v městském mlýně v Kostelci nad Labem. Tato roztříštěnost je pro práci souboru značně retardující. Citelně též postrádáme klubovnu, která hraje v existenci každého souboru jednu ze zásadních rolí. Je místem setkávání, spoluprožívání, konfrontací a vytváří pocit „domova".

Podporuje vás finančně město, Středočeský kraj či další subjekty?

Divadlo a vlastně umění vůbec nemůže existovat bez sponzorů či mecenášů. Nejinak je tomu i u ochotníků. Sledujeme tedy vyhlášená grantová řízení, do kterých přihlašujeme své projekty, snažíme se přesvědčit místní podnikatele o potřebě jejich pomoci našemu souboru. Je to náročné a vysilující, ale účinné. Naše projekty bohatě financuje Středočeský kraj a město Neratovice, které nás podporuje i morálně, což je neméně důležité. Generálním sponzorem je nám místní podnik SPOLANA, a. s., a velmi si též vážíme dlouhodobé a podstatné spolupráce s firmou CaA MODA ČR. V neposlední řadě bych rád zmínil i neratovický oděvní salón Móda v suterénu, jehož majitelka Věra Zoulová s ohromným entuziasmem vyrábí za minimální ceny někdy pekelně složité kostýmy pro naše inscenace.

Hrajete výhradně činoherní divadlo pro děti?

Ano. Máme dlouhodobou dramaturgickou linii Klasická pohádka v klasické formě na jevišti, kterou se snažíme naplňovat a snad i naplňujeme. Inscenujeme pohádky, které mají silný příběh s etickým přesahem, a pokoušíme se jim dát reprezentativní formu. Vědomě jsme navázali na zrušené Divadlo Jiřího Wolkra, jehož tradici ctíme a alespoň v našich amatérských podmínkách v ní pokračujeme. Směřujeme k tzv. rodinnému typu divadla, kde si přijdou na své děti i jejich dospělý doprovod.

Nemůžeme se také smířit s rozšířeným názorem, že je snazší a jednodušší tvořit divadlo pro děti než pro dospělé. Jsme si vědomi, že naše představení je často tím prvním divadelním dílem, s nímž se dítě setká, že má leckdy zásadní vliv pro jeho další vnímání divadla. Je to pocit velmi zavazující, který nás nutí nic neošidit a přistupovat k inscenaci pro děti s maximální zodpovědností a vážností. Divadlo pro děti rádi považujeme za svou hlavní činnost, která nás naplňuje.

Další dramaturgickou linií, která přímo souvisí s naší hlavní činností, jsou tzv. živé betlémy, tj. kompilace lidových textů, biblických promluv, barokních vánočních her a koled, které uvádíme v době adventu v kostelech, na nádvořích zámků, na návsích, náměstích i v divadlech.

Hovořil jste o „betlémech". Jejich inscenování předpokládá jistý vztah k látce, k baroknímu lidovému divadlu a také určité znalosti a zkušenosti. Jaké byly pohnutky, respektive vaše zázemí k volbě tohoto typu divadelní produkce?

Naší vůbec první inscenací v roce 1994 byl právě betlém, který vznikl během 14 dnů z čisté radosti všech zúčastněných a z touhy připomenout Vánoce jako oslavu Naděje, nikoli konzumu. Nevědomky jsme

započali tradici, která trvá bezmála 12 let. Navíc od roku 2000 pravidelně hrajeme na Štědrý večer ve 22 hodin na náměstí v Neratovicích. Je to úžasný pocit, když před sebou vidíte více než 500 šťastných diváků, kteří přijdou z tepla domova oslavit svatý večer spolu se svými spoluobčany. Ohromná satisfakce za všechno to mrznutí, nervy a stresy, jež proděláme během hektického zkoušení a následně uvádění (asi 15 repríz během měsíce) vánočního pořadu. Bez betléma by pro nás prostě už nebyly Vánoce.

Divadlo lidového baroka, zvláště pak hry vánoční a pašijové, je mou „srdeční" záležitostí. Nalézám v nich, krom silného a všeplatného příběhu, onu prvotní rituálnost divadla. Ač se to bude zdát nemoderní a patetické, pro mne je divadlo stále místem zázraku, chrámem, a představení bohoslužbou. Navíc velmi ctím tradici, základ fungování každého společenství, a právě v těchto textech je tradice bytostně přítomná. Před několika lety jsem inscenoval v chrámu sv. Ignáce na Karlově náměstí v Praze s tamním kostelním sborem o Velikonocích pašije. Byl to zážitek, na nějž nikdy nezapomenu, neboť všichni „neherci" sdělovali představením poselství s ohromnou energií a vírou ve smysl svého konání. Tehdy jsem si uvědomil základní funkci divadla, tedy alespoň jak ji chápu já.

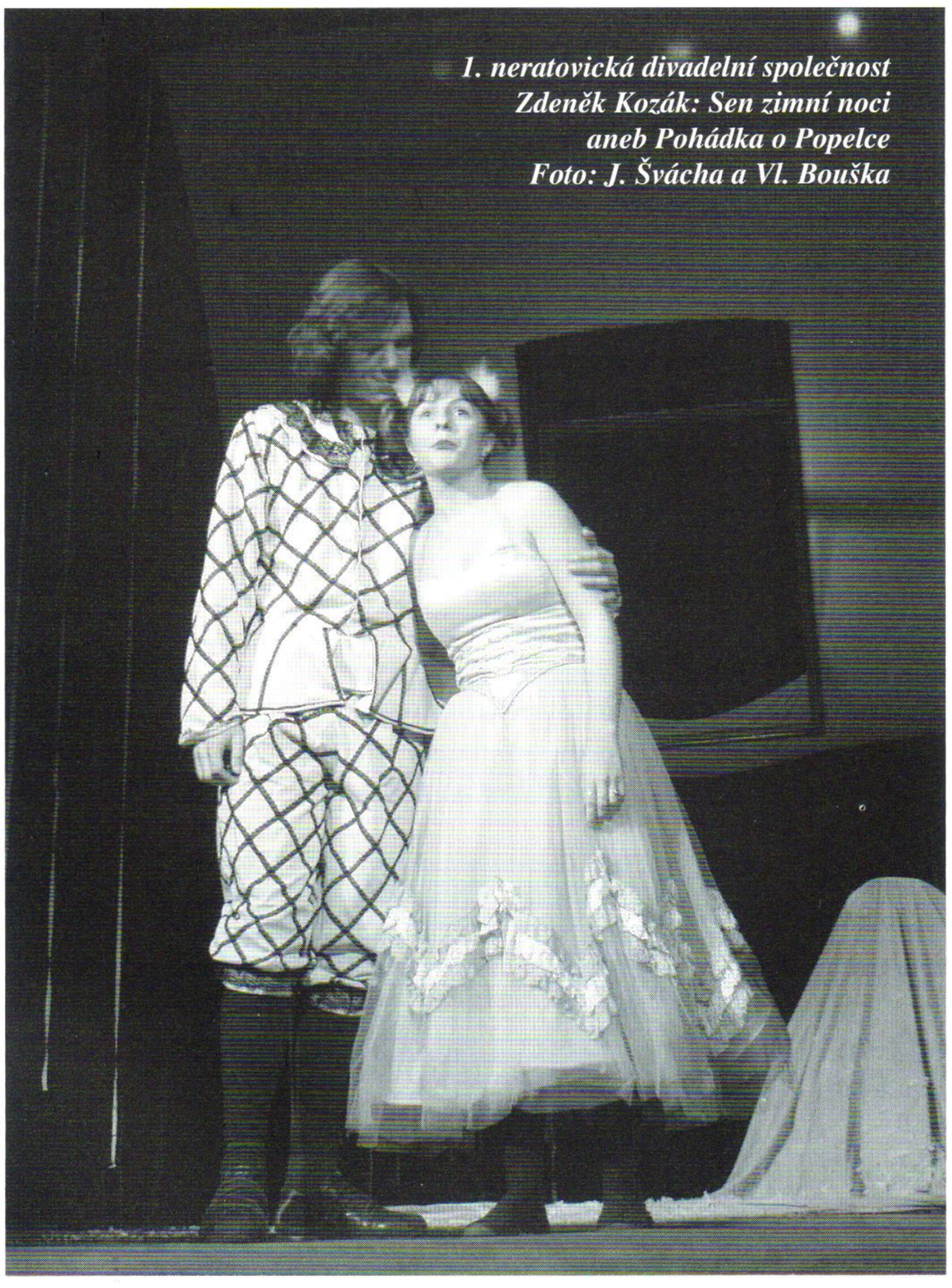
Navíc se přiznávám k okouzlení barokem a operou jakožto dítětem doby baroka. Fascinuje mne jejich estetika, dynamičnost, duchovno a monumentalita. Možná také proto často používám k vyjádření emoce a nálady na jevišti gesta, hudby, choreografie, výtvarna, prostě prvků barokního divadla a opery. Možná také proto inscenuji především pohádky.

Z vaší inscenace Snu zimní noci aneb Pohádky o Popelce, ale také z vašeho vystupování na rozborových seminářích je zřejmá nemalá divadelní poučenost. Kde jste ji nabyl?

Divadlo chápu jako vzácnou esenci všech druhů umění a historie. Snažím se proto hodně číst (nejen divadelní literaturu), chodit do divadel, na výstavy, sledovat nové trendy v umění, následně si vše analyzovat a dávat do souvislostí, prostě se sebevzdělávat. Ale abych neuhýbal otázce: nějaký čas jsem studoval herectví a v současné době jsem posluchačem divadelní vědy na FFUK.

Ovlivnily vás některé osobnosti divadla a jak?

Doposud jsem měl a mám velké štěstí na lidi kolem divadla ať ochotnického, nebo profesionálního. Rád bych vzpomněl na režiséra-praktika Milana Šáru z Neratovic, který mi jako první ukazoval, „jak se dělá divadlo". Velmi si také vážím a užívám dlouhodobé spolupráce s kamarádkou Juliánou Jedličkovou z Kralup nad Vltavou. Z profesionálních divadelníků bych rád vzpomněl na velkého režiséra Otu Ševčíka, jemuž jsem měl tu čest několikrát asistovat (nezapomenutelný Příběh koně), výbornou herečku Marii Málkovou a divadelní legendu Jarmilu Černíkovou-Drobnou. Všichni zmiňovaní, velké lidské i umělecké osobnosti, mi dávali a dávají neocenitelné rady, pro divadlo i pro život. Tou nejdůležitější je ta o lidské pokoře a umění naslouchat, bez těchto fenoménů nejde dělat dobré divadlo a vlastně ani kvalitně žít.

1. neratovická divadelní společnost
Zdeněk Kozák: Sen zimní noci aneb Pohádka o Popelce
Foto: J. Švácha a Vl. Bouška

Bydlíte v Praze. Neratovice sice nejsou až tak od Prahy vzdáleny, nicméně jde o dojíždění, které je vždycky určitou překážkou. Jak to praktikujete? Máte možnost refundovat náklady s ním spojené?

Dojíždím minimálně dvakrát týdně do Neratovic na zkoušku, což mne stojí dost energie i peněz, refundace nepřipadají v úvahu. Zatím mi to nevadí, protože mne práce s kolegy v 1. ND moc těší, obohacuje, navíc mám velmi silné rodinné zázemí, bez něhož si svou činnost v 1. ND nedovedu představit. Práce v 1. ND je mou volbou, a to s klady i zápory, takže nežehrám.

Má 1. ND více členů, kteří se ujímají dramaturgie, režie, scénografie atp., zkrátka více vůdčích osobností?

Teprve nyní se začínají formovat – Honza Žáček s Petrem Havelkou se zajímají o režii, Soňa Zahrádková o choreografii… Je to z velké části má vina, že je tomu tak až nyní. Jsem totiž posedlý touhou po dokonalosti, takže jsem si raději v souboru dělal vše sám, a to včetně administrativy. Osobně bych přivítal v souboru režiséra, neboť se lépe cítím v roli dramaturga, choreografa a především výtvarníka. Když režíruji, velmi mi chybí dramaturg (ač je dnes dramaturgie dosti podceňována), ony „oponentní" oči.

Vadí vám, že jste na to všechno sám?

Neřekl bych, že jsem na vše úplně sám. Někdy se ale cítím k smrti unavený. Použiji příměru: soubor 1. ND je lokomotiva, kterou jsem dlouhou dobu tlačil před sebou a nyní před ní občas prchám. Ale jak jsem už řekl, mohu si za to sám a navíc se situace zásadně mění k lepšímu. Mám velkou oporu ve vedoucím souboru Honzovi Žáčkovi, v Yvettce Holanové, Petrovi Havelkovi, Líbě Barešové a vlastně ve všech ostatních (ať mi prominou Ti, které jsem nejmenoval).

Ještě bych se rád vrátil k rakovnické POPELCE. Jak na soubor zapůsobila první účast na této národní přehlídce?

Byli nadšeni, stejně jako festivalem Dospělí dětem v Novém Boru. Po velmi špatných zkušenostech s mělnickou přehlídkou Divadlo dětem nás překvapila vlídnost poroty, jejímž radám jsme s úctou a pokorou naslouchali, i velká vstřícnost pořadatelů.

Dokonce si zde soubor našel svou laskavou „matku", Evu Kodešovou. Postřehy poroty a uznání naší práce měly zásadní význam v životě 1. ND, po téměř 11 letech renomovaný odborník vyslovil názor, že její činnost má smysl, že je potřebná. Bylo to pro celý soubor velké „nakopnutí", životadárný impuls pro další vývoj, ale zároveň i závazek nezklamat a jít stále dál po leckdy trnité cestě, která je nezřídkakdy důležitější než samotný cíl. I když bez vidiny smysluplného cíle by nebylo ani oné cesty.

Co si myslíte o divadelních přehlídkách postupového typu, přinášejících kromě možnosti prezentovat výsledky práce souborů příležitosti ke konfrontaci, oficiální kritické reflexi, k poznání atd.?

Přehlídky jsou místem setkání stejně naladěných „bláznů", nabízejí odbornou i laickou reflexi, konfrontaci, která vede k hlubší sebereflexi. Jsou místem k navázání nových kontaktů, k výměně zkušeností. Každá dobrá přehlídka s kvalitní porotou a silným zázemím je přínosná a potřebná. Tak chápeme i naši účast v Novém Boru a Rakovníku.

Na přehlídce v Rakovníku je příležitost dojít navíc reflexe dětského publika, zprostředkované lektory, kteří s dětmi pracují tzv. nepřímými metodami tak, aby výslednicí nebylo jen „líbilo – nelíbilo", ale aby byly sneseny postřehy a reakce dětí, které by při obezřetném naslouchání tvůrců inscenací mohly posloužit v jejich další práci. Mělo pro vás setkání s tímto fenoménem POPELKY význam, jak na vás zapůsobilo?

Byli jsme prací dětské poroty okouzleni a přímo jsme hltali její postřehy a hodnocení. Považujeme to za velmi cennou a podstatnou zkušenost pro další divadelní práci. Často totiž při tvorbě inscenace pro děti nedokážeme přesně odhadnout dopad na diváka, jeho reakci a právě dětská porota v Rakovníku nám pootevřela třináctou komnatu tohoto tajemství.

Co byste vzkázal pořadatelům POPELKY?

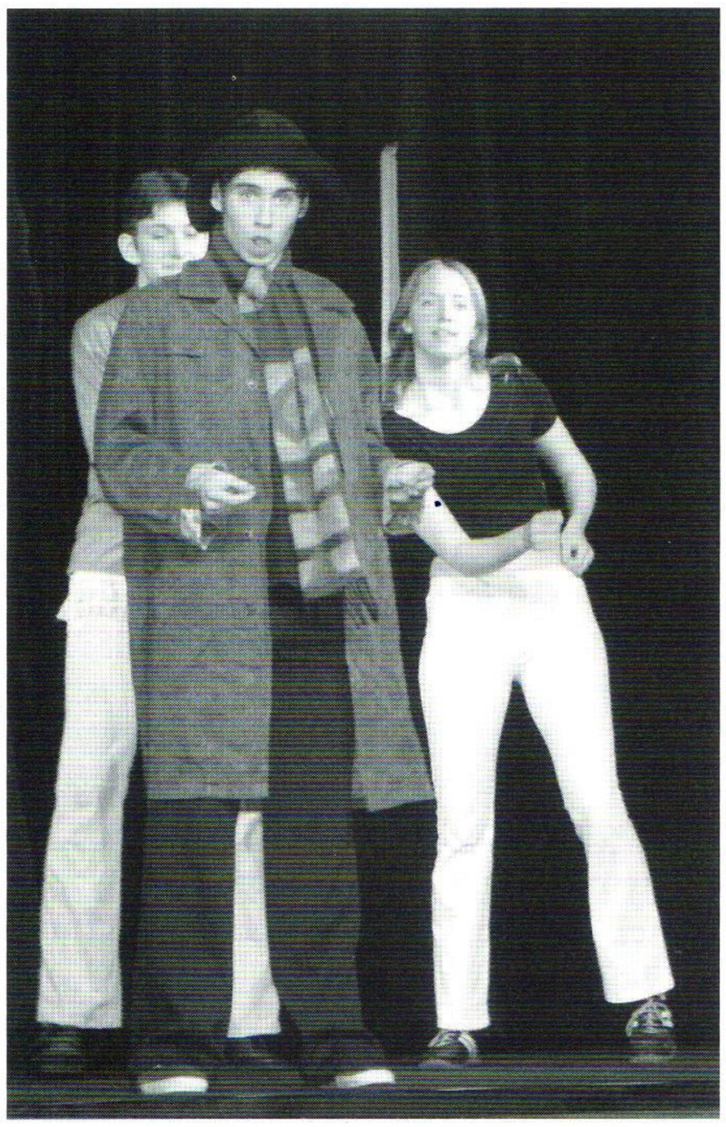
Především velké díky celému DS Tyl Rakovník za vytvoření úžasného zázemí. V Rakovníku jsme se cítili uvolněně a velmi příjemně, všude to bylo „cítit divadlem". Byla to pro nás čest, zúčastnit se Popelky Rakovník a hrát v Tylově divadle. Osobně jsem si znovu uvědomil, že slovo amatér má původ v latinském milovati, že amatérské divadlo, a asi ani žádné jiné, nejde dělat bez lásky k lidem, a to na obou stranách rampy.

Děkuji vám za rozhovor a přeji vám a celé 1. ND, aby se vašemu divadelnímu usilování dařilo, dostávalo se vám dostatku sil a fantazie, neméně pak pohlazení od těch, kterým je určeno, ale i satisfakcí při příležitostech, jakou je např. rakovnická POPELKA.

Rozhovor připravil **Milan Strotzer.**

VE ZLÍNĚ SE KLUBE ZBRUSU NOVÁ PŘEHLÍDKA

Poměrně bohatou šestatřicetiletou historii má za sebou renomovaná ***Malá scéna Zlín*** *(MS), sdružující studenty i absolventy rozličných škol a hrající přibližně dvakrát týdně. První dvě desetiletí její práce jsou spjaty se jmény manželů Navrátilových, kteří jí také otevřeli cestu na rozličné přehlídky i do světa. Ve své zatím poslední vývojové etapě se kromě představení pro děti (naposledy např. Plachtova Pučálkovic Amina a Trnkova Zahrada) programově soustřeďuje na textově kvalitní, divácky náročný repertoár existenciálního charakteru (László Gyurkó: Elektro, má lásko; Thomas Bernhard: Ritter, Dene, Voss; Federico García Lorca: Dům doni Alby; Jean-Paul Daumas: Hřbitov slonů; Ingmar Bergman: Šepoty a výkřiky; William Shakespeare: Marná lásky snaha; allanovská adaptace Woody, Woody aj.). Jakožto úspěšný účastník regionálních soutěží byla MS několikrát nominována nebo doporučena na národní přehlídku amatérského činoherního a hudebního divadla FEMAD Poděbrady/Divadelní Třebíč. Např. letos na ní vystoupila s úpravou Machiavelliho komedie Za kapku mandragory (režie Magda Tomečková) a až do Jiráskova Hronova se odsud probojovala Leflíkova inscenace trojice aktovek Valentina Krasnogorova Peliká-*

DS Ty-já-tr – Co? DDM Praha 7 / K.J. Erben, Jiří Suchý, Ferdinand Havlík: Kytice. Foto: M. Strotzer.

ni v pustině. Přednedávnem se MS coby občanské sdružení osamostatnila od ZUŠ Zlín; o čtveřici premiér se s rozličnými skupinami podělil kvartet většinou hostujících režisérů pod „supervizí" zkušeného domácího Petra Nýdrleho. Sympatický, intelektuálně disponovaný kolektiv se poté rozhodl k novému neběžnému, ale logickému kroku: ve dnech 12. – 16. října 2005 uspořádal ***1. ročník mezinárodního festivalu amatérského divadla****.*

Protože se hned napoprvé jednalo o poměrně velkoryse koncipovanou akci, participovali na ní (vedle záštity zdejšího magistrátu, oficiálně zastupovaného náměstkyní primátora Irenou Ondrovou, a Nadace Tomáše Bati) také další partneři – Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně a ZUŠ Zlín. Užitečně vypomohli především prostorově, protože stálé působiště MS v někdejším sídle tamního profesionálního divadla se momentálně renovuje. Festivalová vystoupení tedy střídavě probíhala hned na třech místech: ponejvíce v nepříliš útulném sálku ZŠ Dřevnická v Bartošově čtvrti, v moderně vybaveném a dobrým zázemím disponujícím působišti spřízněného Kroužku divadelních ochotní-

Kroužek divadelních ochotníků Hvozdná Gabriela Preissová: Gazdina roba Foto: Milan Strotzer

ků z nedaleké malebné vesnice Hvozdná (fungovala kyvadlová autobusová doprava) a konečně v reprezentační univerzitní aule přímo v centru. Teprve před pěti lety uzákoněné vysoké učení s tuším třemi stávajícími fakultami (akreditace dalších se očekává) dalo přehlídce rozverný název **Techtle UTeBe**, chtějící slovní hříčkou s jeho zkratkou naznačit, že se tu pestrá žánrová náruč amatérské Thálie vstřícně otevírá právě akademické obci tohoto ekonomicky dynamického a kulturně živého krajského města. Popravdě řečeno, nesplnila zatím kooperace MS s posluchači, a především s katedrami příslušných managementových, marketingových

či multimediálně komunikačních oborů prvotní očekávání. I když UTB čítá údajně okolo 3500 studentů, v hledištích jich byla vidět jen hrstka a hlavní břemeno spolehlivě fungující organizace (představení se střídala v těsném časovém sledu) spočívalo nakonec na dvou neumdlévajících obětavcích, režiséru a dramaturgovi Petru Nýdrlem a předsedkyni Občanského sdružení MS herečce Renatě Švrčkové.

Pořádající soubor nepojal Techtle UTeBe jako sebeprezentaci vlastních aktivit (i když by se samozřejmě měl čím pochlubit), a dokonce do ní žádný svůj titul nezařadil. S předstihem oslovil celou řadu originalitou známých divadel nejen z Čech a Moravy, ale i ze Slovenska a Polska, takže se zlínskému obecenstvu nabízela široká, dramaturgicky vědomě nijak nelimitovaná škála jevištních rozmanitostí – od tradičnějšího interpretačního přístupu nebo autorských novinek přes divadlo poezie či pantomimy po hudební múzy, loutkářství i všelijaké „alternativní" experimentování. K celkové dobré propagaci přispělo v prvních dvou dnech čtvero pouličních performancí, vždy osmkrát opakovaných jak na univerzitě, tak na Náměstí

Míru. Nezapomnělo se ani na prakticky zaměřené odborné semináře, věnované dramaterapii (Martin Dominik Plešek), pantomimě (Michal Hecht), práci s loutkou (Luděk Richter), jevištní improvizaci (M. Plešek), a dokonce africkému bubnování (instrumentalista Papise z Gambie). Přehlídkové dění zdokumentovaly čtyři čísla zdarma rozdávaných Festivalových novin (bohužel s četnými pravopisnými chybami), obecenstvu přístupné videové záznamy představení s publicistickými šoty i kniha pro záznamy diváckých dojmů.

Ohlášený nabitý program byl bezezbytku dodržen a zahrnul v necelých pěti dnech 15 vystoupení z dvanácti obcí, vždy uvozených pokaždé jiným rozverným etudovým vstupem moderátorských dvojic.Všimneme si jich ve stručném přehledu, přičemž bereme v úvahu, že o některých již AS referovala v souvislosti s jejich účastí na rozličných přehlídkách, a naopak jiné, dosud obecně blíže neznámé, by si právem zasloužily pozornost důkladnější.

Oficiální zahájení přehlídky proběhlo na akademické půdě. Obstaralo je **Prkno z Veverské Bítýšky** s výrazně inovovanou podobou svého staršího nastudování předlohy ***Miloše Macourka*** Hra na Zuzanku, nazvanou nyní **Zuzanka Reloaded**. Režisér Pavel Vašíček text dosti radikálně prokrátil, aby prostředky „chudého" divadla na životním oblouku titulní hrdinky (zkušená Jaroslava Rozsypalová) od narození přes školní, pracovní, manželské a rodinné stereotypy po osamělou smrt ve starobinci poučeně vynikla autorova poetika drastického i nostalgického demonstrování banalit. Rovněž uplatnil výrazné verbální a následně jevištní ozvláštňování do nadsázky přechylovaných situací nezvyklými neodadaistickými floskulemi, asociacemi, dobově jinotajnými i dnešními absurditami a nonsensy. Tuto dominantní rovinu ještě podtrhly písně Michala Černíka s živou hudbou a uměřeně parodickými vstupy vedoucího kapely Pavla Helana. Méně se v univerzitní aule dařilo šest let pracujícímu souboru **Mama-ya & Papa-ya Praha**, který pod titulem **Krajina času** prezentoval část z chystaného šestidílného cyklu, inspirovaného proslulými malíři. Namísto ohlášeného Marca Chagalla došlo po zazmatkované expozici na jiné tři výtvarníky, jejichž díla se jevištně zpřítomňovala kostýmovanou či maskovou hereckou akcí, choreografickými etudami, „citacemi" známých obrazů, slovem i živě interpretovanou hudbou, a to ve snaze všechny tyto složky propojit. Sekvence Vincenta van Gogha využívala mj. pasáží z dopisů bratru Theovi, Max Švabinský byl zastoupen symbolistickou kompozicí Splynutí duší, k níž se hodily verše českých secesních básníků i japonské haiku, malířské i literární tvorbě švýcarského modernisty Paula Kleea odpovídala nápaditější koláž postupů abstrahujících a dadaistických. Ambiciózní večer režisérky Bereniky Dobiášové, údajně chtějící s pokorou a respektem jevištně vystihnout osudy, postoje i atmosféru odkazu zvolených umělců, trpěl vnitřní nesourodostí a technickými realizačními nedostatky své zatím jen „konceptní" verze.

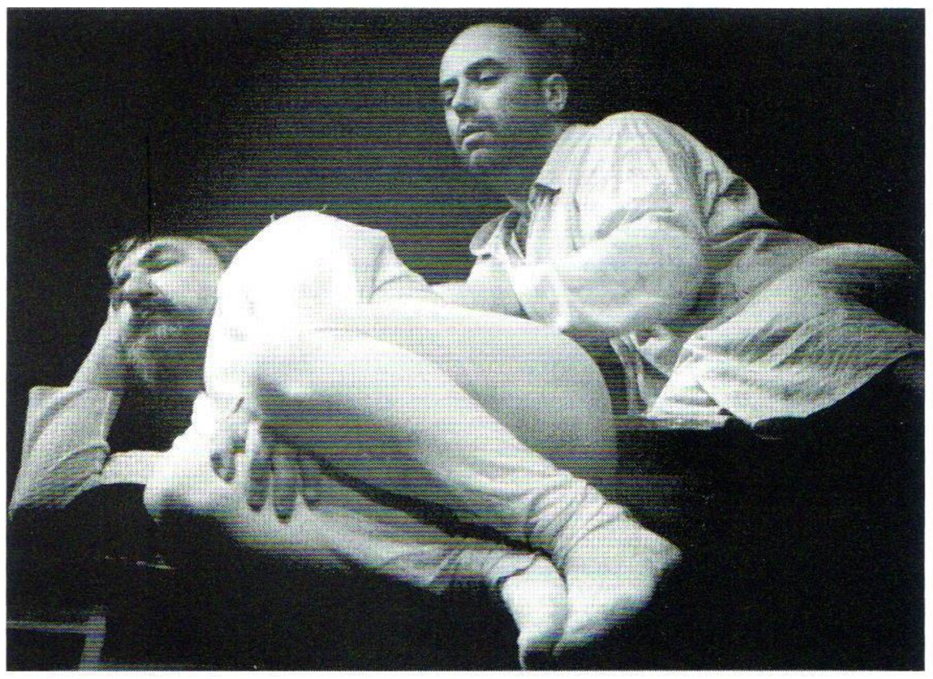
Většina vystoupení se odbývala v sálku ZŠ na „Bartošce". S dramaturgicky objevným titulem se zde nejprve představilo **Divadlo Ti druzí Brno,** které se teprve letos vydělilo z vysokoškolského souboru Čára, orientovaného na divácky náročný repertoár. Režisérka Šárka Kysová si vyhlédla a z angličtiny pro českou premiéru přeložila historický apokryf současné, u nás dosud neznámé Finky ***Laury Ruohonenové*** **Královna K**. Na postavě švédské královny 17. století Kristiny, vychovávané pro plnění mužské společenské role (Andrea Jochmanová v alternaci se Zdeňkou Roháčkovou), s citem pro mluvní a pohybovou stylizaci i mírně dekadentní nádech předlohy (nedlouho předtím uvedla Čára Wildeovu Salome) vystihla nadčasovou modelovost příběhu osamělé a hrdé bytosti, hledající prostor pro individuální svobodné jednání. První noční termín připadl **Divadlu Odevšad** – kolektivu, který se pod profesionálním vedením Michala Hechta dal dohromady v semináři loňského Jiráskova Hronova a jehož příznačný název zdůrazňuje desítku rozličných bydlišť jeho členů. Autorský trojlístek ***Michal Hecht – Gabriela Ledererová – Martin Janoušek*** (takto ztělesnitel titulní role) nabídl v nedlouhé inteligentní pantomimě **Brýler** mozaiku vtipných výjevů (ranní toaleta, jízda do práce, hospoda, vězení aj.) optimistickou a pesimistickou verzi osudu protagonisty, balancujícího na nejasné hraně tvrdé reality a růžové iluze. M. Hecht se podepsal coby režisér také u 144. inscenace šestapadesát let fungujícího **Dialogu Plzeň,** nazvané **Plakát Dory Gray**. Inspirace slavným románem ***O. Wilda*** však zůstala jen hodně vzdálená: sledovali jsme obsahově průměrnou, mírně zdlouhavou, vizuální technikou oživenou story o zemřelé fanynce pop music Doře (Kamila Komorousová), jejíž Duše (stínoherní kreace Marie Chmelíkové) podlehne vábení Ďábla, který jí otevře ošidnou kariéru v karikovaném světě show-businessu a filmu.

Vnímatelsky obtížnou rébusovitou podívanou nabídla jedna ze skupin renomovaných **královéhradeckých Jesliček.** Režisérka Ema Zámečníková vybrala Balvínův překlad hry experimentujícího rakouského avantgardisty ***Hanse Carla Artmanna*** **Ani zrnko pepře pro CZermaka.** Dosti zašifrovaný text soustředil kolem autoritářského Hokynáře (Tomáš Jarkovský) a jeho neteře (Šárka Ziková) málo čitelné panoptikum pitoreskních velkoměstských i nadpřirozených figurek, na vertikální scéně Zuzany Vítkové charakterizovaných mj. expresivním maskováním. V útlumovém předpůlnočním čase čelila různým potížím generační parta **Tramtárie Olomouc,** složená ze studentů i absolventů několika uměleckých škol a Palackého univerzity, leč ztvárnění textu ***T. Rychetského*** **Nevinní jsou nevinní** jsme bohužel neviděli. Dodatečně se ukázalo, že návštěvnickou absenci by si byla zasloužila spíše produkce z pera účinkující trojice ***Pavly Procházkové, Lukáše Pavláska a Marie Kostrhunové*** **Chlupy pana Máka** v podání **Divadelní společnosti spojených pekáren,** jejíž jádro tvoří část absolventského ročníku místní VOŠ umění. Reži-

sérka Jaroslava Maxová s energií hodnou lepší věci pečlivě secvičila podivnou, chaotickou a ve výsledku nudnou slátaninu (z jeviště dokonce zazněla případná otázka „taky je vám z té hry na blití?"), jejíž smysl nám povětšině unikal.

Jiné příčiny měla menší sdělnost dopoledního příspěvku **Užitkovna aneb Místo, kde se tráví čas** polských hostů, **Teatru jednego wiersza z Opole,** existujícího patnáct let a programově pěstujícího tzv. „vnitřní divadlo". Dva Krzystofové, režisér Żyliński a jediný účinkující Wotziński, umístili nečetné diváky na permanentně takřka nenasvícené jeviště k přerývavé monologické ukázce introvertního přístupu: ze tmy a ticha s využitím bizarních rekvizit jako by dolovali útržky niterných existenciálních pocitů osamělého jedince, toužícího po pravdě, ale zmítaného se v nejistotě. Záviděníhodnou kontaktností s hledištěm se naopak vyznačovaly **Obrazy z dějin národa českého I**, jak je na podkladě několika počátečních kapitol pozdní prózy ***Vladislava Vančury*** předvedlo jediné profesionální těleso přehlídky, **Kejklíř Praha.** Ostřílený loutkářský teoretik i praktik Luděk Richter byl sám sobě scenáristou, režisérem i zhotovitelem vynikajících špalkových loutek, pohotově lovených z dřevěné bedny. Jeho nefalšovaně bezprostřední dynamický projev, průběžně překvapující dalšími a dalšími jednoduchými, avšak metaforickými nebo humorně zcizujícími nápady, v kostce zrekapituloval nejstarší období naší historie od příchodu slovanských kmenů do vyvraždění Slavníkovců; po apelativním prologu plně zaujal i zprvu rozjívené „základáky", kteří patrně poprvé přišli na chuť rovněž spisovatelovu archaizujícímu jazyku.

Kumštýřsky nejpůsobivější inscenace Techtlí UteBe odehrály se povětšině ve Hvozdné, jejíž vlastními silami zrenovované působiště si všech pět souborů nemohlo vynachválit. Syntetické múzické kvality tam nejprve prokázal **Ty-já-tr Praha** s výběrem z Erbenovy semaforské **Kytice** od libretisty ***Jiřího Suchého*** a skladatele ***Ferdinanda Havlíka.*** Původně dětský soubor za šest roků této společné práce nejen sex-appealově odrostl, ale především dobře zvládl základní složky herectví, takže k někdejšímu neparodickému nadhledu nad obrozeneckou klasikou dokázal pod vedením režisérky Radky Tesárkové přidat také vlastní nápady a vkusné špílce. Delší nonstop vystoupení udrželo trojici balad (Bludička, Vodník, Zlatý kolovrat) ve spolehlivé hudebně pohybové souhře i svižném temporytmu, takže spokojenému obecenstvu usazené 99. reprízy připravilo odpoledne jevištního apetytu a příjemné pohody. Další dvě inscenace prošly soutěžním sítem dokonce až do Hronova. Bezmála sto let působící **Kroužek divadelních ochotníků Hvozdná** si v režii člena Městského divadla Zlín Dušana Sitka upravil realistické venkovské drama ***Gabriely Preissové*** **Gazdina roba.** Při jistém potlačení dobových sociálních a náboženských souvislostí položil důraz na rozhodování snad až příliš umanuté, sebestředné a od počátku trpitelské krajčírky Evy (Alena Balajková) v konfliktu s manželem Samkem (Pavel Gabrhelík), slabošským ženatým milencem Mánkem (Jan Balajka) a především jeho jedovatou matkou Mešjanovkou (Libuše Voráčová), přičemž odpolední repríza náležela k těm dosud nejzdařilejším. Ještě více zasloužené chvály již porůznu sklidil respektovaný vrchol 75. JH, zkušený **DS Jana Honsy z Karolinky** s původním dramatem **Doma** od mladého režiséra a též scénografa ***Martina Františáka***. Na půdorysu rodiny, scházející se uprostřed katastrofické povodně k pohřbu matky, soustředila hra i vynikající inscenace do dvou dnů zdánlivě malicherné i archetypální události, utvářené svéráznými, typově přesně obsazenými a tudíž naprosto autentickými robustními figurami, pevně zakořeněnými v horských tradicích i rozporuplné současnosti Valašska. Syrová realita tu nenásilně nabývala znakové platnosti, dějové leitmotivy dostávaly symbolický nádech, chorické výstupy s „kosturicovskou" hudební komponentou se ritualizova-

Divadlo Commedia Poprad / Dušan Dušek, František Lipták, Martin Šulík: Zabíjačka. Foto: Ivo Mičkal.

ly, nářeční repliky disponovaly zemitou obrazivostí.

S velkým ohlasem se setkaly u festivalového publika i dva renomované slovenské soubory (oba se pochlubily prestižními inscenacemi z martinské Scénické žatvy), jejichž přínos je věru hřích odbýt jen v krátkém odstavci. **Divadlo Commedia Poprad** připutovalo s tragikomedií ***Dušana Duška, Františka Liptáka a Martina Šulíka*** **Zabíjačka,** uvedenou pohostinsky již na Divadelní Třebíči 2002. Dialogicky vtipná groteskní sonda do dlouholetého manželského stereotypu Jozefa (režisér Vlado Benko) a Márie (Dušan Kubaň) vynikla na pozadí biblických konotací přesným demonstrováním absurdnosti každodenních banalit, jejich surreálnými přesahy, scénografickou metaforičností (kredenc ve tvaru kříže jako svérázný oltář), a především minuciézním situačním propracováním zcela uvolněné souhry protagonistů, schopných variovat své party podle okamžitých reakcí sálu. Výraznými dramaturgickými i jevištními kvalitami excelovala rovněž čerstvá montáž z tvorby (včetně deníků a vězeňských protokolů) u nás dnes také velmi populárního, stalinistickou dobou perzekvovaného a ubitého experimentátora ***Daniila Charmse*** **Spomienky budúceho starca**. Přivezlo ji letos pětadvacetileté **Divadelné združenie Partizánske**, již dlouho se programově orientující na odkaz ruské meziválečné avantgardy. O rozmáchlém a zalidněném nastudování scenáristy Jozefa Krasuly (krátce nato se v MD Zlín pustil do hrabalovského pásma Život je zatraceně krásnej) referoval v AS 5/2005 Alexandr Gregar. Omezme se tedy na konsta-

Divadelné združenie Partizánske / Daniil Charms: Spomienky budúceho starca. Foto: Filip Lašut.

tování, že přímo v hledišti postavené lešení s obří, jazyk plazící a postupně destruovanou molitanovou tlamou umožňuje simultaneitu výstupů a vůbec akční spektakulárnost nedlouhého, v refrénovitě uplatňovaných motivech polyfonního večera. Na pozadí autorovy biografie se v něm prolínají jakoby samozřejmá krutost totalitního období s jejím šklebivě sarkastickým literárním zrcadlením, nonsensové black-outy s otevřenou erotikou, hyperbolizovaná morbidnost s laskavou člověčinou, monologické partie se všeobecnou vřavou, nezaměnitelný individuální úděl s obecnou atmosférou vykloubeného času.

I když se uváženě jednalo o podnik nesoutěžní, přece jen si některé soubory kromě účastnických diplomů jistá ocenění odvážely. Tzv. Cenu festivalových pozorovatelů (tj. hostů-odborníků) získalo nastudování *charmsovské* montáže **Spomienky budúceho starca Divadelného združenia Partizánske**. V pečivě propočítávaném hlasování o Cenu diváka zvítězila **Zabíjačka Divadla Commedia Poprad** před inscenací *Františákovy* novinky **Doma** v podání **DS Jana Honsy z Karolinky** a výběrem z erbenovsko-semaforské **Kytice** souboru **Ty-já-tr Praha**.

Uskutečněním mezinárodní přehlídky vzala si Malá scéna hned napoprvé dosti velké sousto. Se sympatickou houževnatostí však míní v jejím pořádání pokračovat a stanovený internacionální rozměr dokonce dále rozšířit např. směrem do Německa a Itálie – stejně jako se pokusit o to, aby zúčastněné soubory mohly pobýt déle a jejich členové si vyměnit zkušenosti na širších setkáních. V každém případě budeme držet palce, aby ve Zlíně, známém již přehlídkami z oblasti kinematografie (Mezinárodní festival filmů pro děti a mládež), hudby (Talentinum aj.) nebo profesionálního divadla (Setkání-Stretnutie, Naráz) přibyla v podobě podzimních Techtle UteBe nová festivalová tradice amatérské Thálie.

Vít Závodský

VYDAŘENÝ PATNÁCTÝ PŘELET

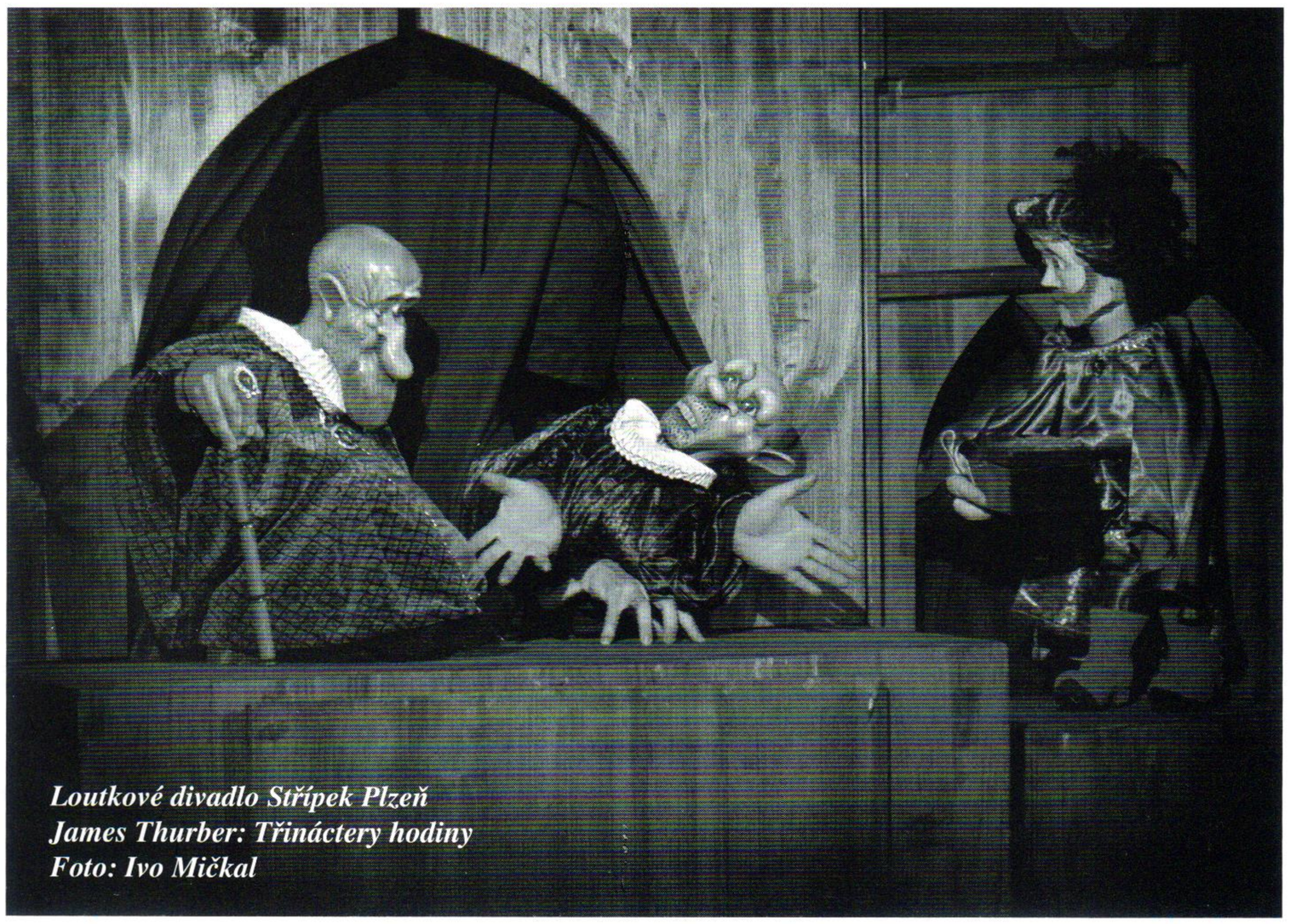
Přelet nad loutkářským hnízdem je oborovou přehlídkou profesionálních a amatérských loutkářů a právě toto spojení ji činí jedinečnou, protože se snaží mapovat české loutkové divadlo v celé jeho šíři. Letos se konal už popatnácté v Praze ve dnech 4.-6. listopadu 2005. Ne vždy se podaří zařadit do programu všechny špičkové inscenace uplynulé sezóny. Letos chyběl například *Cirkus* divadla DNO nebo *Krásný nadhasič* Naivního divadla Liberec, ale i tak měla letošní přehlídka velmi dobrou úroveň a troufám si konstatovat, že ze všech dosavadních patnácti byla jednou z nejlepších. Konala se střídavě v divadle Minor a ve Studiu Ypsilon a byla obohacena i o několik zahraničních hostů. Divadlo **Piki z Pezinku** se představilo s klauniádou **Kámoš obor** na motivy knihy ***Roalda Dahla***. **Figurentheater Wilde&Vogel z Německa** zahrál představení nazvané **Exit**. **Eine Hamletfantasie**, za něž získal už v roce 2003 hlavní cenu na mezinárodním loutkářském festivalu Spectaculo Interesse v Ostravě a s níž se před několika lety rovněž představil v doplňkovém programu Loutkářské Chrudimi. Je to v podstatě divadelní koláž na motivy Shakespeara, kterou odehraje jeden herec za hudebního doprovodu jedné hudebnice. Třetím zahraničním hostem pak bylo **Mikropódium z Budapešti** s inscenací **Con anima**, což je zjednodušená verze o stvoření světa, kterou jediný herec tohoto divadla András Lénárt zahrál miniaturními loutečkami v hromádce písku, a bylo to vskutku půvabné.

Z českých profesionálních divadel se představil **pražský Minor** s ambiciózní inscenací ***Bassovy*** **Klapzubovy jedenáctky** v režii Petra Formana, **kladenský Lampión** s inscenací **Dobyvatel** na motivy knihy ***Ivana Olbrachta,*** v režii Marka Bečky, **Naivní divadlo Liberec** s mateřinkovou inscenací **Písmenková polívka** (režie Michaela Homolová), **plzeňská Alfa** s **Osamělým obrem** (režie Ivan Nesveda) a konečně **Divadlo Drak z Hradce Králové** s inscenací Josefa Krofty **Jak si hrají tatínkové**.

Na Přeletu se jako každoročně představili také studenti Katedry alternativního a loutkového divadla DAMU Praha s inscenacemi ***Kavárnička*** **a** ***Utrpení knížete Sternenhocha***.

Amatérská oblast loutkového divadla byla zastoupena inscenacemi, které prošly nejen Loutkářskou Chrudimí, ale i, většinou úspěšně, Jiráskovým Hronovem. **Plzeňský Střípek** zahrál ***Thurberovy*** **Třináctery hodiny**, **dDDD Děčín** arménskou pohádku s mírně erotickým podtextem nazvanou **O líné a lakomém**, **Johanka Vaňousová** neboli **Poslední mravenec ZUŠ Žamberk** malými loutečkami interpretovala kramářské písně pod společným názvem **Vojna s Turkem** a **Pachýř Pačejoff** se představil s „počítačovou“ parafrází hry **Don't Šajn** a s **Pachýřovým hledáním**. O všech inscenacích se už v Amatérské scéně podrobně psalo, takže nebudu nosit dříví do lesa. Amatéry zastupovala ještě **Hanka Voříšková z Chocně**, která průběžně provozovala svůj čtyřminutový „divadelně-písničkový automat“ pro jednoho diváka – ***Nohavicovu*** **Grónskou písničku** a šířila tak dobrou náladu.

Součástí programu Přeletu pak byl sobotní komponovaný večer, kdy se odehrály některé výše jmenované menší inscenace, zahrála a zazpívala kapela Minoru a byl předán Erik – putovní cena (nazvaná podle legendárního loutkářského dramaturga, režiséra a pedagoga Erika Kolára) za nejzajímavější inscenační počin uplynulé sezóny. Statut této ceny se postupně proměňoval (někdy hlasovali členové UNIMA, jindy jen předsednictvo, jednou to byla i cena diváka při Přeletu...). Letos byl osloven poměrně široký okruh loutkářů a příznivců loutkového divadla a cena byla udělena na základě hlasování 26 lidí, kteří se k 31.10. ozvali se svými návrhy. Erika letos získalo **královéhradecké DNO** za inscenaci **Cirkus**, jako druhá skončila inscenace **Krásný nadhasič libereckého Naivního divadla** a třetí **Jak si hrají tatínkové Divadla Drak z Hradce Králové**. DNO jako zatím jediné divadlo získalo Erika v devítileté historii udělování ceny už podruhé – poprvé v roce 2001 za inscenaci hry *Variace na slavné téma Cyrano.*

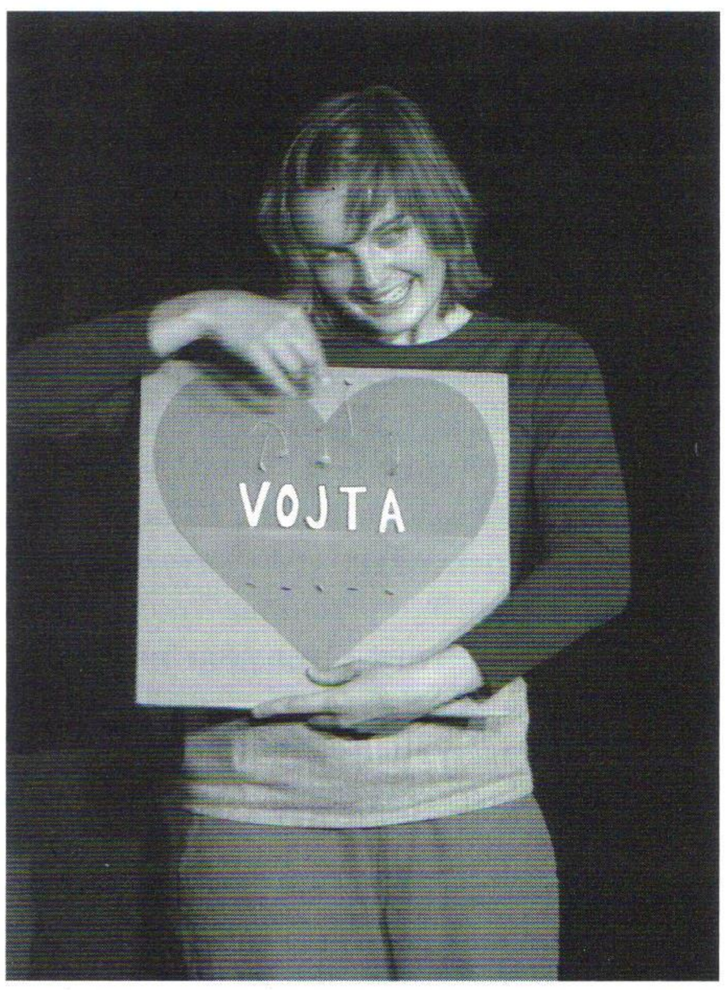

Loutkové divadlo Střípek Plzeň
James Thurber: Třináctery hodiny
Foto: Ivo Mičkal

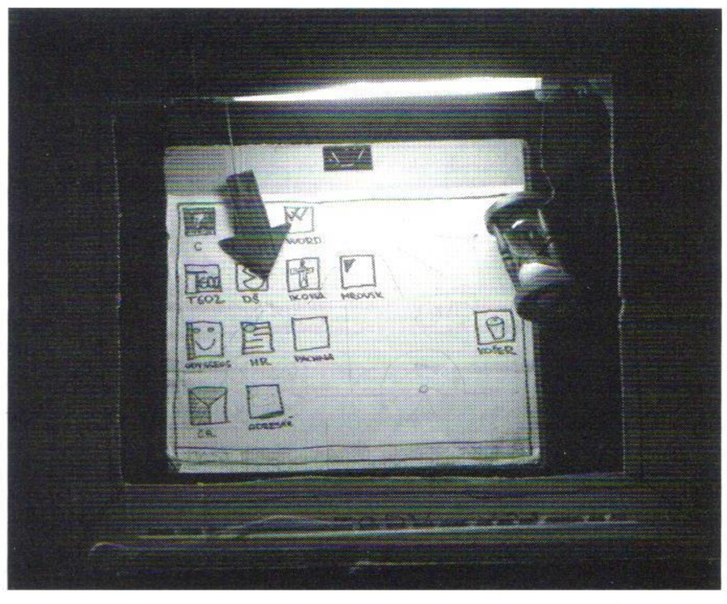

Program přehlídky byl rovněž doplněn výstavkou „Patnáct Přeletů“, kde byly vystaveny fotografie a propagační materiály z dosavadních ročníků přehlídky a připomenuti dosavadní držitelé Erika. Konala se také beseda, v programu uvedená poměrně obecně, pod názvem „Problémy současného českého loutkového divadla“, která se pak ale soustředila především na problémy dramaturgie. Po historickém exkurzu Jiřího Středy, který připomněl, že s dramaturgií mělo naše loutkové divadlo problémy už začátkem minulého století, se rozproudila zajímavá debata, v níž se hledaly příčiny, proč v současné době dramaturgie jako disciplína absentuje v tvorbě především nezávislých profesionálních skupin i amatérských souborů, a v některých případech i statutárních divadel, a co je pak důsledkem této absence. Zazněl i názor, že koncepční tematické a myšlenkové směřování divadel je nahrazováno snahou o atraktivitu a originalitu za každou cenu. Že největším problémem, od něhož se vše odvíjí, je názorová nezakotvenost. A že některé problémy jsou společné pro profesionály i amatéry.

Alena Exnarová

Poslední mravenec, ZUŠ Žamberk / Johanka Vaňousová: Vojna s Turkem. Foto: Ivo Mičkal.

DS Pachýř Pačejoff / Don´t Šajn. Foto: Ivo Mičkal

16. celostátní dílnu středoškolské dramatiky a mladého divadla pořádaly: Sdružení pro tvořivou dramatiku, NIPOS-ARTAMA, KD Bechyně a OS Tatrmani.

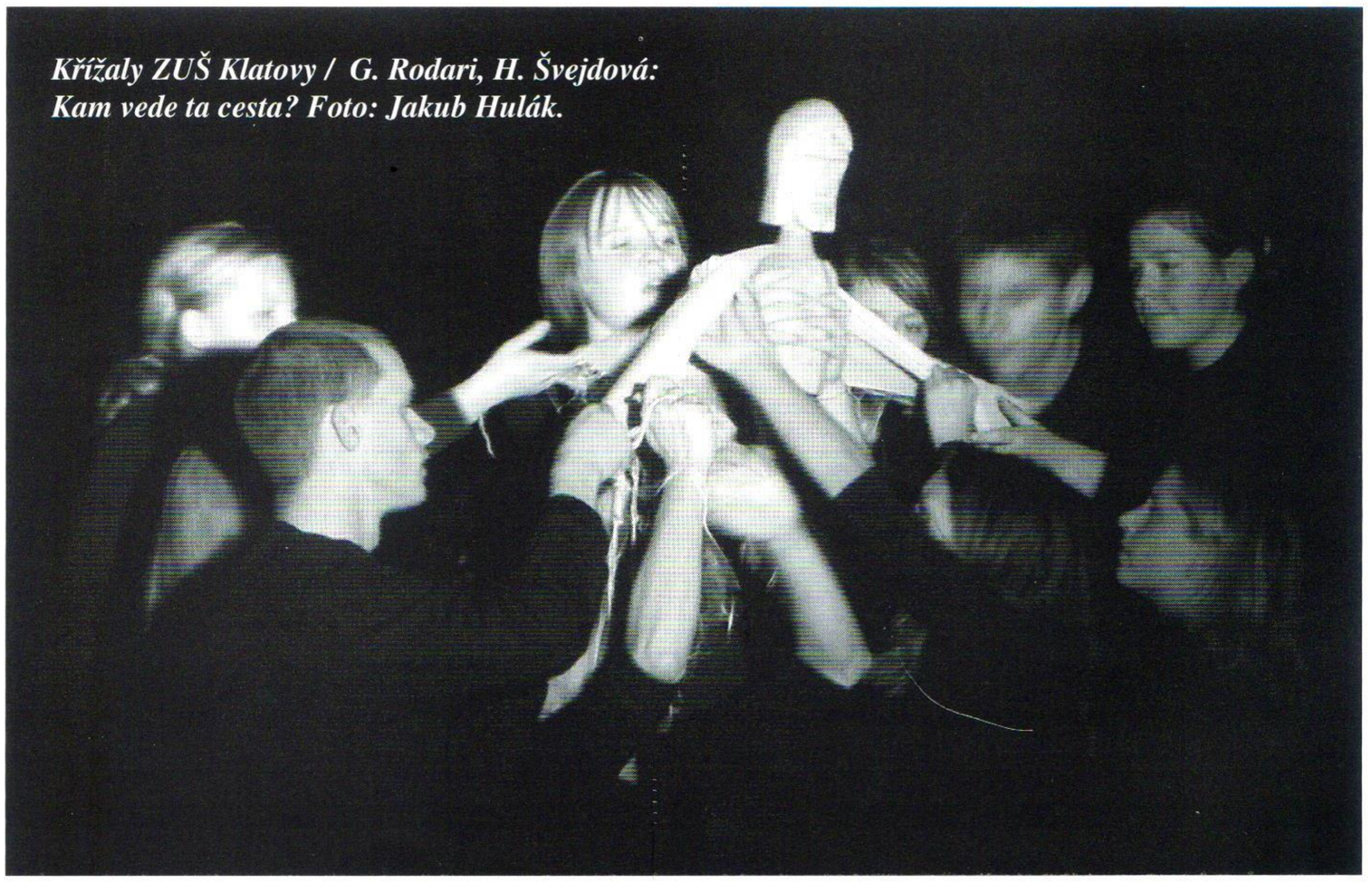
Letošní závěrečné setkání všech účastníků ukázalo, že nepanuje jednotný názor na to, má-li být Nahlížení víc přehlídkou, nebo dílnou. Někteří by si přáli, aby dílny, jimž jsou v současné době vyhrazeny dva večery, získaly v rámci akce větší prostor a třeba i lektory (současný model je založený na samostatné práci účastníků ve skupinách promíchaných náhodně napříč soubory). Jiní jsou zase zjevně spokojeni s tím, že mají možnost vidět každý den čtyři představení a potkat se s jinými soubory. Šestnáctý ročník Nahlížení byl každopádně v pořadí už čtvrtý, v němž se organizátoři pokusili model přehlídky sladit dohromady s dílnami (do roku 2000 mělo Nahlížení jednoznačně podobu praktického semináře). Slovo *dílna* ostatně v podtitulu zůstává – akce „chce“ být stále především pracovním setkáním, založeným na nahlížení do „kuchyní“ jednotlivých souborů.

Z tohoto hlediska nabídl šestnáctý ročník pestrou škálu nejrůznějších divadelních druhů a přístupů. Pokusem o klasickou činohru bylo představení **Sestry** souboru **Lannovka** z **Českých Budějovic** (ved. Pavel Petrovský). Přes poctivou snahu ale mladý soubor pochopitelně na psychologii postav ***Grinova*** příběhu komplikovaného vztahu dvou sester Jessie a Morgiany zdaleka nedosáhl. Přes občasné herecké záblesky působilo představení staticky a projev aktérů vnějškově.

O činoherní pokus šlo i v případě **Sekáče Divadelního studia Časumálo** z **pražské Klamovky** (ved. Hana Hronová). Dramatizace knihy ***Terryho Pratchetta*** sice neklade zvláštní nároky na psychologii, soubor ale bohužel nepřekračuje hranice „cimrmanovsky“ naivního projevu a popisnosti. Divák ale přesto odchází z představení osvěžený humorem a pohodovou atmosférou, nezatíženou zbytečnými ambicemi.

Příležitost k odreagování nabídlo také **Strašidlo** souboru **Kšandy I. ze SVČ Lužánky v Brně** (ved. Eva Šrotová). I přes jistou ledabylost v práci s imaginárními rekvizitami obsahovalo představení řadu poutavých divadelních obrazů. Ani ty ovšem dostatečně nezdůvodnily, proč si soubor pro svou práci vybral právě Strašidlo cantervillské ***Oscara Wildea***.

Výraznější stylizaci použil pro obě své divadelní výpovědi soubor **HOP-HOP** ze **ZUŠ Ostrov** (ved. Irena Konývková). Inscenace **Jako na molu** je autorským zamyšlením souboru nad rolí a statusem mladých lidí ve společnosti

Křížaly ZUŠ Klatovy / G. Rodari, H. Švejdová: Kam vede ta cesta? Foto: Jakub Hulák.

a jako základních stavebních kamenů využívá zejména vlastní poezii a rockovou hudbu členů souboru. Soubor překvapil diváky Nahlížení všestrannou vybaveností ať už jde o herectví, pohyb, hru na hudební nástroje, či zpěv. Vznikl dokonce pocit, že suverénně uplatněné dovednosti přebíjejí samotné téma inscenace. V každém případě je ale zřejmé, že se inscenace několik let po svém vzniku, od osobně prožité generační výpovědi, posunula víc směrem k zábavě.

Výrazná pohybová a kostýmní stylizace je charakteristická pro inscenaci **Večerní máj**. Totalitní vláda „šediváků" je zevnitř nabourávána „barevnými" toužícími po svobodě. Když ale nakonec dojde k revoluci, z bývalých „disidentů" se rázem stanou noví utlačovatelé. Nemilosrdný pohled ostrovského souboru na současný svět provázejí verše ***Máchova*** Máje, jehož příběh tvoří osu inscenace. Toto neobvyklé spojení, odstartované na začátku básníkovým vlasteneckým prologem, překvapivě funguje. Slabou stránkou ale zatím zůstává technické zvládnutí veršů.

Novinkou na Nahlížení bylo taneční vystoupení. Do Bechyně ho přivezla **Skupina scénického tance a pohybového divadla Iluze z Kopřivnice** (ved. Milada Fialová). Název představení **Vztahy, vztahy, vztahy** mnohé napovídá. Své variace na téma vztahů rozdělil soubor do několika částí uvedených převážně juvenilní literární tvorbou choreografky (ve zvukovém záznamu). Kolísavá kvalita textů jakoby se odrážela i v úrovni jednotlivých pohybových sekvencí, které občas zaujaly invencí a snahou o výpověď, jindy zklamaly banalitou a popisností.

V případě souboru **Křížaly** ze **ZUŠ Klatovy** (ved. Hana Švejdová) a jejich drobného představení **Kam vede ta cesta?** lze mluvit o stylizaci celého příběhu do jakési modelové podoby. V příběhu ***Gianni Rodariho*** našel soubor své aktuální téma hledání a volby správné cesty. Nezabývá se při tom přesnými motivacemi, které vedou hlavního hrdinu Martina k rozhodnutí pro cestu zapovězenou a následný návrat zpět, ale soustředí se spíš na důslednou estetizaci celého tvaru. V tomto směru se inscenace vydařila, diváci se mají opravdu stále na co dívat, některým ovšem scházejí jemnější nuance příběhu a vývoj hrdiny.

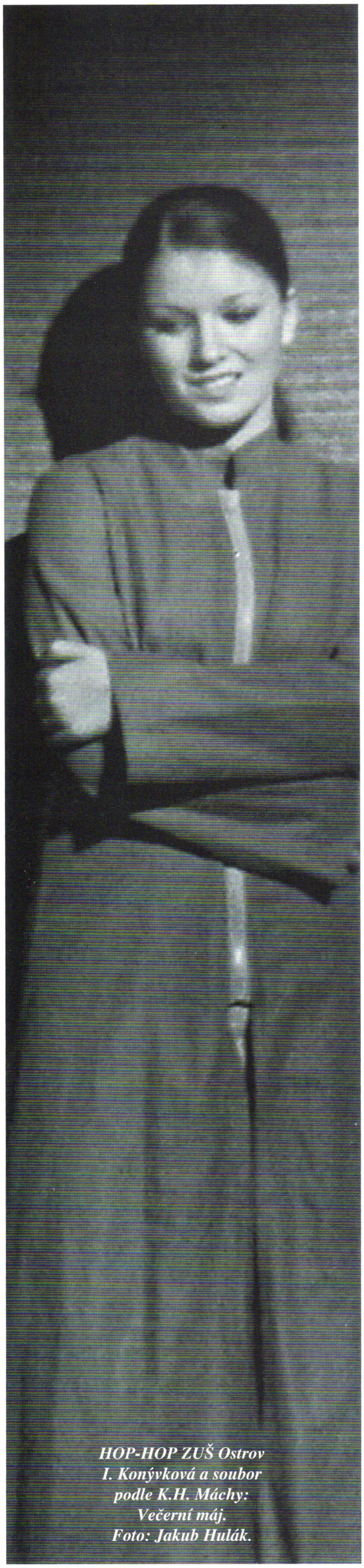
Jedním z vrcholů letošního ročníku bylo představení autorské inscenace souboru **Pan Chicitos** ze **ZUŠ Žerotín Olomouc** (ved. Magda Johnová) nazvané **Omnis lucem suam habet**. Přestože soubor pracuje s vysokou výtvarnou stylizací a symboly, dokázal se vyvarovat přílišné obecnosti a banality, a to především přesností v detailech situací a jejich zasazením do pevné struktury. Bohatá imaginace účinně podtrhla sílu sdělení o světle, které si každý z nás nese celým svým životem od narození až do smrti (viz název inscenace - v překladu „Každý má své světlo").

Mimořádným obohacením Nahlížení bylo vystoupení studentů **DIFA JAMU Michala Isteníka** a **Jaroslava Matějky** s jejich semestrální prací – svébytným zpracováním ***Beckettova*** **Konce hry** (režie Marcel Škvrkoň).

Východiskem dílen bylo v letošním roce několik replik ze hry Leonida Andrejeva Láska k bližnímu. Totožnost hry, ale i jejích postav zůstala ovšem až do posledních minut akce účastníkům utaje-

Divadelní studio Časumálo Praha
Pratchett, T. Mudrová: Sekáč. Foto: J. Hulák.

HOP-HOP ZUŠ Ostrov
I. Konývková a soubor
podle K.H. Máchy:
Večerní máj.
Foto: Jakub Hulák.

na. Jejich úkolem byl právě výklad situace zachycené v drobném úryvku a jeho jevištní interpretace. Skupin bylo devět (samostatnou skupinu vytvořili i vedoucí souborů), a právě tolik se objevilo různých osobitých výkladů. Lektoři letošního Nahlížení **Marie Poesová** a **František Zborník**, kteří po oba hlavní přehlídkové dny odborně vstupovali do diskuzí o představeních, byli také ochotni v případě nouze nabídnout svou pomoc skupinám, které by o to požádaly, žádná ale této možnosti nevyužila. Nedělní dopoledne pak bylo příjemným shrnutím samostatné práce a porovnáním devíti miniinscenací vycházejících z téhož textu, byť bylo zřejmé, že na řešení úvodního zadání „inscenovat text podle svých představ o tom, jak by divadlo mělo vypadat“, už nezbylo moc času ani energie.

16. ročník Nahlížení můžeme myslím právem pokládat za velmi zdařilý. Ale otázka, zda se koncepcí akce víc přiklonit k přehlídce, nebo k dílně, zůstává organizátorům i do dalšího roku.

Jakub Hulák

Lektory Nahlížení 2005 byli Mgr. Marie Poesová a PaedDr. František Zborník. Foto: Jakub Hulák.

FAUSTOVÁNÍ, VELIKÝ TŮDLE A LABUTÍ PÍSEŇ

Faustování – loutkářská dílna – se uskutečnilo první říjnový víkend, samozřejmě v Bechyni. **Veliký tůdle**, básničky Pavla Šruta, byly tématem a pracovním materiálem této dílny. A labutí píseň „zpíval“ Pepa Brůček, protože toto Faustování bylo jeho poslední, alespoň ve funkci ředitele bechyňského kulturního domu.

Přes všechny jedinečnosti je ale nutné zmínit několik „opět“. Lektorem dílny byl opět Luděk Richter, a přestože se opět nepřihlásilo mnoho zájemců, dílna se opět vydařila.

Složení účastníků bylo velmi pestré, od devíti do víc jak šedesáti let, od amatérů k profesionálům, od tradičních loutkářů k experimentátorům.

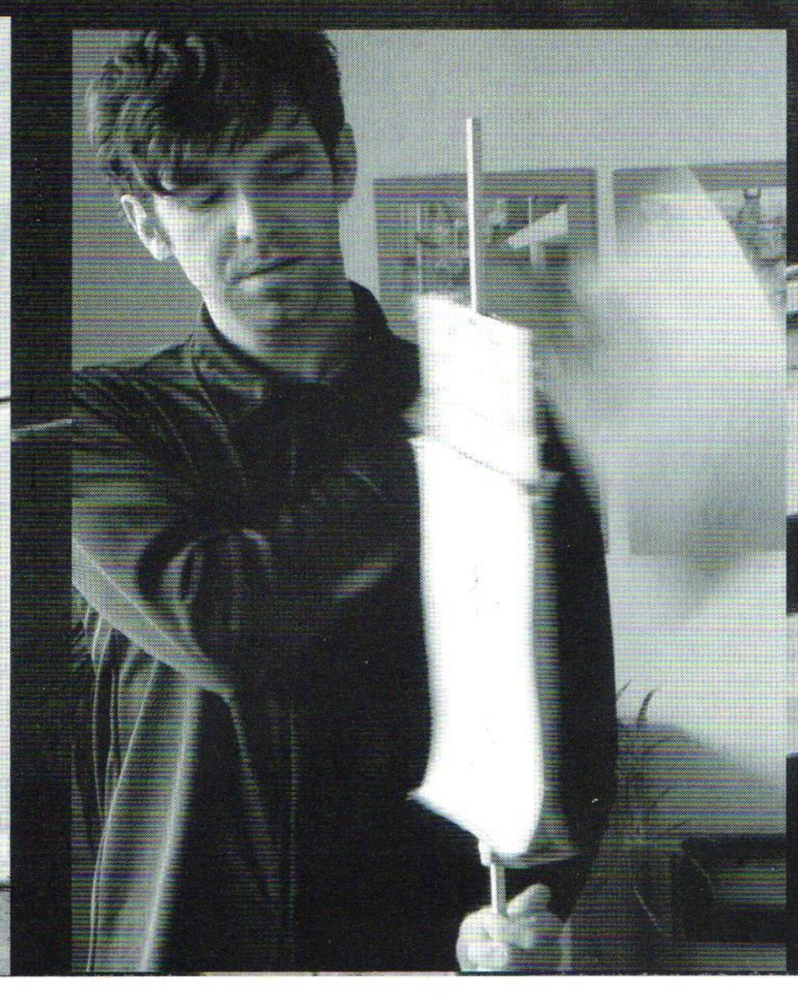
Byla to dílna, tudíž básničky Pavla Šruta byly nejen námětem, obsahem, ale také „jen“ odrazovým můstkem a inspirací. Pracovalo se na mnoho způsobů, vzniklo mnoho variací, viděli jsme mnoho scének a etud. Kdo se někdy nějaké divadelní dílny zúčastnil, ví co všechno je možné vymyslet, zažít, zkusit… a také ví, jak málo jsou tyto věci přenosné a sdělitelné. Vezměme tedy jako fakt, že to byla pro přítomné velká zábava a doufejme i poučení a inspirace. Něco málo mohou napovědět i fotografie…

V rámci Faustování jsme také viděli několik inscenací. Asi nejzajímavější, přestože ani zdaleka ne hotovou a usazenou inscenací byl autorský pokus souboru **Kacafírek z Chrudimi** pod vedením mladého Františka Žaluda s názvem **Venca přišel z práce**.

Kombinací činohry a loutek se tříčlenný soubor pokusil vyprávět příběh jakéhosi „dělňase“ hledajícího životní identitu. A to v emocionální i intelektuální rovině. Bylo to nejen překvapivé, chrudimský Kacafírek doposud patřil mezi tradičně hrající

Pan Chicitos
ZUŠ Žerotín Olomouc
Kolektiv souboru:
Omnis lucem suam habet
Foto: Jakub Hulák

Celoplošné foto: Loutkářský soubor Kacafírek Chrudim / František Žalud: Venca přišel z práce. Foto: Štěpán Filcík.

soubory, ale i podnětné.

Pavlína Kordová, takto **Divadlo Kordula,** zahrála **Plechové pohádky**, ověnčené vavříny na loňské Loutkářské Chrudimi. Tentokrát se ale moc nazadařilo. Poloprázdné hlediště a technické nedostatky sice představení nezničilo, ale trochu „rozhodilo". Pavlína je ale srdnaté děvče, které je rádo, když se mluví na rovinu, a tak se z jejího představení stal velmi zajímavý materiál k diskuzi.

Posledním představením byla „širokoúhlá" a ambiciózní inscenace **Loutkového sudoměřického divadla Dva měsíce v Africe aneb Pět neděl v balónu aneb 18. duben až 24. květen 1862**, za kterou stál nejen Josef Brůček, ale také starosta Sudoměřic a další divadelníci s blízkého i vzdálenějšího okolí. Inscenace je opravdu imponující. Nejen zpracováním Verneovy předlohy, ale i celkem zvládnutou technologií (hraje se plošnými, poměrně složitými loutkami). Představení vzniklo účelově pro sraz přátel balonového létání a po pravdě řečeno, je tento fakt asi největším otazníkem tohoto opusu. Balonoví nadšenci se jistě velmi bavili, my balonoví laici jsme tak trochu zůstali „před dveřmi". Přesto šlo o představení vtipné a nadějné, s velkým potenciálem, takže je víc než pravděpodobné, že se s ním ještě někdy někde potkáme.

Nakonec ještě pár slov díků. A to mladému důchodci, Pepovi Brůčkovi, bez kterého by asi Faustování nebylo, alespoň ne v této podobě. Jestliže je duchovním otcem této přehlídky-dílny Luděk Richter, její „mámou" je určitě Pepa. Právě proto také jeho spoluúčast na Faustování vlastně nekončí, jen zřejmě dostane jinou podobu. Jakou? To si budeme muset počkat až nastoupí na jaře do kulturního domu v Bechyni nový ředitel.

Štěpán Filcík

LS Tatrmani Sudoměřice u Bechyně Josef Brůček podle Jula Verna: Pět neděl v balónu Foto: Štěpán Filcík

Vlevo snímek z předvádění výsledků prací dílny inspirovaných poezií Pavla Šruta. Pojetí Jiřího Otce, jednoho z účastníků dílny: Šrut jako trhací kalednář. Foto: Štěpán Filcík.

ZA TANCEM DO JABLONCE A Z JABLONCE ZA TANCEM

Při vyslovení názvu města Jablonec nad Nisou se každému vybaví něco jiného. Často je to bižuterie a skláři, někteří si vzpomenou na blízkost krajského města Liberec nebo je lákají nedaleké Jizerské hory. Každý sportovní fanoušek ví, na kterém pořadí se zrovna nachází prvoligový jablonecký fotbalový team, pro pouze projíždějící je to město se zvláštně řešeným okruhem vnitřní částí urbanistického celku a výraznou sudetoněmeckou architekturou. Pro tanečníky z celé republiky je to místo, které se už tři léta, vždy na podzim, stává hlavním městem tance. Koná se zde totiž **Celostátní přehlídka scénického tance mládeže a dospělých,** letos v celkovém pořadí již devatenáctá.

Za dobu, kterou hostí město tuto událost, se s dramaturgií celého programu přehlídky nijak zvlášť neexperimentuje. Přehlídka začíná tradičně příjezdy souborů ve čtvrtek (letos 27. října) a inspirativním představením v Jabloneckém divadle. Letošní ročník věnovaný tématu komunikace byl otevřen spíše divadelním kusem, který měl však tanec ve své podstatě v sobě. **Divadlo Neslyším z Brna** přivezlo inscenaci **Sem tam**, k jejímž nosným prvků patří především pohyb, pantomima a znaková řeč. Představení v režii ***Zoji Mikotové*** nadchlo taneční publikum zejména svou pohybovou složkou, ve které některé neslyšící tanečnice excelovaly. Byla založena pouze na vnitřním rytmu interpreta, hudba se stala doplňkem spíše pro diváky než pro tanečnice.

Od rána druhého dne vše směřovalo k prvnímu přehlídkovému večeru setkání nejlepších tanečních souborů scénického tance z celé České republiky. Výběr byl uspořádán během jara v regionálních postupových kolech. Na prkna jabloneckého divadla se nakonec dostalo 23 choreografií od 21 souborů.

V prvním večeru zaujalo několik prací, jejichž společným znakem byla hlavně určitá snaha o divadelnost. Propojení jednotlivých složek tak, aby vzniklo opravdu plnohodnotné dílo, nebylo sice úplně dotažené, ale výrazné počiny byly znát. Ten nejvýraznější předvedl soubor **Malé f Brno** v choreografii a interpretaci Martiny Musilové a Zuzany Režné **Zpověď malého potápníka**. Zajímavá byla v této platformě i práce **ZUŠ Sezimovo Ústí - Kam jsme se to dostaly…, TO ZUŠ Chodov - Sem se snem, AYO Dance ZUŠ Tachov - V září už nikdy netančí** nebo **TS Magdalena Rychnov u Jablonce nad Nisou - Istanus.**

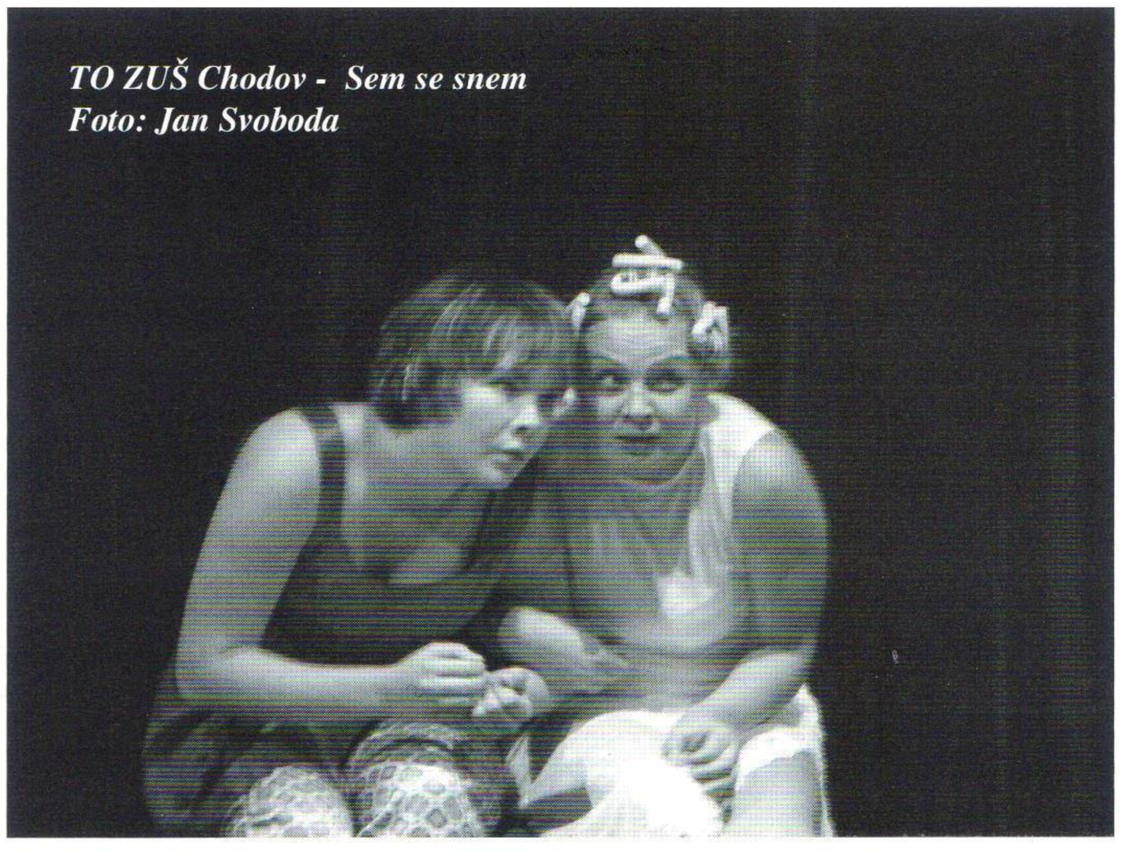
Nelze nevzpomenout ani výrazně taneční choreografie v abstraktní rovině. **Dance in extremis Praha - Stonehenge,** případně **Intro Postřelmov -Duny** s velice zajímavým výtvarným řešením díla.

Oč více v prvním přehlídkovém dnu vynikly choreografie zaměřené na vnitřní obsah představení, o to více druhý večer (v sobotu 29. října) vyzněla práce s čistou taneční formou, která ovšem není jen poskládanými variacemi, ale dbá na linii a krásu pohybu. **BT Studio Pardubice** v choreografii Nadi Gregorové přivezlo do Jablonce **Lehkost bytí**, ve kterém byl tanec na prvním i posledním místě. Stejně tak **Pohybové studio „H"** a jeho **Lásky včerejší** nebo **NoTa ZUŠ Bedřicha Smetany Plzeň - Krajina bez času**. Výbornou interpretací nadchl duet seskupení **Stres ve vřesu Vřesina** Kristýny Slezákové a Anny Prokopové nazvaný **Beze všeho**. I tento večer se však objevily práce čerpající svou inspiraci v možnostech pohybového divadla. Nejvíce se přiblížilo sólo z **Gen ZUŠ Ždár nad Sázavou -Večerní zprávy**, jehož interpretace však nedovolila plně vyznít závažnému námětu, jakým je násilí v televizi a **Bandance Praha** s mírně ironickým dílkem **Jdi**.

Právě duo z Bandance **Ludvík Skočdopole** a **Ondřej Poláček** byly moderátoři, kteří provázeli oběma večery a nutno podotknouti, že jejich práce byla velice kvalitní. Nechyběl jim humor, který odlehčil a oživil divácky poměrně náročný maratón tanečních představení. Lze jim připsat lví podíl na úspěšnosti celé přehlídky, jejímž vyvrcholením se stal sobotní Swingový večer v divadle pro všechny zúčastněné za doprovodu Orchestru Ladislava Bareše. Ukázka výuky dobových tanců zajistilo taneční studio **ZIG – ZAG** pod vedením Zdenka Pileckého.

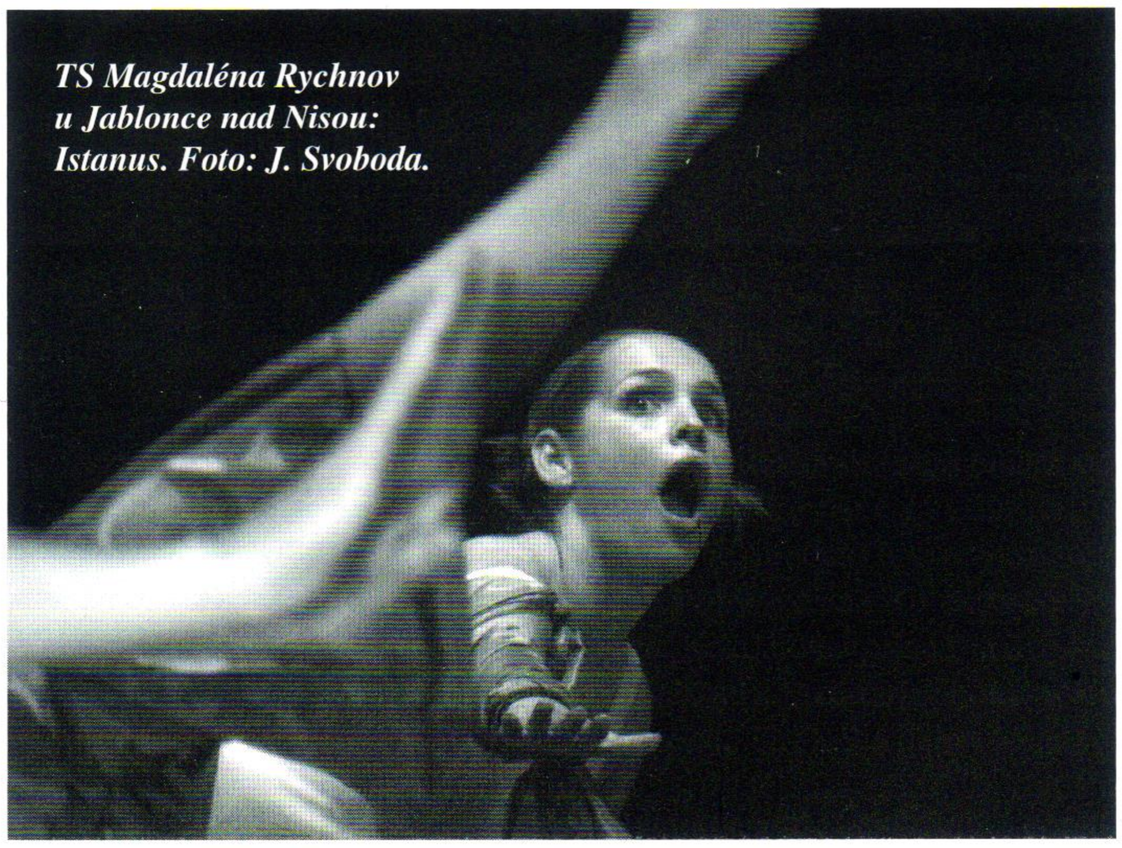
Pohybové studio „H" Praha
Lásky včerejší
Foto: Jan Svoboda

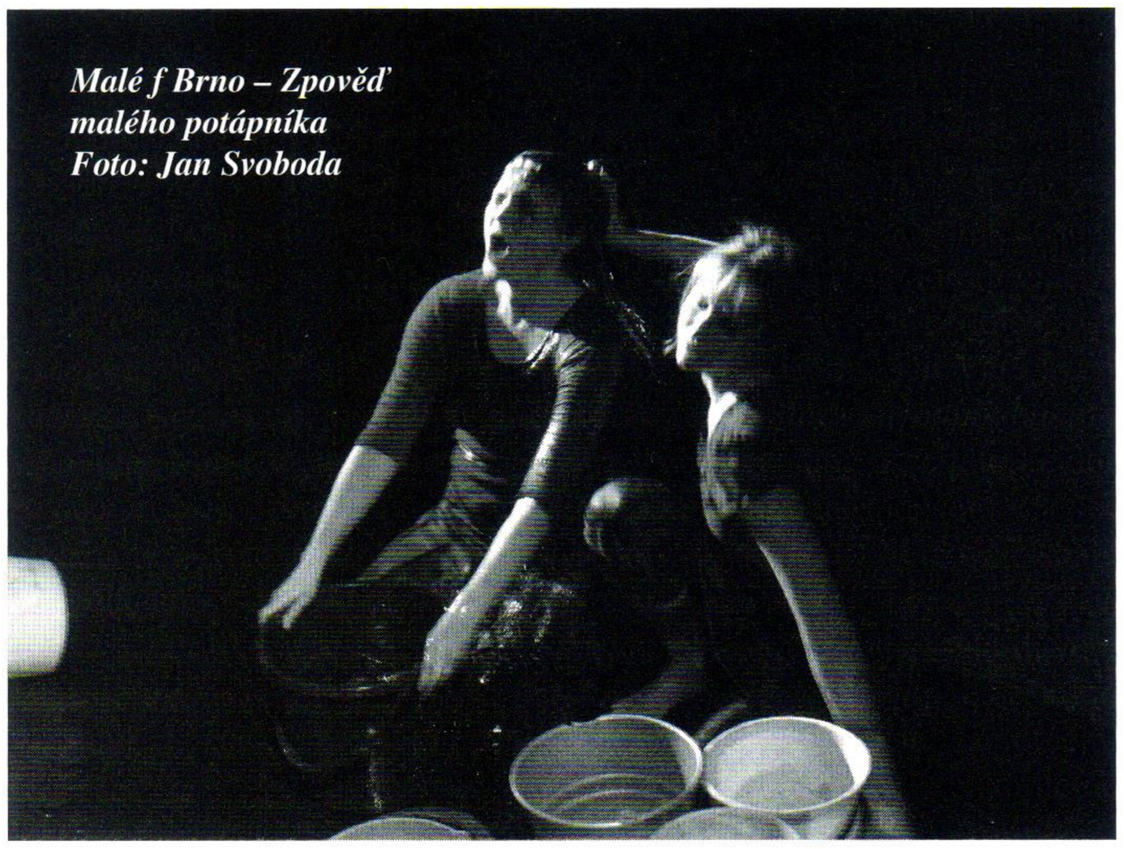
TO ZUŠ Chodov - Sem se snem
Foto: Jan Svoboda

Letošní ročník byl inovován několika novými možnostmi reflexe tanečních představení. V prvé řadě hlasováním, kdy se určily divácky nejúspěšnější choreografie, a dále pak diskuzním klubem, ve kterém měli tanečníci možnost vyjádřit se k jiným pracím a zároveň dostat zpětnou vazbu na své vystoupení od ostatních účastníků. Tyto diskuze byly určeny pro interprety a konaly se v době závěrečného rozborového semináře tj. v neděli dopoledne. Zúčastnění zástupci souborů zde získali postřehy jednotlivců k jejich choreografiím, které jim jistě budou přínosem, nebo alespoň se stanou předmětem úvahy.

Na rozborovém semináři se k celé letošní přehlídce vyjádřili nezávislí pozorovatelé lektorského sboru: doc. Dorota Gremlicová, Elvíra Němečková, Michaela Christensen, Libuše Hájková, Martin Vraný a Edgar Mojdl. Zdůraznili především vhodnost námětu a

TS Magdaléna Rychnov u Jablonce nad Nisou: Istanus. Foto: J. Svoboda.

Malé f Brno – Zpověď malého potápníka Foto: Jan Svoboda

choreografického záměru při tvorbě. Důležitá by měla být i práce s rekvizitou a její využití. Dotkli se i tématu volby zvukového doprovodu, především pak hudebních mixů, které je nutno vnímat vždy jako celek, a ne jako jednotlivé skladby.

Po celé trvání XIX. ročníku přehlídky scénického tance mládeže a dospělých v Jablonci nad Nisou jej doprovázely interpretační semináře a minisympózia na téma **Tělo v pohybu a pohyb v těle**.

Všichni, kteří navštívili Jablonec za účelem tance (ať v jakékoliv podobě či formě), mohli být spokojeni, neboť měli možnost odvézt si množství zážitků a nových poznatků, které jim jistě budou nápomocné v další tvorbě. Tvorbě, která má být prostředkem k radosti z tance.

Z pověření Ministerstva kultury a pod záštitou místostarosty města Jablonec nad Nisou Mgr. Jiřího Rudolfa přehlídku pořádaly NIPOS-ARTAMA Praha a Taneční a pohybové studio Magdaléna Rychnov u Jablonce nad Nisou ve spolupráci s Městským divadlem Jablonec nad Nisou, o.p.s., Tanečním studiem Gradu Jablonec nad Nisou a Sdružením pro taneční a pohybové divadlo "my" Praha za finačního přispění Krajského úřadu Libereckého kraje a MK.

Zuzana Smugalová

PEDAGOGICKÁ POEMA V LIBERCI

Pedagogická poema je specifická soutěž v interpretaci textu a improvizovaném vyprávění, což jsou disciplíny úzce navazující na osnovy středních pedagogických škol. Přednes poezie a prózy si soutěžící připravují předem, improvizované vyprávění až 90 minut před vystoupením, kdy se dozvědí zadané téma. Každá disciplína má dvě kategorie (I. Pro předškolní a mladší školní věk a II. Pro starší školní věk a dospívající). Do hlediště usedají děti z mateřských škol a nejmladší žáci škol základních, kteří bývají mnohdy nejkritičtějšími porotci. Letošní Pedagogická poema v Liberci byla již třicátá osmá a zúčastnilo se jí 55 studentů středních pedagogických škol a gymnázií.

Přednesu poezie dalo přednost 17 soutěžících, z nichž vystoupení pro děti zvolilo jen 7. Výběr textů byl z hlediska adresáta velice dobrý, někdy až objevný: *Ivana Diviše* známe především jako básníka píšícího pro dospělého čtenáře. **Andrea Pavlíčková** nám zprostředkovala setkání s jeho tvorbou pro děti textem Říkadla a kecadla. Další autoři jsou stálicemi na dětských recitačních soutěžích: *Sergej Michalkov*, *Pavel Šrut*, *Jan Brzechwa*, z jehož tvorby vybrala liberecká **Jana Nazarová** známou báseň Inkoust a křída, kterou přednesla se smyslem pro autorův slovní humor a nadsázku. Za to byla odměněna jedinou cenou v I. kategorii. Ve II. kategorii bylo úspěšnějších recitátorů více. Ceny získali **Pavlína Kudrnová** z Litomyšle za přednes básně Cigarety, báseň podle módy od *Ernsta Jandla* a **Jakub Vitko** z Litoměřic za interpretaci básně *Ľubomíra Feldeka* Smrt obyčejného člověka. Čestná uznání v kategorii pro starší školní věk a dospívající získala **Ludmila Haladová** z Čáslavi za Píseň strašlivou o Juliáně a Severýnovi *Jiřího Suchého* a **Radka Wirthová** z Prahy za Zloděje sušenek *Valerie Coxova*.

Přednes poezie měl v letošním ročníku velmi dobrou interpretační úroveň a dobrou dramaturgii v I. kategorii. Ve II. kategorii někteří studenti doplatili na výběr písňových textů, které se velmi obtížně interpretují, třebaže jde o šanson *(J. Suchý*: Stará barová lavice) nebo divadelní písničky *Pavla Dostála* z kabaretů olomouckých divadel 60. a 70. let.

Přednes prózy byl co do zájmu soutěžících nejúspěšnější. Zájem o tuto disciplínu projevilo 20 vystupujících a 11 zvolilo za adresáty malé posluchače. V této kategorii byla znát velmi promyšlená dramaturgie zaměřená na daného adresáta. Vedle známých autorů jako *František Hrubín*, *Olga Hejná*, *Pavel Šrut*, *Ilja Hurník* zazněla *Kateřina Matoušková* a *Kateřina Kasanová:* O hluchém Honzovi. Text, který nám zprostředkoval **Josef Herz** z pedagogické školy pro sluchově postižené v Hradci Králové. Jeho vystoupení mělo jasný postoj k příběhu a Josef Herz tak oprávněně získal zvláštní cenu. Z textů *Ilji Hurníka* zvolila **Kamila Šťastná** z Mostu Školu v nebi. S velkým citem pro situaci a představivost, kterou divákům zprostředkovala svým smyslem pro humor, si získala velkou pozornost dětí, ale i všech přítomných. Za své vystoupení byla odměněna jedinou cenou v této kategorii. Ani s dospělými adresáty to soutěžící neměli lehké. Neuspěly ani texty interpretačně velice vděčné: Sedmá hlava *Miloše Macourka*, O malé bílé cedulce *Alexandry Berkové*. Zaujala však **Natálie Pelcová** z Karlových Varů svojí nadsázkou a ironií, když využila nabídky *Eberhardta Haupbahnhofa* v povídce Maryčka nevěrnice aneb Zkáza chuligánčina. Recitátorka dokázala udržet linii příběhu, promyšleně pointovat a ani poučení v jejím podání nepostrádalo potřebnou dávku nadsázky. Natálie Pelcová získala jedinou cenu v dané kategorii.

Problémem interpretace prozaického textu byla malá důvěra interpretů ve vypravěčský part, jenž byl mnohdy velmi hrubě seškrtán v zájmu dialogů, které se ale nemohou posouvat v příběhu samotném. Ukázalo se, že mladí lidé nemají základní návyky pro srozumitelné vyprávění příběhu.

Improvizované vyprávění je na Poemě tradičně považováno za nejnáročnější disciplínu. Soutěžící do poslední chvíle neznají, co bude předmětem improvizace, přesto mají o tuto disciplínu zájem. Pro letošní rok byly zvoleny předměty, a ne ledajaké. Kromě těch, které nosí kluci po kapsách, tady byla k výběru velmi obnošená peněženka, starý kávomlýnek, vějíř, pravé námořnické lano apod. I v letošním roce byla účast adekvátní disciplínám předem připraveným. Před dětské posluchače předstoupilo 6 soutěžících. **Magda Hniličková** z Karlových

Varů byla velice přesvědčivá v přeměně lana kolem pasu v hada, aniž by ho přímo pojmenovala v příběhu o psíku Mufíkovi. Diváky zdařile kontaktovala prostřednictvím textu. Za své vystoupení získala cenu. Ve II. kategorii se z 12 soutěžících nejlépe dařilo prachatické **Anetě Mazancové** se zajímavě barevným hlasem. Foukací harmonika ji inspirovala ke vzpomínce na letní dny. Zaujala především bohatou představivostí, kterou zprostředkovala divákům díky svému kultivovanému jazyku. Cenu získal i Matěj Mužík z Krnova. Hnědá lahvička jej inspirovala k silnému příběhu. Čestné uznání získali: Jana Bauerová z Litoměřic, **Lukáš Jedlička** z Liberce a **Adam Knop** z druhé liberecké SPgŠ. Zvláštní cenu porota udělila **Miroslavu Gavelčíkovi** z pedagogické školy pro sluchově postižené z Hradce Králové. Ve znakové řeči s využitím řady pantomimických prvků vystavěl velmi současný příběh o talentovaném designérovi Klímovi, v němž předmět, který vyprávění inspiroval, se stal přímo překvapující pointou. I dlouhotrvající potlesk svědčil o kvalitách jeho vystoupení.

Jak vyplývá z výsledků, jsou sluchově postižení účastníci Poemy jejím velikým přínosem pro uvědomění si toho, jak vnitřně bohatý může člověk být. Tím jsou inspirací pro všechny účastníky. I přes to, že 38. Pedagogická poema se v Liberci pro rekonstrukci školy posunula z listopadu na říjen a byla tak zkrácena doba na přípravu textů, ukázala se systematická práce pedagogů se studenty, kteří během jednoho měsíce připravili texty k veřejné produkci.

Závěrem bych chtěla poděkovat pedagogům Gymnázia a Střední pedagogické školy v Liberci v čele se zástupcem ředitele panem Mgr. Jiřím Vydrou za perfektní přípravu, klidný průběh a doprovodný program. Děkuji do Liberce a těším se na 39. Pedagogickou poemu v Karlových Varech.

Jana Štefánková

DIVADÝLKO V ČERNÉ VDOVĚ

Amatérské Divadýlko na dlani zahájilo letošní sezónu v nových prostorách Divadla Novanta v mladoboleslavské čtvrti Debř. Přestěhovalo se do objektu, který dříve sloužil jako sklad potravin, masna a rockový klub Černá vdova. Ke kulturním účelům jej zrekonstruoval příznivec souboru, podnikatel Jaroslav Šubrt z Mělníka.

Také další nemovitosti náležející k rozlehlému areálu – dva sály, kostel, dvůr a zahrada – procházejí úpravami, jež Jaroslav Šubrt financuje. Divadýlko na dlani vzniklo v roce 1998 a od roku následujícího se stalo občanským sdružením. Soubor tvoří 17 lidí, které zastupuje Petr Matoušek, aktivní herec a ředitel Městských kulturních zařízení Bělá pod Bezdězem. Toho jsme se také ptali na dosavadní působiště amatérské scény: „Nejprve jsme zkoušeli po školách, poté si občas na představení pronajímali malou scénu Městského divadla, ale finanční důvody nás přivedly do sálu v muzeu Škody Auto. Následně se naším útočištěm stal Dům s pečovatelskou službou, v jehož společenské místnosti jsme se ovšem potýkali s nevyhovujícím vybavením.“ V nových prostorách v Debři (v sále s kapacitou 90 míst) zatím soubor odehrál šest představení a do konce roku ho ještě čtyři čekají, v r. 2006 se těší na hostující divadla, kterým zatím nemohl nabídnout kvalitní zázemí. Nadále chce pokračovat v tradici divadelních poutí s vystoupeními souborů a muzikantů, doplněných o stánkový prodej řemeslných výrobků. Letošní úspěšný - 3. ročník se konal 1. října v areálu Novanty, a to jak v divadelním sále, tak na venkovní hudební scéně, na produkce se přišlo podívat cca 250 platících diváků. Další akcí, jíž se soubor pravidelně zúčastňuje a usiluje o její přesunutí do Dobře, je festival Léto na dlani, odehrávající se na mladoboleslavském hradě. Na tento projekt získává také granty z kraje i města ve výši 20 tis. Kč.V letošním roce dostali divadelníci z krajského rozpočtu ještě dalších 25 tis. Kč na spolupráci s profesionálními tvůrci. Náklady na svou činnost hradí ze vstupného a neodmítají ani vystoupení na některých komerčních akcích. Provozní náklady nového působiště se však odhadují na 200 tis. Kč za rok, což se neobejde bez shánění sponzorů. O grantech z EU zatím neuvažují, promýšlejí však projekt vlastního dětského divadelního studia, dílen a provozování baru.

Kontakt: HTTP://NADLANI.MB-NET.CZ

Irena Koušková

Převzato z časopisu Místní kultura č. 11/2005.

ČESKO-FRANCOUZSKÁ SPOLUPRÁCE NA OCHOTNICKÝCH PRKNECH

Kdo z aktérů česko-francouzského nastudování Molièrova „Měšťáka šlechticem“, projektu z let 1997 až 2000, by si pomyslel, že spolupráce bude tak brzy pokračovat v podobné formě. Stalo se a dnes je jasné, že přes všechna úskalí přinesla společná práce výsledky.

Dne 10. září 2005 byla ve městě Touques v Normandii, jež sousedí s přímořskými lázeňskými středisky Deauville a Trouville, slavnostně uvedena premiéra česko-francouzského nastudování divadelní hry „Tři mušketýři“ v dramatizaci Rogera Planchona. Hru společně připravili ochotníci z Divadelního spolku Krakonoš z Vysokého nad Jizerou a z amatérského souboru Théâtre Sans-Lien ze St. Arnault. Francouzská premiéra dopadla, soudě podle ohlasu diváků, kterých přišlo přes čtyři sta, nad očekávání dobře. V České republice jsme se dočkali premiéry 19. listopadu 2005 v domovském divadle vysockých ochotníků. Předcházely jí dvě předpremiérová představení. První 17. listopadu 2005 ve Vrchlabí, jež má oficiální partnerské vztahy s francouzským městem Trouville a nemalou měrou přispělo ke zprostředkování a realizaci projektu, druhé pak 18. listopadu 2005 v Litoměřicích – to pořádá firma GEOS, s.r.o., která se na projektu podílí sponzorsky. Další uvedení této hry se předpokládá v příštím roce, a to jak v Česku, tak také ve Francii.

Několik vysvětlujících poznámek k vlastnímu pojetí hry, které je – nejen na české poměry, ale i v evropském kontextu – zvláštní a neobvyklé. Molièrův „Měšťák“ byl nastudován tak, že jednu roli hrál

Spojené soubory Divadelní spolek Krakonoš Vysoké nad Jizerou a Téâtre Sans-Lien za St. Arnault z Francie / Alexandre Dumas, Roger Planchon: Tři mušketýři. Foto: Ivo Mičkal.

jak francouzský, tak český herec. Každý mluvil svým jazykem a také kostýmy se hodně podobaly. Pro diváka bylo takovéto podání naprosto srozumitelné. U „Tří mušketýrů“ zvolili tvůrci režijní přístup poněkud jiný. Jednotlivé postavy jsou obsazeny buď Francouzem, nebo Čechem, svou roli mluví každý ve svém jazyce. Lepší srozumitelnost pro diváka zajišťují během jednotlivých obrazů vstupy „otců –vypravěčů “, kteří pomáhají vsuvkou tu více v jazyce českém, tu ve francouzském, podle toho, v které zemi se právě hraje. Toto pojetí kladlo velké nároky na disciplínu jednotlivých aktérů, zejména režisérů Daniela Guilberta a Jiřího Pošepného a také Milana Schejbala, který coby profesionální režisér byl z české strany přizván k realizaci projektu. Nutno poznamenat, že spolupráce skutečného profesionála byla pro amatéry na obou stranách velmi přínosná.

Celá realizace projektu trvala zhruba dva a půl roku. Začala v únoru 2003 informativní schůzkou. První pracovní „divadelní dílna“ se uskutečnila 14. až 18. července 2004 ve Francii, poté 11. až 14. listopadu téhož roku ve Vysokém nad Jizerou.

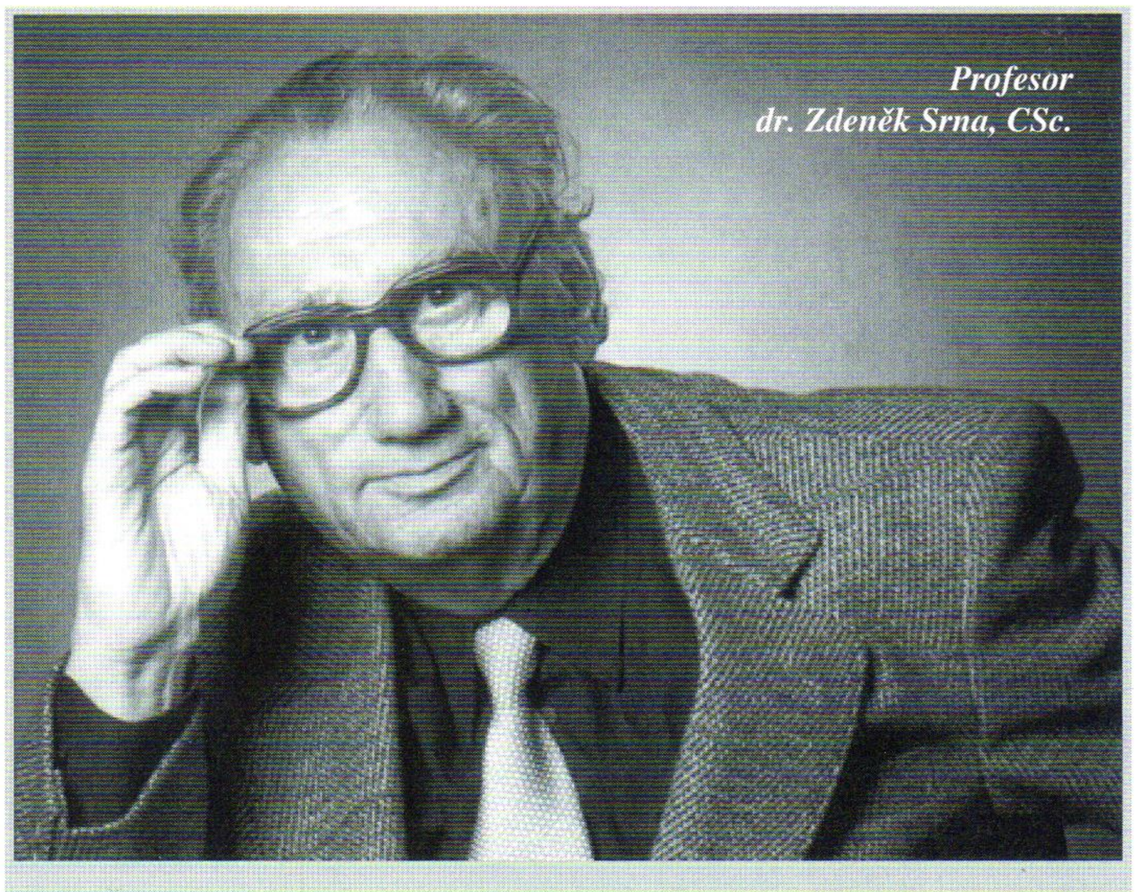
V roce 2005 se zkoušelo ve Vysokém 15. až 17. dubna a potom už jen ve Francii 6. až 10. července a pak před premiérou 8. až 11. září.

Je zřejmé, že zejména kvůli vzdálenostem, které české a francouzské ochotníky dělí, je tento projekt velmi náročný, a to jak finančně – je hrazen v podstatě ze soukromých zdrojů, tak i organizačně.

Je třeba říci, že pro všechny účastníky to byla opět velmi cenná zkušenost. Navíc je tato inscenace konkrétním příspěvkem ke koncepci evropské kultury. Projekt se podařio dotáhnout do úspěšného konce zářijovou premiérou v Touques a vyvrcholil 19. listopadu premiérou ve Vysokém. V příštím roce lze očekávat několik repríz v obou zemích.

Karel Bárta st.

Převzato z časopisu Místní kultura č. 11/2005.

Profesor dr. Zdeněk Srna, CSc.

ODEŠEL MORAVSKÝ TEATROLOG

prof. dr. ZDENĚK SRNA, CSc.

11. září 2005 zemřel ve věku 76 let přední divadelní vědec a brněnský vysokoškolský pedagog univ. prof. dr. Zdeněk Srna, CSc. Celá česká teatrologie a zejména jeho město v něm ztratily významného odborníka, který se zasvěceně zabýval Thálií profesionální i amatérskou a jako pilný a pohotový recenzent přes půl století sledoval veškeré aktivity moravských, především pak brněnských scén.

Jakožto brněnský rodák vystudoval Z. Srna na přelomu 40. a 50. let češtinu a divadelní vědu na zdejší filozofické fakultě (mj. byl žákem akademika prof. Franka Wollmana) a nejprve působil coby asistent na několika katedrách JAMU. Když prof. Artur Závodský obnovoval od r. 1963 na FF tehdejší Univerzity J.E. Purkyně divadelní vědu, přešel do okruhu jeho nejbližších spolupracovníků. Získal tu postupně hodnost kandidáta věd, docenturu a profesuru i postavení vedoucího příslušné katedry. Zpravidla souběžně přednášel také na divadelní fakultě JAMU, a to se soustředěním na širokou oblast dějin světového divadelnictví. Vychoval desítky teatrologů i herců (ti starší jsou už důchodového věku), kteří se uplatnili jak na rozličných jevištích, v rozhlase, filmu či televizi, tak v nejrůznějších funkcích ve sféře řídící, režisérské, dramaturgické, vědecké, publicistické apod. Vždy s úctou vzpomínali na svého učitele – odborně fundovaného, obětavého, pro obor zaníceného a k posluchačům náročného.

Srnův teoretický zájem platil hlavně dějinám, systematice a metodám evropské teatrologie (zejména německé – Max Herrmann, Hugo Dinger, Artur Kutscher), jak o tom svědčí studie ve sbornících Otázky divadla a filmu, Prolegomenech scénografické encyklopedie a dalších, později také jejich aspektům audiovizuálním. Trvale jej přitahovaly složité problémy reflexe divadelního umění, což se odráželo např. v hereckých medailonech (Rudolf Walter, Zdeňka Gräfová, Jarmila Kurandová, Lola Skrbková, Jiří Tomek, Karel Jánský aj.) nebo desítkách postupně publikovaných hesel pro následně vydaný monumentální třídílný slovník Postavy brněnského jeviště. Již jeho první větší práce se týkaly kritiky (disertace Brněnská divadelní kritika mezi dvěma světovými válkami aj.). Sám se přirozeně účastnil také její praxe, vždy zastávaje názor, že soustavná analýza jevištních artefaktů a jejich působení na diváky je jakožto nutná zpětná vazba i nepostradatelný dokumentaristický fond integrální součástí divadelního vývoje (srov. studii Pokroková kritika – spolutvůrce divadla). Srnovy aktivity v tomto ohledu směřovaly jak do specializovaných revuí (Divadlo, Interscaena, České divadlo, Program, Dokořán atd.) či příležitostných jubilejních tisků (Divadlo je divadlo, Padesát vítězných let), tak do časopiseckých periodik (Tvorba) a především do deníků (Práce, Rovnost aj.), k čemuž velkoryse otevíral cestu také mnohým posluchačům. Jim též adresoval řádku instruktivních skript ať už původních (Úvod do divadelní vědy – s A. Závodským), nebo adaptátorsky přeložených (O původu divadla, Divadlo osvícenství, Absurdní divadlo etc.).

O divadle na Moravě a ve Slezsku referoval Z. Srna na několika konferencích. Také formou interních souborových hodnocení spolupracoval s jihomoravskými scénami. Vedle Horáckého divadla v Jihlavě, tehdejšího Divadla pracujících Zlín nebo činohry brněnského ND to v závěrečné etapě jeho teatrologického působení byla součinnost s někdejšími „Mrštíkovci“, které soustavně sledoval od studentských let. Jakožto svůj tvůrčí epilog připravil r. 1996 z podnětu ředitele Stanislava Moši rozsáhlou a dokumentárně cennou jubilejní knihu Půlstoletí Městského divadla Brno (1945 – 1995) s podtitulem „Svědectví diváka, recenzenta, kritika i historika o životě jedné divadelní scény“, kde v úvodním bezmála stostránkovém sumarizujícím přehledu zachytil na podkladě vlastního archivu složitý poválečný vývoj MdB.

Zejména v padesátých a šedesátých letech minulého století věnoval se Z. Srna rovněž amatérské Thálii, k níž ho přivedl hlavně režisér Antonín Kurš. Spolu s ním vypracoval pro tehdejší ochotnické hnutí vzdělávací systém a často publikoval v bezprostředním předchůdci Amatérské scény, v časopise Ochotnické divadlo. R. 1960 se stal dramaturgem a vedoucím naukových aktivit brněnského Studia Josefa Skřivana a býval platným členem poradních sborů nebo přehlídkových porot. Srnův odborný zájem o divadelní pedagogiku, jejíž formy studoval také v NDR a Rumunsku, promítl se jak do řady článků a pojednání, tak do série popularizujících publikací o dramaturgii, společenském smyslu divadla a o jeho klíčových vývojových etapách, připravených pro centrální pražské (ÚDLT) nebo brněnské (KKS, MěKS) kulturně osvětové editory.

Vít Závodský

JUDr. Petr Slunečko na snímku Ivo Mičkala z Loutkářské Chrudimi 2005.

ŠEDESÁTILETÝ PETR SLUNEČKO

Tak Petrovi Slunečkovi je 60! Jubileum slaví pevně zakořeněn ve svém domácím souboru JISKRA v Praze – Kobylisích, kde v první polovině šedesátých let začínal. Změnilo se za ta léta ledacos. Tehdy působila JISKRA na pražské periferii, dnes je to od JISKRY na hranici Prahy pořádný kus cesty, a navíc nedaleká stanice metra posunula JISKRU k centru velkoměsta. Tehdejší JISKRA patřila k šedému průměru, dnes je respektovaným souborem. Loutkářských souborů a souboreček bylo tehdy v Praze – řekněme hodně, dnes je jich pár. A teď bych mohl teatrálně dodat: Vše se mění, ale Petr Slunečko se nemění! Vyhledal jsem články, které Slunečko publikoval v Loutkáři v šedesátých letech a opravdu, jeho názory za ta léta vyzrály, ale nezměnily znaménko. Změnila se však JISKRA (a prosím za prominutí všechny lidi z JISKRY, jejichž zásluhy teď přehlížím) a na tom má Petr lví podíl. Především jako dramaturg a autor. Dramaturga tu stavím na prvé místo zcela záměrně. JISKRA měla i dříve domácí autory: K. Hackera st., K. Hackera ml., F.D. Bulánka, ale ti nedokázali dát souboru jednotící řád. To dokázal až Petr Slunečko. Kdysi (doufám, že už to pominulo) se na mě v Kobylisích zlobili, když jsem je nazval divadlem bestsellerů. Ale posuďte sami tu programovou nabídku: Ferda Mravenec, Křemílek a Vochomůrka, Rumcajs, Broučci, Pan Krbec a jeho zvířátka… A za těmi taháky stál Petr Slunečko jako dramaturg a většinou i jako dramatizátor. Mezi tím klasika: Perníková chaloupka, Červená Karkulka, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Smolíček pacholíček. Vždy v osobitém pojetí. Autorsky má těch titulů asi tucet. A většinu z nich také režíroval. Zajímavá dramaturgie ovšem nestačí. JISKRA ovšem měla a má i dobré herce. Důležitá je také jakási kolektivní zatvrzelost souboru, kterou Petr dokázal podporovat a využít. Valná většina tradičních souborů v rámci své „modernizace" marionety zcela nebo částečně opustila. Ne tak JISKRA! Marionety si dala programově do štítu a ví si s nimi rady.

Ale zpátky k Petru Slunečkovi. Sotva se v JISKŘE trochu rozkoukal, už mu v amatérském loutkářství něco chybělo a protože si uměl najít spřízněné duše (M. Ryšavého, E. Vavrušku, V. Cinybulka), zrodil se v roce 1968 SAL. Svaz-sdružení-skupina amatérských loutkářů. Znamenalo to nejen komplikované prošlapávání cestiček na úřadech, ale i úmornou práci mezi samotnými loutkáři, kteří hleděli na sdružování se značnou nedůvěrou. Domnívám se, že nikomu nekřivdím, když za tím, že se SAL stal skutečností a vyvíjel smysluplnou činnost, vidím především Petra Slunečka. Protože on to byl, kdo měl tah na branku a uměl svoje i cizí nápady prosadit. Nejzdařilejší akcí SALu byly přehlídky individuálních výstupů, které sehrály inspirativní roli v celém loutkářském vývoji. Sluší se podotknout, že i tady se Petr výrazně prosadil jako autor i režisér.

Když hlavní město Praha bezradně přešlapovalo kolem existence-neexistence loutkářské přehlídky, byl tu opět Petr Slunečko a Festival pražských loutkářů se usídlil v JISKŘE. A že si Petr titul ředitele festivalu zaslouží, o tom v nejmenším nepochybuji. Našlo by se ještě více jubilantových aktivit, našla by se i šlápnutí vedle. Ale jen kdyby mělo amatérské loutkové divadlo více takových Petrů Slunečků! A pro to všechno Petrovi upřímně a rád připíjím!

Jan Novák

MILÝ FRANTIŠKU SOKOLE,

kdybych na těch pár řádcích k připomenutí Tvých pětasedmdesátin měla vyjmenovat všechny peripetie Tvého profesního života, nevystačila bych. Loutky, děti, divadlo – a to v jakémkoli pořadí – byly pro Tebe vždy určující. Nikdy jsi tuto oblast svého zájmu neopustil, a patří sem i Tvé působení v SČDU či v České sekci UNIMA a vklad autorský či editorský. Dokládá to, že kromě tvůrčí práce dramaturgické jsi tíhl k obecně etickým a společenským jevům nejen v českém divadle. Myslím, že právě tato Tvá zaujatost „věcmi veřejnými" Tě na počátku 90. let přivedla jako místostarostu na libereckou radnici.

Pokud se říká, že v kumštu se stejné téma může zpracovat buď jako tragédie, nebo jako komedie, a to podle postoje tvůrce, pak v Tvém případě platí ta druhá varianta. Humor a hravost jsi jako dramaturg i ředitel výrazně zakódoval do svého téměř dvacetiletého působení v Naivním divadle a přispěl podílem nemalým k úspěšné éře této scény. Stál jsi u zrodu Mateřinky, a zase je příznačné, že je to přehlídka určená těm nejmenším divákům. A po tu celou dobu, už od 60. let, jsi se věnoval také amatérskému divadlu, ať už jako teoretik či přímo porotce na Jiráskově Hronově, na národních přehlídkách činoherního divadla Dospělí dětem, v krajských kolech loutkářských přehlídek nebo na celostátní Loutkářské Chrudimi. Ostatně tady jsme se několikrát v porotě setkali...

PhDr. František Sokol. Foto: Archiv Naivního divadla Liberec.

a tak mě napadá, že jsem Tě při naší spolupráci nikdy neviděla rozčileného, nevrlého, naopak vždy vstřícného, chápavého a ochotného poradit, pomoci. A znalého věci, což je devíza, které si, myslím, u Tebe vždy vážili kolegové profesionálové i amatérští divadelníci.

A tak doufám, že Ti i jejich jménem mohu popřát hodně zdraví a pohody.

Tvá Vlasta Polednová

Místo encyklopedického hesla: PhDr. František Sokol (narozen 2. ledna 1931 v Domažlicích) vystudoval divadelní vědu na pražské DAMU, dálkově estetiku na FF UK. V 60. letech řediteloval v Severočeském loutkovém divadle v Liberci, brněnském loutkovém divadle Radost, od počátku 70. let téměř dvacet let působil v Naivním divadle jako dramaturg i opět jako ředitel. Od roku 1991 po osm let náměstkem primátora v Liberci. Je autorem několika knih o estetice loutkového divadla, spoluautorem a editorem dalších teoretických statí z této oblasti.

Vlasta Polednová

K PĚTASEDMDESÁTINÁM MILOŠE ŠVARCE...

Páni, jak ten čas letí, vždyť ono to bude asi 33 let, co jsme se viděli poprvé. Čtyřicetiletý porotce na Krajské přehlídce ve Žlebech, pan Miloš Švarc, a parta ochotnických nadšenců souboru Mladých z Vysoké Libně. Byli jsme mladí, nadšení, nezkušení a ten mnohomluvný porotce nás přesvědčil, že každá inscenace je nový začátek, nové hledání na jehož konci může vzniknout něco povedeného. Tam byla odstartována více jak desetiletá spolupráce Miloše Švarce s naším souborem. Byla to „báječná léta pod psa" co se týče normalizačního klimatu, kdy nesměl být pod několika inscenacemi „na doporučení shora" jako režisér uveden. Horší však byl pro něho zákaz práce v televizi a v profesionálních divadlech. Dvě pětiletky spolupráce, podle tehdejšího počítání času, s naším souborem mohou dokumentovat již jen blednoucí fotografie, články a ubývající pamětníci inscenací: Jednou na Silvestra, Fraška o kádi, Válka vypukne o přestávce, Konec knihy VI, Svatba sňatkového podvodníka, Měšťáci, Luigiho srdce … . Bylo to pro nás překrásné období. Ale co se dá dělat: Vše dávná sláva, byť v ní démant hrál. A kde jsou ty doby, kdy jsme byli „Vysocká Libeň".

A tak dnes při přípravách Tvého životního jubilea Ti přejeme pevné zdraví, dobrou náladu, upřímný a srdečný dík za tu šťastnou chvíli, setkání, spolupráci a chviličku pomíjivé slávy.

Josef a Marie Videmanovi

Režisér Miloš Švarc spolupracoval také se Slánskou scénou a dalšími soubory, byl členem odborných porot a poradních sborů, zejména v někdejším Středočeském kraji. Snímek je z přehlídky v Žebráku z roku 1984.

SETKÁNÍ S PROFESOREM VOSTRÝM

Profesor Vostrý vstoupil do mého života dveřmi Jiráskova divadla v České Lípě v druhé polovině osmdesátých let dvacátého století. Když se dveře zavřely a my začali naslouchat, pochopil jsem, že můj pohled na divadlo už nikdy nebude takový, jako předtím. Měl jsem to štěstí být účastníkem dvouletého setkávání na seminářích profesora Vostrého a dr. Vinaře. Ač téměř třicátník jsem s úžasem poznával, že stát je něco jiného než postávat, chůze není totožná s přemísťováním a komunikace neznamená pokecat si.

Za dva dny v měsíci po dva roky nelze z nikoho udělat herce, lze však vzbudit touhu a obrovskou chuť se k této metě přibližovat. K tomu přispívalo, krom přednášek, cvičení a rozborů textů též diskutování u oběda, vyprávění pana profesora v pauzách u kávy, ale hlavně provokování k vlastním úsudkům a hodnocení etud ostatních. To uměl naprosto mistrně.

Hrát divadlo nás patrně nenaučil, ale co se mu podařilo, to mohu za sebe říci s naprostou jistotou: vyvolal v nás neklid a vzrušení při každém novém úkolu, touhu dozvědět se o něm co nejvíc, zvažovat možnosti a vždy trochu pochybovat. Současně však povzbudil naše sebevědomí. Naznačil možnosti lidského těla jako komunikačního prostředku, utvrdil nás v tom, že hravost je stavební kámen k tvorbě. Tehdy jsme si nikdo z nás neuvědomovali dosah těchto „lekcí", ale s každou novou hrou se v nás zúročovaly.

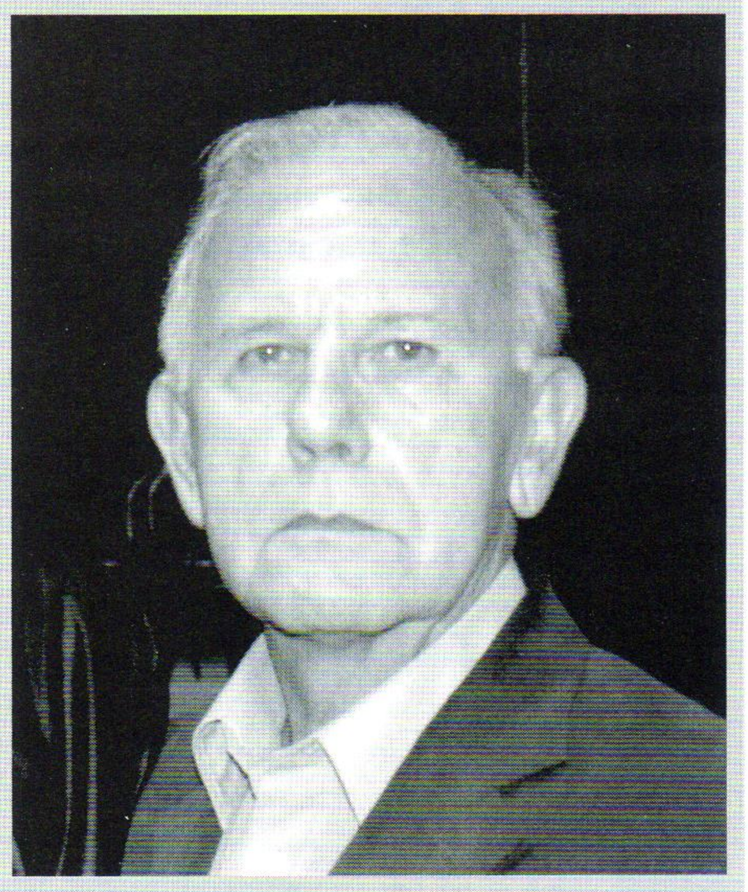
Při jednom z posledních setkání nám pan profesor řekl: „Nespokojujte se s průměrem". Nemohu říct, že dokáži tuto radu bezezbytku naplnit, ale snažím se, pane profesore, snažím se, jak nejlépe dovedu.

Karel Bělohubý, DKJ Česká Lípa.

Místo slovníkového hesla: profesor Jaroslav Vostrý, narozen 24.1.1931 v Turnově, vystudoval divadelní vědu a dramaturgii na Divadelní fakultě pražské AMU (1957). Roku 1956 se stal redaktorem a posléze vedoucím redaktorem časopisu Divadlo (do r. 1964). V letech 1964 – 1972 byl dramaturgem Státního divadelního studia Praha, v jehož rámci spolu s L. Smočkem a J. Kačerem založil Činoherní klub. Od jeho vzniku v r. 1965 byl až do r. 1972 jeho uměleckým šéfem, znovu pak v letech 1990 – 1993, kdy zastával i post ředitele divadla. V 70. – 80. letech byl režisérem v Činoherním studiu v Ústí n. L., režisérem a uměleckým šéfem Divadla J. Průchy v Kladně a Mladé Boleslavi a dramaturgem a režisérem Východočeského divadla v Pardubicích.

V letech 1963 – 1977 byl pedagogem pražské DAMU, po nucené pauze se na divadelní fakultu vrátil v r. 1982 a působí zde dodnes. V r. 1990 byl jmenován profesorem, v letech 1993 – 1996 byl rektorem AMU.

Jaroslav Vostrý je autorem celé řady teoretických a kritických teatrologických studií, skript, ale také autorem původních divadelních her, např. Tři v tom (1978, skryté autorství za jménem J. Menzela), Dubrovnická komedie (1978), Lotos na mrazu (1991) a také četných dramatizací. Je mj. autorem řady článků o herectví, které vycházely v letech 1975 – 1980

Profesor Jaroslav Vostrý

v časopise Amatérská scéna (podepisovala je tehdy D. Drašarová). Tamtéž vycházel v letech 1982 -1983 cyklus článků nazvaný Úvod do studia postavy. J. Vostrý je též autorem odborných publikací, skrytých za tzv. metodické příručky pro amatérské divadelníky, které vydalo péčí Vladimíra Zajíce OKS Praha-západ, např. O hereckém představování (1982) a Proměny herectví (1983).

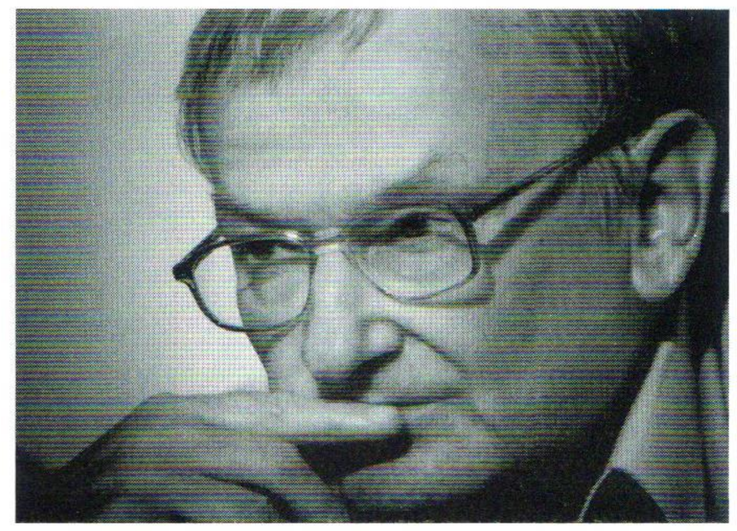
V 80. letech se J. Vostrý spolu s PhDr. Josefem Vinařem podílel na vzdělávání amatérských divadelníků. Mj. tím v podstatě způsobil, že v České Lípě vyrostl jeden z předních souborů současné české amatérské divadelní scény Divadelní klub Jirásek, v jehož čele stanul PhDr. Václav Klapka a jehož předním hercem je i Karel Bělohubý, kterého AS požádala o vzpomínku na profesora Vostrého u příležitosti jeho životního jubilea.

S díky za vše vykonané pro divadlo a s přáním dobrého zdraví se redakce připojuje k zástupu gratulantů.

Redakce Amatérské scény

AS blahopřeje k jubileu

DRAMATURGICKÝ POZORNÍK

KDYSI SLAVNÉ...

KAREL ČAPEK: R.U.R.

Tenhle text nemůže mezi kdysi slavnými českými divadelními hrami rozhodně chybět. Byl od své premiéry 23. ledna 1921 nepochybně mezi dvěma světovými válkami nejslavnější, přeložen do třiceti jazyků hrál se – snad kromě Afriky – na všech kontinentech a patřil do přelomu 20. a 30. let minulého století k textům vyvolávajícím velkou pozornost i velké diskuze. Ty diskuze nevyvolávaly zdaleka estetické, umělecké a tvarové problémy textu, ale především problémy spojené se smyslem, jenž tehdy ostře, prvořadým a dominantním způsobem, vystoupil do popředí: člověk versus technika. Nebo ještě jinak: lidstvo, jež si technikou pod sebou podřezává větev. Do popředí v těchto diskuzích vystupovaly např. aspekty biologické, sociologické, filosofické a přinášely Čapkovi i jeho dílu světovou slávu, která možná žádnou jinou českou divadelní hrou nebyla dodnes překonána. Jak však čas šel, tato „mimodivadelní" problematika ztrácela na přitažlivosti, protože se lidem dostalo jiných vědeckých poznatků a z nich plynoucích výsledků, které představovaly už nikoliv utopickou, ale naprosto reálnou hrozbu zničení světa, – např. moderní fyzika a atomová energie. Texty, jako Brechtův Život Galilea Galileiho nebo Dürrenmattovi Fyzikové – abych jmenoval díla dnes už vlastně na tomto námětovém poli klasická – je zpracovávaly už v kontextu s dobou, jež se s touto děsivou skutečností učila a naučila žít. Nemluvě samozřejmě o dílech dalších, která dohlédala totální apokalypsu zkázy, kterou si člověk sám připraví.

V tomto vývoji pomalu zhasíná sláva R.U.R., zejména po II. světové válce je už jen vzpomínkou, možná legendou. Do konce šedesátých let se některé inscenace pokouší ještě ji aktualizovat, ale potom je už konec. Jakkoliv mne R.U.R. vždycky – hodně také jako „vyhaslá sopka" slávy – přitahovalo, a dokonce jsem v 70. letech podnikal praktické pokusy, abych ji vrátil jevišti, nakonec jsem vždycky ztroskotal. Také proto, že jsem nedokázal těm, které jsem přesvědčoval (především režiséry) o zajímavosti tohoto textu, nabídnout dostatek pádných argumentů, jimiž bych otevřel průchod ke scénickému tvaru zahrnujícímu i současný naléhavý smysl. Teprve dnes se namáhavě a dost trnitou cestou, kterou mně ovšem značně ulehčily některé úvahy na téma R.U.R., snad mohu pokusit otevřít jistou možnost, jak usilovat o jeho scénickou realizaci v současném divadle. Svou analýzu začnu žánrem. Na plakátech k premiéře v roce 1921 se píše, že je to „utopistická hra o vstupní komedii a třech aktech"; později se objeví označení „kolektivní drama", zbytek zůstává nezměněný. Nemyslím si, že je to bezvýznamné. Vznik R.U. R. zajisté souvisí s děsem z civilizace i z neovladatelnosti rozvoje techniky na straně jedné, ale s i výrazným zvětšením role kreativity a imaginace modernosti, avantgardnosti, které dokázaly snovat četné utopické projekty, jež měly změnit svět. Karel Čapek – jak píše Jana Horáková - „sympatizuje s antiiluzívními postupy v divadle" a nepochybně jeho zájem o utopii obsahoval i zájem o možnost použít v dramatu jiné než realistické a naturalistické postupy.

Od samého počátku, co jsem R.U.R přečetl a začal se jím zabývat vážněji a hlouběji, mne mátla ta vstupní komedie. Je napsána jako lehká vtipná konverzační záležitost, jako by se nezávazně mluvilo v salónu, kde se setkává horních deset tisíc. A jako by to všechno bylo napsáno jen proto, aby se dala vyprávět dialogem historie vynálezu a výroby robotů – ostatně tak se to často chápalo a chápe, např. František Černý v Premiérách bratří Čapků. A také proto, aby Domin mohl požádat Helenu Gloryovou o ruku, a tím ji autor může uvést do dalších třech dějství. Po řadu let jsem tomu tak rozuměl a soudil jsem jako Černý, že „však diskuzní a málo dějová předehra může divadelní účin dramatu poněkud snižovat". Dokonce jsem si myslel, že může v tomto smyslu a tímto způsobem působit hodně. Pak jsem se po delší době vrátil k R.U.R. a říkal si, že Čapek přece nebyl tak neobratný, aby musel napsat takovou předehru. A ještě jsem se ptal: čím je ta předehra komediální? A přišel jsem na to, že ta bravurní elegance společenské konverzace má v sobě cosi z vyprázdněnosti pozdějších absurdních textů (Domin např. nenechá Helenu domluvit, protože ví, na co se bude ptát, co je zájmem té veřejnosti, která ji na ostrov, kde se roboti vyrábějí, poslala). A hlavně: důkaz o tom, že roboti jsou jako lidé, je podán tím, že „robotka-sekretářka" Sulla konverzuje s Helenou na stejné úrovni společensky zdvořilé, leč také vyprázdněné konverzace o tom, jakým parníkem má Helena z ostrova odjet. Díky jisté odosobněnosti, jistému zmechanizování lze roboty zaměnit za lidi a lidi za robota, jak to Helena opravdu učiní, když ředitele za ně považuje.

R.U.R. je pro Horákovou komedií zaměnitelnosti člověka a stroje. Ostatně Čapek, jenž se po léta bránil výkladu, že jeho jediným tématem byla v tomto textu zkáza lidí prostřednictvím techniky, v roce 1929 napsal: „Učinili jsme měřítkem lidského řádu stroje, a nikoliv lidi; ale za to nemohou lidi, ale stroje... Chceme-li mluvit o pokroku, neohánějme se počtem aut nebo telefonních linek, nýbrž hodnotou, kterou pro nás a naši civilizaci má lidský život". V dopise před premiérou pak prohlásil, že je to protest proti zmechanizování. V referátu o londýnské diskuzi o R.U.R. v červnu 1923 se říká, že přítomný G.B. Shaw nazval všechny přítomné roboty a že si ani nedovede představit typičtější shromáždění robotů. Horáková tento Shawův výrok domýšlí a dovádí tímto jeho výrokem vstupní komedii ke gogolovskému závěru: Cemu se smějete? Sami sobě se smějete? Tato interpretační logika ji pak vede k závěru, že „Čapek zde není poetický ani metafyzicky tragický, ale spíše satirický. Pro tento pohled na hru popisuje a analyzuje řadu argumentů v podobě komických výstupů záměny, groteskního až absurdního dialogu, a hyperboly satirického pohledu na bezmyšlenkovitě přijímanou ideologii naplňující všednodennost." Pro toto své tvrzení uvádí Horáková jako důkaz recenzi inscenace R.U.R z roku 1999 v D.C.Art státu Washington, v níž její autor senzibilitu Čapkovy hry odvozuje ze spojení světa Franze Kafky zprostředkovaného H.G. Wellsem s jistou pomocí Laurela a Hardyho. To je myslím už dost konkrétní představa o možném scénování Čapkova textu, jak ji Jana Horáková vyslovila ve své studii Moderní mýtus a komedie záměny. Interpretace hry Karla Čapka R.U.R., jež vyšla ve sborníku prací Theatralia Masarykovy unuiverzity v Brně roku 2004.

Ale držme se ještě v rovině teoretické úvahy, již rozvíjí Daniela Hodrová: „Motivací svérazně aktualizovaného tradičního dramatického postupu (tj. záměn v komediálním vstupu) je nepatrná rozrůzněnost lidí a robotů ve hře: lidé jsou, nehledě na své jméno a profese, stejně jako roboti téměř neindividualizováni. V dramatu zjevně nešlo o romanticky konflikt stvořitelů, typů tradičně silně individualizovaných, a jejich ožívajícího díla (původní stvořitel robotů - filozof Rossum – ve hře ani dokonce nevystupuje), ale právě o proces znejistění, hypotetizace lidskosti a subjektovosti – ten tvoří vlastně pravý, noeticko-ontologický příběh, na kterém je založena tato hra." (... na okraji chaosu ..., s. 587). Tohle je podle mého názoru nejobecněji formulované východisko každé současné inscenace Čapkova textu. Znamená to překonávat některé Čapkovy situace, které jsou svou podobou, rozlohou a obsahem jiné. Asi by bylo v každém případě zapotřebí určité dávky ironie, která by akcentovala všechny rysy, které dovolují předvést konec dějin lidstva jako důsledek zmechanizovaného ne-lidského systému, v němž se i zdánlivě velké myšlenky a city proměňují v bezobsažná slova. Stačí si přečíst např. tu část druhého dějství, kdy obklíčení ředitelé továrny na roboty oslovují a oslavují světlo žárovky jako projev lidského života. Je to velmi patetické; skoro modlitba za celé dějiny lidstva. A přece: je v tom cosi příliš strojeného. Jako by to byly jen fráze zakrývající prázdnotu, jako by ani ve chvíli přicházející smrti nedovedli tito lidé najít prostá slova a přirozené chování, jako by stále překonávali to znejistění vlastní existence.

Změnil-li se žánr R.U.R. z utopické hry v kolektivní drama, je to zřejmě proměna, jež se ubírá touto cestou. Na počátku byla Čapkovi utopie prostředkem k provedení nějakého myšlenkového pokusu, ke konstruování nějaké ideové stavby. Ale postupně se utopický princip stává možností, jak analyzovat skutečnost, její rozpory, odhalovat lidské povahy, lidské chování a jednání, všechny oblasti lidského konání. A tak vzniká obraz upadajícího lidství. V tom je možná hlavní problém scénování. Neboť toto pojetí vyžaduje vzdát se pokusů o heroizaci postav, ale naopak: stvořit kolektivní drama, které zahrnuje v jedno lidi i roboty redukované přes biologickou rozdílnost na stereotyp, standard, uniformovanost.

Jan Císař

SERVIS DIVADELNÍ LITERATURA

JEDNOVÝZNAMOVOST – ZÁKLAD HESLA V POJMOVÉM SLOVNÍKU

Petr Pavlovský a spoluautoři: Základní pojmy divadla - Teatrologický slovník. Nakladatelství Libri & Národní divadlo, Praha 2004.

Celkem devětatřicet autorů se podílelo na publikaci, která vyšla v závěru roku 2004. Slovník více než dvou set teatrologických, respektive divadelních pojmů vychází z taxonomie (pojmové klasifikace) umění, s níž je uživatel hned v úvodu seznámen.

Uvedené dílo se jeví jako učební i profesní pomůcka značné užitné hodnoty. Autoři hesel se nejen dobře vypořádali s co nejjednoznačnější definicí pojmů, ale také se mnohdy zaměřili na projevy označovaných fenoménů v českém divadelním či teatrologickém prostředí. Oproti podobným lexikonům, které se na českém trhu objevují jako překlady zahraničních autorů, má elaborát šanci na získání stálého místa v první řadě knihovničky českého zájemce o divadlo, ať laika či odborníka. Některé pojmy s přeneseným významem specifickým pro české divadelnictví jsou i samostatně heslována (například PŘEDSCÉNA, ARÉNA a podobně).

Autoři se nevyhnuli ani vytvoření několika neologismů (například KINOGRAFIE), jejichž přísná logika dokládá funkčnost předeslané taxonomie. Naopak autoři záměrně do hesláře nezačlenili takzvané „osobní termíny", které se týkají jen jednotlivých teoretiků či divadelníků (s výjimkou DRAMATICKÉHO UMĚNÍ O. Zicha). Jde například o Grotowského pojem CHUDÉ DIVADLO, o němž je zmínka v obecném hesle DIVADELNÍ ANTROPOLOGIE, jako samostatné heslo však neexistuje. Něco jiného je GESAMTKUNSTWERK, který se z původního pojmu Wagnerova stal v uměnovědě pojmem obecným.

K AUTORSTVÍ SLOVNÍKU

Většina teoretických knih, které lze označit za přínosné, mívá dlouhé, leckdy ač nečtivé úvodní kapitoly, případně doslovy, v nichž se autoři snaží vysvětlit své analytické postupy a pojmosloví. Někdy však právě tato kapitola může být stěžejní částí knihy. Může být považována za autorovu vlastní teorii. To platí i v případě Petra Pavlovského, iniciátora publikace, jinak vedoucího katedry divadelní vědy na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Lze hovořit o „Pavlovského pojmoslovné teorii" či „Pavlovského taxonomii" (ačkoliv sám Pavlovský zdůrazňuje, že za základ vděčí svému učiteli profesoru Jaroslavu Volkovi). Důkazem, že je skutečně do pojmosloví aplikovatelná, je to, že ač kniha obsahuje pojmy sepsané devětatřiceti autory, všechny taxonomicky relevantní pojmy (cca polovina - pojmy označující množiny uměleckých děl, tedy nikoli například JEVIŠTĚ, HERECTVÍ, DIVADELNOST a pod.) mají hesla konstruovaná stejným způsobem, dle jednotné koncepce.

K HESLŮM

V úvodu je vysvětleno, proč do hesláře nebyla jako samostatná začleněna hesla pojmů relativně nových, jako například NONVERBÁLNÍ DIVADLO, VÝTVARNÉ DIVADLO a podobně. V rejstříku pojmů je však uživatel nalezne, uvnitř hesel jsou pak zřetelně označeny. Zájemcům o historii divadla budou chybět termíny jako ORIENTÁLNÍ DIVADLO nebo STŘEDOVĚKÉ DIVADLO. Autoři nakonec omezili heslář na pojmy, které nezavádí směrem k divadelní historii.

Autoři slovníku se snažili začlenit do hesláře samostatně i hesla, jež jsou zdánlivě pojmenováním podobného či příbuzného. Tyto pro někoho jemné nuance, významové odchylky, jsou jasné kupříkladu ve dvojicích DIVADLO PRO DĚTI a DIVADLO HRANÉ DĚTMI, STATUTÁRNÍ a NESTATUTÁRNÍ DIVADLO, SERIÁL a CYKLUS, jež v jiných divadelních slovnících vůbec nenalezneme.

V definování pojmů je patrná snaha o postihnutí co nejširšího významu daného slova na poli divadla: Např. autoři hesla MASKA neopomněli zmínit situace, kdy fenomén masky přechází do významu pojmů REKVIZITA či LOUTKA. Uživateli slovníku je tak předkládána možnost rozšíření obzorů a ne jen strnulé definice, které při aplikaci v praxi narážejí na to, že „absolutnost" takové definice bez připuštění neostrých přechodů k jinému významu či účelu je v podstatě nemožná.

Pandánové pojmové dvojice jsou vesměs vysvětlovány v rámci jednoho hesla. Například pojem PROFESIONÁLNÍ DIVADLO je řešen v rámci hesla AMATÉRSKÉ DIVADLO, jehož je protějškem.

Konstrukce hesel je zúžena na teoretické vymezení pojmu bez historického vývoje daného fenoménu, nejde-li ovšem o pojmenování druhů či žánrů divadla, jež se bez toho v podstatě neobejdou, například PANTOMIMA, BALET, OPERA a další. Při sledování rozsahu jednotlivých hesel postřehne pečlivý pozorovatel disproporčnost – některým heslům vystačil dvacetiřádkový odstavec, jiná si vyžádala dvě strany. Pavlovský argumentuje v předmluvě knihy, že se k tomu uchýlili autoři v případech, kdy šlo o heslování pojmu dosud u nás nedostatečně teoreticky reflektovaného – týká se to kupříkladu pojmů DIVADLO HRANÉ DĚTMI či POHÁDKOVÉ DRAMA.

Do hesláře by si možná zasloužily být zařazeny i pojmy jako artefakt či syntagma a paradigma, ačkoliv se nejedná přímo o pojmy divadelní. Jsou však v definicích divadelních hesel používány a spadají do skupiny základních termínů obecné teorie umění, z níž například i začínající teatrologové v rámci studijních přednášek vycházejí.

Už v samotném úvodu knihy zmiňuje Pavlovský, že „všechny pojmy reprezentují tzv. neostré množiny, jejichž identitu nezaručují ostré hranice…". Škoda jen, že v souvislosti s tím nebylo začleněno teoretické vysvětlení těchto neostrých hranic, jak je Pavlovský před časem shrnul v Divadelní revue. Lépe by to laickému uživateli slovníku přiblížilo kontexty, v nichž jsou tyto výrazy používány.

Lucie Bartošová

ANTICKÁ JMÉNA

Především divadelníkům, ale nejen jim je určena útlá, avšak cenná knížečka doc. dr. **Jiřiny Hůrkové** ***Antická jména – Jak je číst a skloňovat***. Žijeme v době, kdy vzdělání již několik desítek let není opřeno o klasický základ, o latinu, natož řečtinu, přestože příběhy z antické mytologie a antická dramata či moderní dramatická díla jimi inspirovaná zůstávají živou součástí soudobého kulturního prostředí. Autorka, která se podílela na kodifikaci české normativní výslovnosti a již drahně let vyučuje na DAMU, vychází z dobré znalosti potřeb divadelního prostředí. Zvláště herci, kteří zacházejí s uměleckými texty jak na jevišti, tak při četbě a přednesu literárních děl, tuto příručku jistě nejednou využijí. Stručně je uvede do problematiky psaní i skloňování antických vlastních jmen, upozorní na výslovnostní problémy s délkou ve jménech řeckých a na tradiční českou výslovnost jmen latinských.

Připojený slovník s výběrem jmen mytologických postav i nejznámějších císařů, filozofů a dramatiků i jmen zeměpisných čtenáře upozorní na správnou výslovnost, ale taky osvěží paměť stručným údajem, kým byla postava, která se za jménem skrývá, a někdy i připomene, v jakém díle se s ní můžeme setkat. Knížku vydalo nakladatelství AMU a údaje o její distribuci čtenáři najdou na webových stránkách www.amu.cz/namu.

-šrá-

ČTENÁŘI SE PTAJÍ ? AS ODPOVÍDÁ

JAK MÁME SVÍTIT?

ČAS NA JEVIŠTI ZVÝRAZNĚNÝ SVĚTLEM

V posledním pokračování tohoto seriálu jsem slíbil, že si řekneme něco o svícení ve spojení s denním časem a ročním obdobím.

V některých inscenacích probíhá děj v několika časových pásmech. Je proto dobré, zvláště v inscenacích, v nichž se vytváří iluze reálného prostředí, podřídit tomu i světlo. Jako model si vezmeme scénu návsi z Drdovy hry Dalskabáty aneb Hříšná ves. Je konec léta. V pozadí je světle modrý horizont, před kterým stojí kulisa venkovských domků. V levé přední části kovárna s lavičkou, vpravo strom. Pro lepší orientaci při psaní světelného scénáře si určíme, že východ (světová strana) je vpravo. Pokud se čas pohybuje v denních pásmech, můžeme si je rozdělit na několik fází. Tou první bude např. svítání v exteriéru.

Začneme změkčovat tmu modrými horizontovými lampami. Pozvolna k nim přidáváme oranžové světlomety zespodu (vana položená na zem) a z pravé lávky, tak aby nejprve zachycovaly horní část zadní dekorace. Potom postupně přidáváme další světlomety, tak aby světlo postupovalo po dekoracích od shora dolů, až vyplní celý hrací prostor. Z pravého portálu nebo pravé lávky nasměrujeme jeden světlomet na strom, tak aby vrhal stín do středu jeviště. Se žlutou a oranžovou zatím šetříme, budeme je potřebovat během dopoledne a hlavně v poledne. Pokud máme v bateriích světlomety s tyrkysovými filtry přidáváme je chvíli po tom, co jsme začali rozsvěcovat modré horizonty. Celá světelná nálada by měla navodit atmosféru chladnějšího, ale pěkného rána na konci léta, s příslibem pěkného dne.

A teď další denní fáze. Během dopoledne ubíráme modré světlomety a přidáváme žluté a oranžové. Přidáváme světlo zepředu a strom, pokud je trojrozměrný, přebírá ho jiný světlomet, např. z portálové lávky. Pokud je plošný, tak jej nesvítíme. V poledne je slunce nejvýše a má také největší intenzitu. Dekorace by neměla vrhat stíny. Pozor, abychom scénu nepřesvítili.

V průběhu odpoledne ubíráme na intenzitě světla, zvláště zprava. Světlo by mělo ubývat na dekoracích odspoda. Z levé lávky nebo portálu nasvítíme štít kovárny, tak aby vrhal stín do středu jeviště. K večeru začneme přidávat modré a tyrkysové a později na horizontu zespodu (levé lávky) můžeme přidat trochu červené, aby horizont za dekorací znachověl. Pozvolným přechodem do modrých a tyrkysových barev vytvoříme noc. V poslední fázi ubereme nebo hodně ztlumíme tyrkysové světlomety.

Pokud se děj odehrává v noci, musí divák vidět, kdo na jevišti je a co tam dělá. Není vhodné tuto část hry pojmout jako rozhlasovou a utopit ji ve tmě. V této situaci nám pomůže např. světlo měsíce. Měsíc je dobré situovat na některou stranu. V našem případě se asi většina nočních akcí bude odehrávat na lavičce před kovárnou. Měsíc budeme simulovat světlometem z pravého portálu úplně nahoře nebo z pravé strany portálové lávky. K tomuto účelu se hodí světlomet s Fresnelovou čočkou, protože má měkčí světlo. Roztáhneme světelný kužel a nasměrujeme jej tak, aby nám osvítil především část před kovárnou, ale také hrací prostor na návsi. Pokud se nám podaří nasvítit i část koruny stromu, nebude to na škodu. Světlo obarvíme světle modrým filtrem např. LEE 203 - ¼ C.T. BLUE nebo ROSCO e-colour+ 218 - EIGHT CT BLUE – je stejné barvy, jen od různých výrobců. Scénu dosvítíme průvany se stejným filtrem a odpovídající intenzitou.

Je-li na jeviště přinesen či na scéně rozžat ještě jiný zdroj světla (lampa, svíčka, louč apod.), můžeme trochu přidat na intenzitě. Zmizí-li takový zdroj světla z jeviště, vrátíme se opět na původní úroveň světelné intenzity. Používat v tomto případě sledovací světlomet bývá většinou nepřirozené a rušivé. Jinak je tomu v případě duchů. Vytvoříme-li duchovi patřičně příhodnou barevnou aureolu, bude to hezký efekt.

Pokud děj hry přechází z noci do dne, zhasneme pozvolna světelné zdroje evokující měsíc a s probíhajícím svítáním ubíráme světelné průvany.

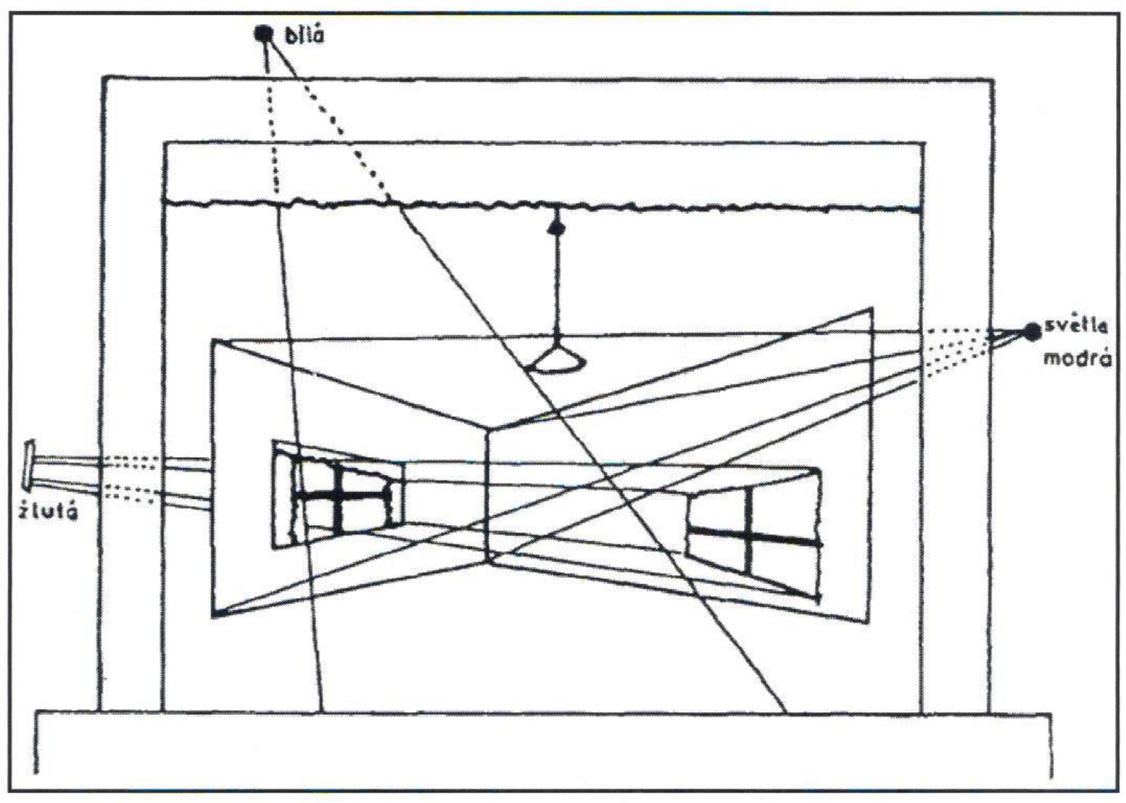
Toto je samozřejmě teorie, kterou lze aplikovat v dobře zařízených divadlech s mnoha světlomety a dobře vybaveným světelným pultem. Nicméně myslím si, že mnohé části jsou použitelné i v amatérských podmínkách.

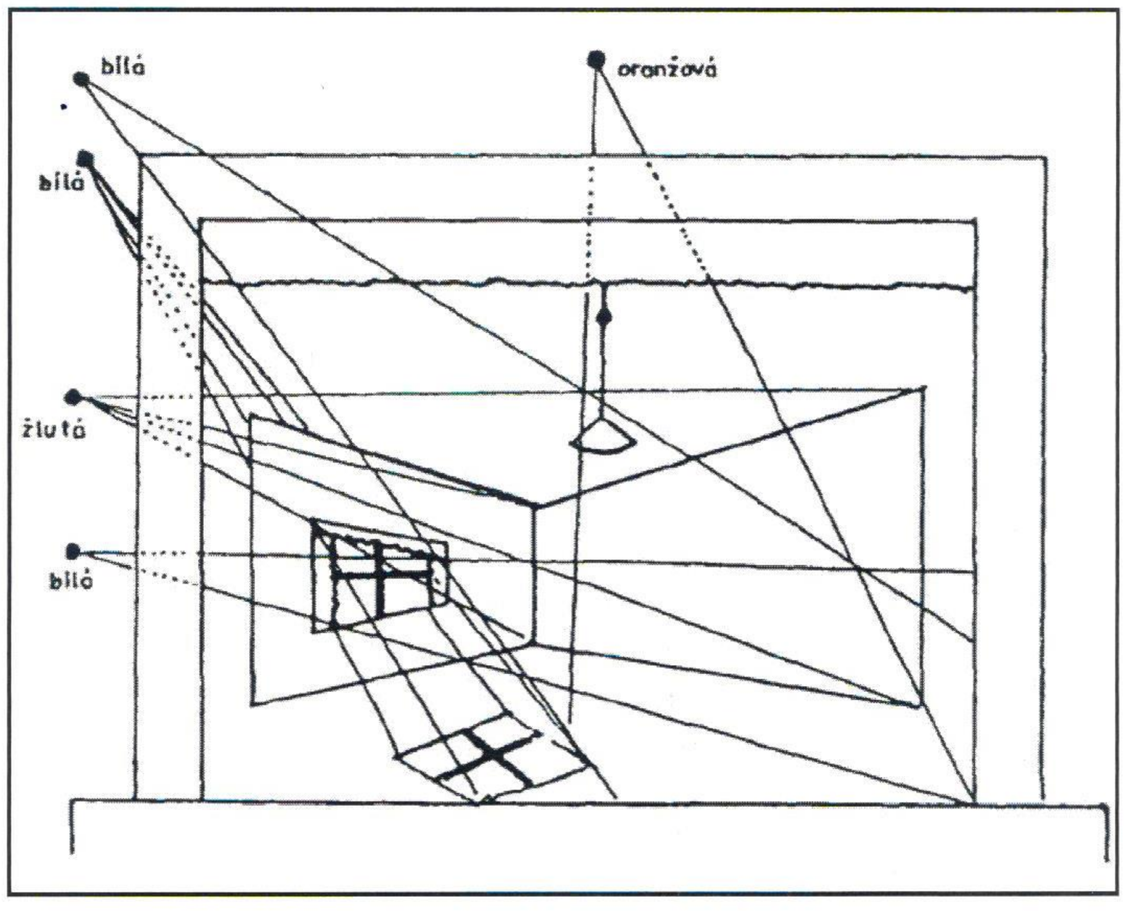
Svícení interiéru vystihuje svými obrázky velice pěkně pan Václav Müller. Proto již jen několik poznámek.

Chyby, kterých se dopouští inscenátoři v iluzivně pojednaných inscenacích:

Stává se, že inscenátoři vytvoří poměrně náročnou dekoraci, ale opomenou ji dotvořit světlem, ve jménu zvolené iluze ji rozžít, udělat ji co nejpravdivější. Byl jsem toho onehdy svědkem např. na představení Wildeovy hry Jak je důležité míti Filipa. Na jevišti byla předepsaná dekorace haly mládeneckého apartmánu, jejíž součástí byla dvě okna umístěná na ochozu v pozadí scény. Za okny byla bez ohledu na denní dobu soustavně tma. V místnosti nebyly kromě lustru, který však nikdy nesvítil, žádné další světelné zdroje. Jakpak měl divák uvěřit, že je v místnosti vidět?! Stačilo by přitom umístit za dekoraci dva světlomety, např. CHR 500 (vany), pomocí klapek nebo masky je zastínit tak, aby svítily pouze na okna, a divák neviděl zdroj světla (žárovku). V nejhorším případě je lze umístit i na zem. Intenzitu světla nastavit podle dané denní doby. Lustr by měl ve večerních a nočních scénách svítit, nebo musí být použitý jiný zdroj světla, ale tomu musí odpovídat rozvržení světla v místnosti.

Jiná scéna z jiné hry. Dámský pokoj, vpravo křeslo a velká stojací lampa, okolo které, i když svítí, je podstatně méně světla než na levé straně u gramofonu, kde se prakticky nic neodehrává. Rozdíl mezi dnem a nocí byl řešen pouze tím, že služka rozsvítila lampu. Připusťme,

Divadelní nasvícení scény, jejíž děj probíhá ráno (nákres vlevo) a v poledne (nákres vpravo).

že okno kterým vniká světlo do místnosti je v pomyslné stěně směrem k divákovi. Celá situace pravděpodobně vznikla paradoxně stejnoměrným rozvržením světla ve scéně. Za křeslem stál velký paraván potažený nařasenou tmavohnědou látkou. V levém rohu na stolku s bílým přehozem stál gramofon. Celá scéna byla ohraničena světle béžovými stěnami. V takovém případě je potřebné přidat na intenzitě u křesla, neboť takto řešený paraván v pozadí může pohltit až 2/3 světla, naopak světlá stěna světlo odrazí, a tím se prostor vlevo jeví jako důležitější. Čas schylující se k večeru je potřeba simulovat ubíráním světla, a to právě na těch plochách, kde je to nejmarkantější. V tomto případě právě na levé straně, kde jsou velké světlé plochy a kde se téměř nehrálo. V okamžiku rozsvícení lampy je třeba přidat světlo v okruhu tohoto zdroje. Pozor, aby světlo dopadající na svítící lampu nevrhlo na pozadí viditelný stín. Musíme si uvědomit, že je to jediný zdroj světla v místnosti. Problém mohl vzniknout i tak, že přišel ten, kdo má v tomto souboru na starost světlo, nechal si rozsvítit scénu a řekl „To je dobrý".

Špatných příkladů by se našlo jistě mnoho. Vždy je důležité promyslet si celou situaci, uvědomit si odkud a kam nám svítí dané světelné zdroje (slunce, měsíc, různé lampy a lustry) a podle toho směrovat i světlomety a hlídat si stíny.

Několik poznámek k ročním obdobím

Tato část se vztahuje k exteriéru. Vezměme si za příklad známou hru Alda Nicolaje Tři na lavičce, inscenovanou ve čtvero ročních dobách. Hrát Tři na lavičce v zimě je sice nesmysl, ale připusťme to kvůli názornosti.

Scéna: park, v pozadí prospekt města nepříliš výrazný, laděný do tmavších barev – zjednodušeně park u sídliště pro nemajetné. Nad městem je část nebe v nějaké neutrální, hodně světlé, šedomodré barvě. Vpředu vlevo lavička, za ní strom, vzadu vpravo strom. Kmeny stromů mohou být plošné, koruna stromu alespoň trochu prostorová s maskovací sítí imitující listí (proměňuje se podle ročního období). Na mírné šikmě za lavičkou umělý trávník.

Jaro: Listí na stromě je málo, ale trávník je již svěží. Na jaře není slunce ještě příliš vysoko a paprsky jsou dlouhé a měkké stíny mohou být delší. Pozor, měly by jít stejným směrem. Trávník svítíme světlou zelenou, ve světle zelené i tmavší trávník zesvětlá díky odrazu světla od jednotlivých umělých stébel. Koruny stromů z boku svítíme světle zelenou a shora nebo z druhé strany modře, získají tím na plastičnosti. Nebe na prospektu nad domy lehce přisvítíme z horizontové baterie světle modře, jakoby v oparu. Hrací prostor se snažíme vysvítit průvany a bočními světlomety, abychom zbytečně nerozbíjeli iluzi jara na pozadí. Oranžové a červené filtry si schováme na léto a podzim. Trochu žluté použijeme na polední slunce, které prorazilo dopolední opar. V takto vysvícené scéně by šeď města měla být v ostrém kontrastu s jarní náladou.

Léto: Stromy jsou obalené tmavozeleným listím, i trávník se změnil. Stíny jsou krátké, slunce je vysoko, nebe je jasně modré, azurové. Scénu svítíme více zepředu a shora. Používáme převážně žluté a oranžové filtry. Na koruny stromů můžeme lehce posvítit modře. Zelená kamufláž získá tmavší barvu a koruna se bude zdát plnější. Na trávník zvlášť svítit nebudeme, z celkového nasvícení žlutou a oranžovou získá žlutozelený nádech lehce povadlé letní trávy. Prospekt nad městem svítíme z baterie modře (pokud máme možnost si vybrat, tak např. LEE 140 - SUMMER BLUE nebo ROSCO e-colour+ pod stejným číslem i názvem). Město jako by se ztrácelo v oparu.

Podzim: Podzim hýří barvami. Listí žloutne a hnědne, proto použijeme podzimní kamufláž, trávník získává žlutozelenou barvu. Stíny se prodlužují. Stromy budeme svítit žlutou, oranžovou a červenou (červená musí být světlejší, např. LEE 781 - TERRY RED nebo tmavší s nádechem dohněda, např. LEE 106 – PRIMARY RED, v žádném případě u nás běžně používané UMAFOLy, které jdou do fialova). Budeme je svítit z několika směrů, tím získá koruna na plastičnosti a na malých plochách se budou odrážet různé barvy. Trávník přisvítíme ostřejší žlutou. Pozor, pouze trávník, tedy z boku, aby herci neměli „žloutenku". Hrací prostor můžeme vysvítit celou škálou od žluté po oranžovou, ale s citem. Je sice podzim, ale nejsme na pouti. Nebe nad městem by mělo nabírat světlejší modrý nádech. Prospekt města můžeme lehce přisvítit, stejně jako hrací prostor.

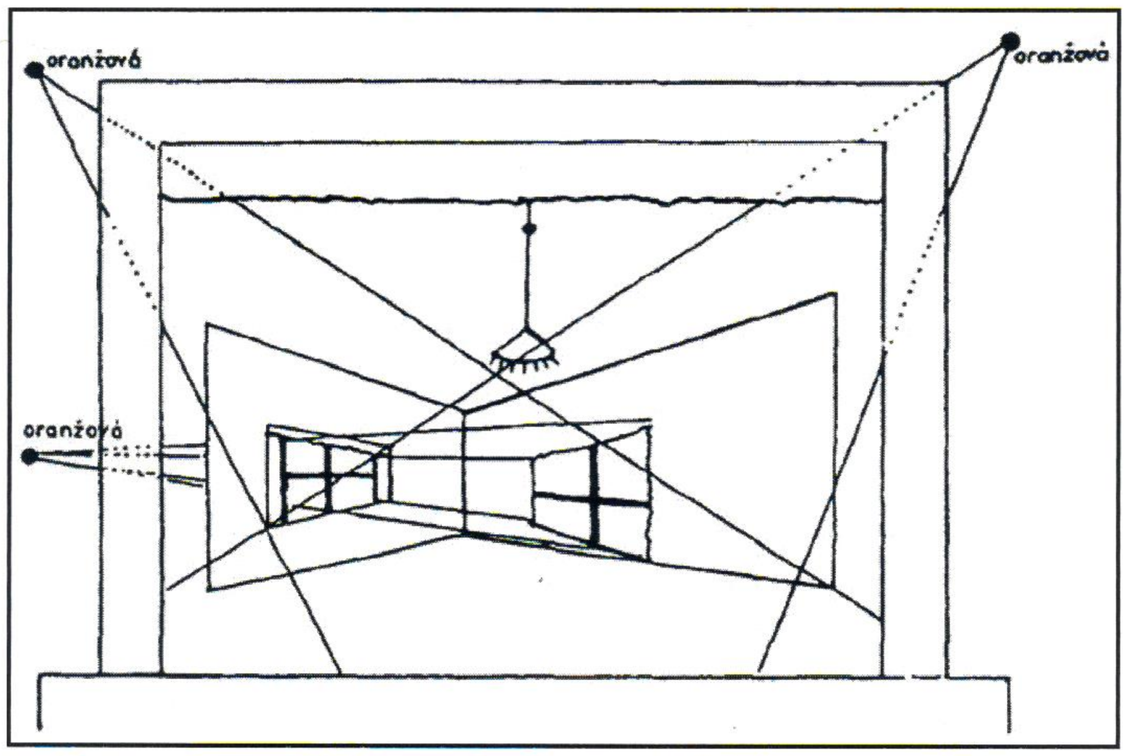
Zima: Stromy jsou holé, trávník nevábný, šedohnědý (pomiňme pro teď sněhovou nadílku), slunce je nízko, je odporně mlhavo a vlezlá zima. Svítit budeme převážně světlomety se světle šedomodrými filtry (např. LEE 218 - 1/8 C.T. BLUE). Stromy nasvítíme z boku, aby se světlo lomilo na holých větvích, trávník přisvítíme lehce tmavočervenou, aby dostal šedohnědý nádech, nebe nad městem je šedomodré, nevýrazné bude i město.

Je samozřejmé, že zde nešlo o návod jak inscenovat Tři na lavičce, ale názorný model proměny ročních dob.

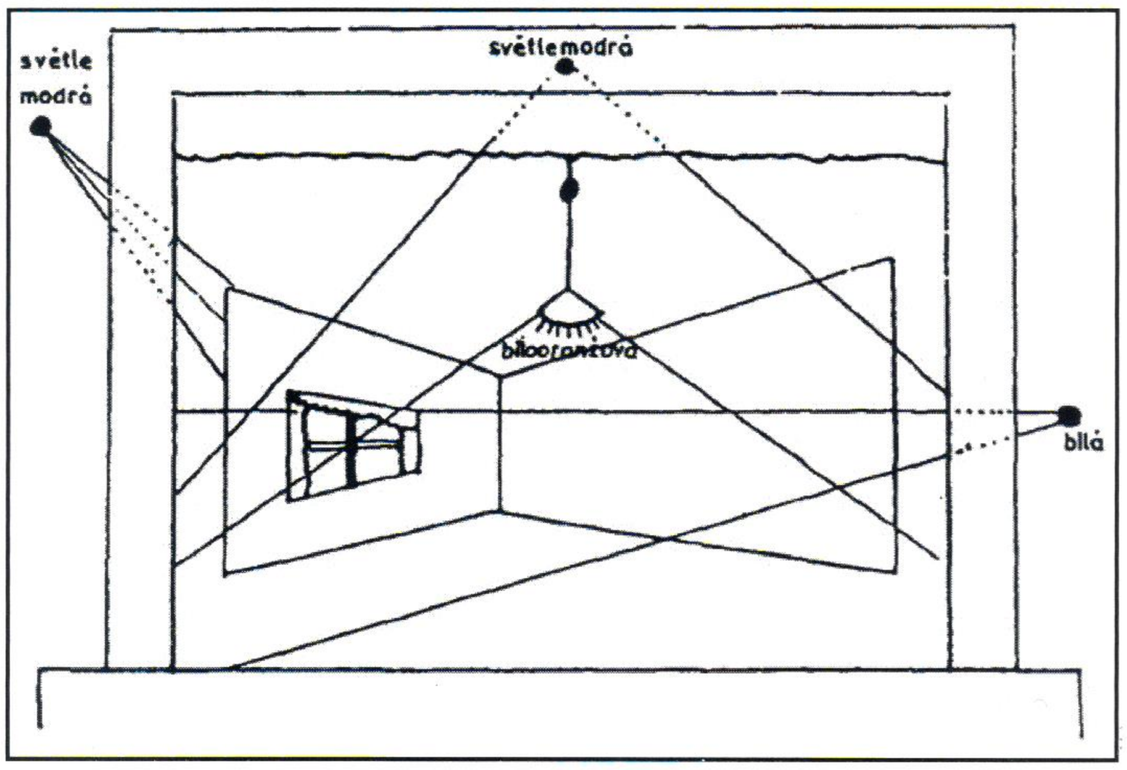
Na závěr připojuji tabulku (viz str. 42), vyjadřující vazby mezi barevnou dekorací a barevným světlem. Tuto tabulku nelze brát jako dogma, protože záleží na odstínech kombinovaných barev. Vždy je potřeba si to vyzkoušet.

Text: ***Pavel Hurych a Jaroslav Vondruška ml.***
Nákresy a tabulka: ***Václav Müller***

Poznámka redakce: *Pokud máte zájem dozvědět se o divadelním svícení více a podrobněji než jsme vám mohli zprostředkovat v tomto celoročním seriálu (AS č. 1 – 6 / 2005), doporučujeme vaší pozornosti publikaci* ***Václava Müllera*** *a* ***Rudolfa Felzmanna Světlo v rukou režiséra – Kapitoly o divadelním svícení****, vydanou NIPOS-ARTAMA Praha. Lze si ji za 40,- Kč a poštovné objednat na adrese NIPOS-ARTAMA, administrace publikací, P.O.BOX 12, Blanická 4, 120 21 Praha 2.*

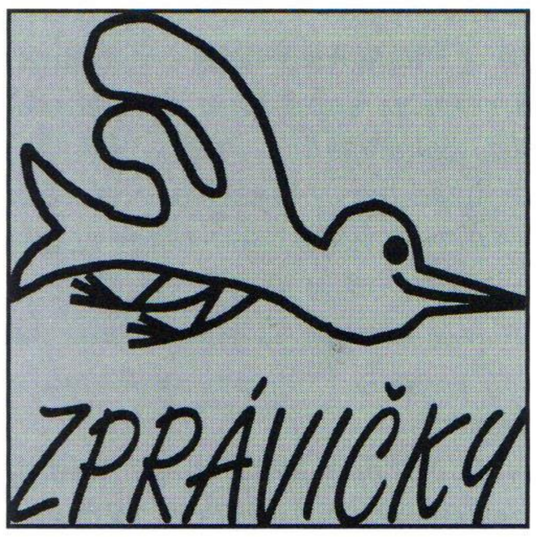

Divadelní nasvícení scény, jejíž děj probíhá odpoledne.

Divadelní nasvícení scény, jejíž děj probíhá večer.

Základní barva dekorace	*Barva světelného paprsku*				
	červená	**žlutá**	**zelená**	**paví modř**	**modrá**
červená	červená	červená	tmavá	černá	modrý nach
oranžová	červená	červená	tm. hnědá	tm. zelená	černá
žlutá	červená	žlutá	zelená	zelená	černá
zelená	šedá	žlutozelená	zelená	zelená	černý nach
paví modř	černá	zelená	zelená	paví modř	modrá
modrá	černá	černá	zelenočerná	modrá	modrá
fialová	tm. červená	mdlá	černá	modrá	modrá

VYBRÁNO Z DATABÁZE NIPOS

BAKOV NAD JIZEROU (4400 obyv., okres Mladá Boleslav): Divadelní sdružení Tyl uspořádalo v říjnu třetí Divadelní víkend, na kterém zahrály 3 amatérské divadelní soubory, mezi nimi také Divadelní spolek Vojan z Libice nad Cidlinou. (Boleslavský deník, 24.10.2005)

BECHYNĚ (6000 obyv., okres Tábor): V bechyňském Kulturním domě se od 30.9. do 2.10. konalo Faustování - inscenační dílna mladého loutkového divadla pro všechny amatérské loutkáře. Tématem letošní dílny bylo inscenační uchopení knihy Pavla Šruta Veliký tůdle. (Bechyňský městský zpravodaj, č.9, 2005)

ČESKÁ LÍPA (40 tis. obyv.): V září se na zahradě Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě konala divadelní pouť. Jedním z hostujících souborů byl Divadelní spolek Vojan z Hrádku nad Nisou. (Českolipský deník, 20.9.2005)

ČESKÁ LÍPA (40 tis. obyv.): Divadelní klub Jirásek za podpory Města Česká Lípa připravil XXIX. ročník Českolipského divadelního podzimu. K hostování na přehlídce, konané ve dnech 23. – 26. listopadu 2005 byly pozvány soubory Rádobydivadlo Klapý (L. Valeš: Hřbitůvek Ballybeg), Karel Čapek z Děčína (Casona: Dům se sedmi balkóny). Program využil tentokrát možnosti uvést hned tři místní divadelní soubory: Divadelní klub Jirásek s pásmem veršů Petra Lébla s názvem Najít svůj klid, Divadelní klub mladých s Goldoniho Náměstíčkem a soubor UA AGNEZ s dramatizací Ladovy pohádky O bubácích a hastrmanech. Organizátoři připravili jako součást přehlídky výstavu z materiálů zapůjčených pražským Divadlem Na Zábradlí s názvem Petr Lébl (1965 – 1999) a seminář Rudolfa Felzmanna Úvod do abecedy divadla. (MS)

ČESKÁ TŘEBOVÁ, LETOHRAD, LUŽE, PARDUBICE, ÚSTÍ NAD ORLICÍ: Od 9. října do 13. listopadu se v rámci Měsíce české a slovenské vzájemnosti uskutečnil v pěti místech Pardubického kraje Mezinárodní festival české a slovenské dramatické tvorby. Vystoupily na něm vybrané soubory z České republiky a ze Slovenska. V.A.D. Kladno bylo pozváno s vlastní adaptací Vančurova Rozmarného léta, soubor De Facto Mimo Jihlava s hrou Oty Ornesta Já měla hezkej život, pane, soubor J. Honsy z Karolinky s inscenací hry M. Františáka Doma, Soubor Vojnarka z Trstěnic vystoupil se Zeyerovou hrou s hudbou J. Suka Radúz a Mahulena, němčické Divadlo Na Štaci s báchorkou M. Kubátové Jak přišla basa do nebe. Z družebního kraje Prešov byl pozván soubor NON TROPO z Popradu s inscenací hry Miloše Hany Příběh z Verony. Od 11. do 13.11. bylo součástí festivalu Národní setkání Divadlo a hudba, uskutečněné v Kulturním centru v České Třebové. Pořadateli festivalu a setkání bylo OSDO Ústí n. Orl., KC Česká Třebová, Mikcentrum Letohrad, (a)MAŤÁK Pardubice za podpory Ministerstva kultury a Pardubického kraje. (MS)

JAROMĚŘ (13 tis. obyv., okres Náchod): V Městském divadle v Jaroměři se ve dnech 30.9. až 2.10. konal 3. ročník obnovené nesoutěžní přehlídky ochotnických činoherních divadel nazvané Jaroměřské divadlení. Vystoupily DS Krakonoš z Vysokého nad Jizerou, místní DS Vrchlický, Umělecká agentura Agnes Česká Lípa, DS J.K. Tyl z Lomnice nad Popelkou, Občanské sdružení divadelních ochotníků Ústí nad Orlicí a DS Právě začínáme Horní Počernice. (Jaroměřský a josefovský zpravodaj, č.9, 2005)

KELČ (2600 obyv., okres Vsetín): Po tři zářijové dny probíhal v Kelči na rozhraní Hané a Valašska první ročník Kelečského divadelního festivalu. Inicioval ho jeden z místních rodáků, který se spojil s přáteli z Docela velkého divadla z Litvínova. Za finanční účasti řady podnikatelů z blízkého i vzdáleného okolí a města Kelč zde Litvínovští předvedli představení pro diváky všech věkových kategorií. Jednotlivá představení se konala v kulturním domě, kině i přilehlém parku. Součástí festivalu byla také vernisáž výstavy dvou výtvarníků z hostujícího divadla. (Místní kultura č. 10/2005)

KOLÍN (31 tis. obyv.): V Kolíně byl 9.9. zahájen 10. ročník festivalu Mimoriál. V divadle a na Kmochově ostrově nabídnul představení tzv. nového cirkusu, pohybového divadla či klaunérie. Na Kmochově ostrově se také uskutečnila „pravá divadelní zabíjačka", nazvaná Když se leskne brada. Po několika letech se v Kolíně představil ruský divadelní soubor Derevo. Z pražské Letné se na Kmochův ostrov přesunul francouzský soubor Cirque Baroque, který pro kolínský festival připravil speciální projekt artistických kousků, pantomimických čísel a tanečních kreací. (Lidové noviny, 10.9.2005)

LIBEREC (100 tis. obyv.): Naivní divadlo Liberec vyhlašuje soutěž o Cenu festivalu Mateřinka za nejlepší novou hru pro děti předškolního věku (tj. ve věku od 3 do 7 let), určenou pro loutkové divadlo. Této anonymní soutěže se mohou zúčastnit autoři píšící v českém, popř. slovenském jazyce. Očekávány jsou původní náměty i texty „na motivy". Tři nejlepší texty budou finančně ohodnoceny (1. cena ve výši 15 tis. Kč). Naivní divadlo si vyhrazuje opční právo na dobu 2 let pro případnou realizaci některého z oceněných textů. Uzávěrka přijetí soutěžních prací je 31.12. 2006, vyhlášení výsledků se uskuteční v rámci festivalu Mateřinka v červnu 2007. (Loutkář, č.5, 2005)

LIBICE NAD CIDLINOU (1240 obyv., okres Nymburk): Divadelní spolek Vojan v Libici n. C. uspořádal dne 26.11.2005 jubilejní X. ochotnický bál. Uskutečnil se v prostorách kulturního domu jako obvykle v dobrovolně povinném oblečení návštěvníků, kterým byl tentokrát divadelní kostým. (MS)

MORAVSKÝ KRUMLOV (6000 obyv., okres Znojmo): V Moravském Krumlově se 1.10. uskutečnilo setkání předních českých amatérských i profesionálních recitátorů. Vrcholem 7. ročníku festivalu bylo společné vystoupení v prostorách Slovanské epopeje. Mezi účinkujícími byla i Hana Kofránková. (Moravskokrumlovské noviny, č.10, 2005)

NAPAJEDLA (7750 obyv., okres Zlín): Ve dnech 17. – 20. listopadu 2005 oslavili 100 let loutkového divadla v Napajedlích. Výročí uctili přehlídkou loutkářských představení, k nimž přizvali soubory Divadlo Líšeň z Brna (Robinson, Savitrí), Spojáček Liberec (Jak Kašpárek léčil draka), Boďi Jaroměř (Zlatovláska, Tři prasátka a vlk), loutkářský soubor z Prostějova (Poslechněte, jak bejvávalo) a Opal Opava (Kocourkovské povídačky). Loutkářský svátek zahájil domácí soubor premiérou pohádky Tři zlaté vlasy děda Vševěda. V napajedelském muzeu byla pro návštěvníky oslav otevřena výstava o historii místního loutkářství. (MS)

NYMBURK (15 tis. obyv.): Nymburský Divadelní spolek Hálek zahájil 20.9. oslavy 145. výročí svého vzniku, které budou pokračovat až do března příštího roku. V tamním divadle je prezentována výstava nazvaná Hálkovci a čas, která prostřednictvím plakátů a dobových fotografií představuje historii souboru. (Nymburský deník, 22.9.2005)

OLOMOUC (104 tis. obyv.): Ve dnech 12.-13.11. se uskutečnila nesoutěžní přehlídka amatérských loutkářských souborů Čechova Olomouc. Akci pořádaly tamní Slovanský dům (v jehož prostorách se koná) společně se Svazem českých divadelních ochotníků Praha, Skupinou amatérských loutkářů a místním loutkovým divadlem Kašpárkova říše za přispění Olomouckého kraje a Statutárního města Olomouc. V průběhu přehlídky se představily Maňásková scéna Třebíč, Loutkové divadlo Sokola Přerov, LS Před branou Rakovník, LD Martínek Libáň, Klub ochotníků a přátel loutkového divadla Litoměřice, Jitřenka DDM Mladá Boleslav a domácí Kašpárkova říše. Program obsahoval také seminář o dramaturgii, besedu o představeních a výstavu k nedožitým devadesátinám výtvarníka, člena Kašpárkovy říše Vojtěcha Cinybulka. (Loutkář, č.5, 2005)

POLNÁ (4800 obyv., okres Jihlava): Divadlo Duha v Polné připravilo na dny 27. – 29.10.2005 první ročník divadelního „nejenvzpomínání" s názvem Hrabalova ostře sledovaná Polná. Pozvalo na něj amatérské divadelní soubory z Prahy, Rakovníka, Havlíčkova Brodu, Frýdku-Místku a z Boleradic. (MS)

PRAHA: Pražské Gymnázium Jaroslava Seiferta pořádalo 2. ročník nesoutěžní přehlídky vybraných divadelních souborů pražských gymnázií. Na dny 25.-27.11. byly do Divadla Na prádle kromě pořádající školy pozvány soubory Gymnázia Josefa Škvoreckého, Gymnázia Ch. Dopplera a Gymnázia Jana Nerudy, v hudebním bloku Konzervatoř J. Deyla, sbor Besharmonie Gymnázia Jaroslava Heyrovského aj. (MF Dnes, 11.11.2005)

PRAHA 8: Sdružení Divadlo a život připravilo ve spolupráci s DDM hl. m. Prahy Karlínským spektrem a ADA a za přispění Magistrátu hl. m. Prahy a městské části Praha 8 na dny 17. – 20.11.2005 již 8 ročník přehlídky amatérských divadelních souborů s názvem Karlínské jeviště. Do Karlínského spektra byly pozvány špičkové i méně zkušené soubory především z Prahy, ale byly pozvány i soubory mimopražské. V programu bylo pro diváky připraveno 24 představení nejrůznějších divadelních žánrů. O představeních se povídalo v diskuzích vedených zkušenými divadelníky. (MS)

ROUDNICE NAD LABEM (13 tis. obyv., okres Litoměřice): Kulturní zařízení města Roudnice nad Labem pořádalo ve dnech 22 a 23.10. Regionální festival amatérských divadel, na kterém se představily např. Rádobydivadlo Klapý a místní Divadelní spolek Praotce Čecha. (Deník Litoměřicka, 24.10.2005)

ŘÍČANY (11 tis. obyv., okres Praha-východ): V Říčanech se ve dnech 3.-24.11. uskutečnil 9. ročník přehlídky amatérských souborů - Divadelní podzim Jiřího Šatopleta. Každý čtvrtek a neděli v uvedeném období se postupně

představily DS J. Voskovce Sázava, pražský DS Máj, DS Právě začínáme! z Horních Počernic, Rádobydivadlo Klapý, Dramatické sdružení Lokvar Praha a místní Divadelní spolek Tyl, který spolu s Městským kulturním střediskem celou akci pořádal. Součástí programu bylo slosování permanentních vstupenek o Cenu vytrvalého diváka. (Říčanský kurýr, č.10, 2005)

SEMILY (9000 obyv.): Ve dnech 21. a 22. 10. se v Semilech konal 7. ročník přehlídky divadelních a alternativních představení Semilský paroháč, na kterém ochotníci divákům zahráli celkem 15 představení. Své inscenace předvedly např. DS Turnovské divadelní studio, Loutkový soubor POLI Hradec Králové, Čmukaři Turnov, Divadýlko na dlani Mladá Boleslav, Divadelní skupina Vosto5 Praha, Divadelní seskupení studentů uměleckých škol, Příklepové divadlo O holi Praha, Divadelní spolek KORDULA Liberec a Pantomimické sdružení Odevšad. (Deník Pojizeří, 24.10.2005)

SOKOLOV (26 tis. obyv.): Ve dnech 23. až 25.9. se v Sokolově konala nesoutěžní přehlídka amatérských divadel pod názvem Sokolovská čurda. V programu se představily DS (a)MAŤÁK Pardubice, DS Ty-já-tr, Divadlo Radar Praha, Mladá scéna Ústí nad Labem a další. (Patriot, č.9, 2005)

TÁBOR (37 tis. obyv.): Do oprav před zahájením letošní podzimní sezóny investovalo táborské Divadlo Oskara Nedbala z vlastního rozpočtu kolem 60 tis. Kč. Budova má nový hromosvod, o prázdninách došlo k výměně značně opotřebovaných prken v zadní části jeviště, pořízených v r. 1965. Na příští rok divadlo plánuje obnovu klimatizace, což si vyžádá náklady ve výši 2,5 až 3 mil. Kč. (Táborské listy, 12.9.2005)

TŘEBÍČ (40 tis. obyv.): Po 15 letech postupných stavebních prací a shánění finančních prostředků bylo 9.9. v Třebíči slavnostně otevřeno nové divadlo Pasáž. Objekt bude sloužit také pro promítání premiérových filmů, pořádání koncertů a kongresů. Divadlo stojí v místě bývalé sokolovny, která byla zbourána. (Vysočina-Noviny Jihlavska, 10.9.2005)

UNIČOV (13 tis. obyv., okres Olomouc): V Uničově se 10.9. koná mikrofestival alternativních divadel Alter X Uni, na kterém se představí Dekadentní divadlo Beruška z Hranic na Moravě, Pan Chicitos z Olomouce a DesET z Prahy. (Hranický deník, 8.9.2005)

VYSOKÉ NAD JIZEROU (1300 obyv., okres Semily): Vznik divadelního spolku Krakonoš ve Vysokém nad Jizerou se spojuje s r. 1786. Je tedy nejstarším nepřetržitě fungujícím ochotnickým divadlem u nás. Nyní potřebuje 3 mil. Kč na opravu své budovy. Hraje v ní svá představení a každý rok pořádá národní přehlídku venkovských ochotnických souborů nazvanou Krakonošův divadelní podzim. Spolek příští rok oslaví 220. výročí svého založení. Budovu jeho členové postavili v r. 1925, letos si tedy ve Vysokém připomínají 80tiny vzniku objektu, který byl v r. 1991 navrácen do majetku spolku. Nyní je třeba tuto zchátralou budovu opravit. Letos i příští rok divadelníci provedou různé stavební akce převážně sami. Práce si vyžádají asi 600 tis. Kč. Poté se spolek pokusí shromáždit 1,5 mil. Kč na opravu topení. Vyhlásil veřejnou sbírku, ze svého rozpočtu by na opravy šetřil 60 let. Přes 100 tis. Kč věnovali divadlu nejvěrnější diváci a drobní mecenáši, dalších 100 tis. poskytla vysocká radnice. Spolek obdržel také 333 tis. z programu 3 x 333 tisíc. Chce se ucházet o různé granty a obrátí se na sponzory. Letos má na repertoáru 5 inscenací. Svými představeními, plesy, koncerty, besedami a dalšími akcemi si vydělává na provozní náklady a drobné opravy. Zmíněná přehlídka, kterou spolek pořádá, patří mezi nejvýznamnější tuzemská setkání amatérských divadel. Každoročně ji navštíví 5-5,5 tis. diváků. (Pardubické noviny, 3.8.2005)

KALENDÁŘ AKCÍ

LEDEN – BŘEZEN 2006

14.1.	**Hradec Králové** – Krajská přehlídka divadelních monologů, dialogů a individuálních výstupů s loutkou Pohárek SČDO a divadla jednoho herce Královéhradeckého kraje
3. - 5.2.	**Bechyně – Bechyňské Perlení,** přehlídka a dílna amatérských divadelních souborů všech kategorií, zejména těch, které nemají ambice konfrontovat výsledky své práce na oficiálních postupových přehlídkách
6. – 7.2.	**Hradec Králové** - Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu (jednotlivci)
14.2.	**Kolín –** Středočeská krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
16. – 18.2.	**Brno, CVČ Ulita – Popelec**, nesoutěžní festival divadla hraného dětmi
17.2.	**Brno – Brněnský divadelní kandrdásek** a **Soutěž o pohárek SČDO**, memoriál Tomáše Dosedly (oblastní kola)
18.2.	**Horšovský Týn – Západočeská oblastní přehlídka jednoaktovek** a divadelních monologů, dialogů a skupinových vystoupení dětí a mládeže ve věku 8 – 18 let **Kandrdásek** a **Pohárek SČDO**
22.2.	**Sezimovo Ústí** – Spádová postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
24.	**Český Krumlov – Krumlovská prima sezóna**, jihočeská krajská postupová přehlídka studentského divadla
24. – 26.2.	**Turnov – Modrý kocour**, krajská postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla
25.2.	**Hradec Králové** – Valná hromada Volného sdružení východočeských divadelníků
1. – 5.3.	**Slavičín – Valašské křoví**, krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti
3.3.	Uzávěrka přihlášek na Pohárek SČDO, národní kolo soutěže divadelních monologů a dialogů ve Velké Bystřici
3. – 5.3.	**Dačice – Dačické kejklování**, jihočeská krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a studentského a experimentujícího divadla
3. – 5.3.	**Lomnice nad Popelkou -** Krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla Libereckého kraje
3. – 5.3.	**Praha – Stodůlecký Píseček**, pražská krajská postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla
4. – 18.3.	**Třešť – Třešťské divadelní jaro**, krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla, experimentujícího a studentského divadla a činoherního divadla pro děti
9. – 11.3.	**Brno – Jarní divadelní festival,** jihomoravská krajská postupová přehlídka experimentujícího divadla
9. – 12.3.	**Červený Kostelec -** Krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti Královéhradeckého kraje
10. – 12.3.	**Horažďovice –** Západočeská krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (pro kraje Karlovy Vary a Plzeň)
10. – 12.3.	**Louny** – Krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla
11. – 12.3.	**Louny – Raškovy Louny**, krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů Ústeckého kraje
13. – 17.3.	**Brno, CVČ Ulita – Prima sezóna**, jihomoravská krajská postupová přehlídka studentského divadla
14.3.	**Liberec -** Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
14. – 19.3.	**Kojetín -** Krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla

DEMENTI k článku Renaty Kalenské *Pavel Dostál amatéry miloval* z minulého čísla AS

Omlouváme se čtenářům za chybný místopisný údaj vztahující se k práci P. Dostála v přerovské kotelně. Správně mělo být v kotelně olomoucké panelárny.

redakce

as

AMATÉRSKÁ SCÉNA